

AMERICKÝ NÁPADNÍK

Mark Twain

Přeložila Jarmila Fastrová

Americký nápadník

Mark Twain

Přeložila Jarmila Fastrová

Znění tohoto textu vychází z díla [Americký nápadník](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Práce v Praze v roce 1951.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Mark Twain: Americký nápadník), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte původ-Nevyužívejte komerčně-Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní](#).

Verze 1.0 z 19. 6. 2026.

OBSAH

Kapitola I	5
Kapitola II	13
Kapitola III	21
Kapitola IV	33
Kapitola V	39
Kapitola VI	47
Kapitola VII	51
Kapitola VIII	56
Kapitola IX	63
Kapitola X	71
Kapitola XI	77
Kapitola XII	83
Kapitola XIII	93
Kapitola XIV	103
Kapitola XV	111
Kapitola XVI	118
Kapitola XVII	127
Kapitola XVIII	134
Kapitola XIX	142
Kapitola XX	148
Kapitola XXI	160
Kapitola XXII	169
Kapitola XXIII	179
Kapitola XXIV	190

Kapitola I

Je nejkrásnější ráno na anglickém venkově. Na pěkném kopci vidíme majestátní budovu, jejíž zdi a věže jsou obrostlé břečťanem: je to zámek Cholmondeley, důstojný pozůstatek a svědek středověké šlechtické nádhery. Je to jedno ze sídel hraběte z Rossmoru, rytíře podvazkového řádu, rytíře Velkého bathského kříže, komtura řádu sv. Michala a sv. Jiří atd., atd., atd., atd., atd., který vlastní dvaadvacet tisíc jiter anglické půdy, je majitelem celé farnosti v Londýně s dvěma tisíci nájemních domů a protlouká se v pohodlí životem při ročním důchodu dvou set tisíc liber. Praotcem a zakladatelem tohoto pyšného starého rodu byl sám Vilém Dobývateľ; jméno jeho pramáti dějiny nezaznamenaly, neboť jako jirchářova dcera z Falaise představovala jen nahodilá a bezvýznamná milostná dobrodružství.

Tohoto svěžího krásného rána jsou v malé jídelně zámku, kde se podává snídaně, dvě osoby a stydnoucí zbytky jídla. Jedna z těch osob je starý lord, vysoký, vzpřímený, bělovlasý, přísné tváře: muž, jehož každý rys a pohyb svědčí o silné povaze a který nese na statných ramenou svou sedmdesátku tak lehce, jako jiní muži nesou svou padesátku. Druhá osoba je jeho jediný syn a dědic, mladík se zasněnými očima, který vypadá na šestadvacet let, ale blíží se spíš třicítce. Bodrost, laskavost, poctivost, upřímnost, prostota, skromnost – je zřejmé, že to jsou hlavní rysy jeho povahy; a proto, když ho obléknete do jeho hrůzných přídomků, zdá se vám, jako byste měli před sebou beránka v brnění. Má totiž tato jména a tyto tituly: ctihodný Kirkcudbright Llanover Marjoribanks Sellers viscount Berkeley ze zámku Cholmondeley, Warwickshire.

(Vyslov: K'kubry Thlanover Maršbenks Sellers vajkaunt Barkly ze zámku Čumly, Workšr.) Stojí u velikého okna a jeho vzezření svědčí o tom, že uctivě a pozorně naslouchá, co mu otec říká, a stejně uctivě nesouhlasí s jeho výroky a závěry. Otec mluví a přechází po pokoji a z toho, co říká, je zřejmé, že jeho nálada se prudce rozžhavuje do letního žáru.

„Máš sice mírnou povahu, Berkeley, ale jsem si jasně vědom toho, že když se jednou rozhodneš pro něco, k čemu tě zavazují tvé představy o cti a spravedlnosti, ani nejpádňější rozumové důvody (prozatím) u tebe nic nezможou – a stejně ani zesměšňování, přesvědčování, prosby a rozkazy. Podle mne –“

„Otče, kdyby ses na to laskavě díval bez předsudků a nezaujatě, jistě bys uznal, že nedělám nic ukvapeného, že to není nic nepromyšleného a svévolného, co by nebylo podepřeno a ospravedlněno něčím podstatným. Já jsem přece nestvořil toho amerického nápadníka na hraběcí titul Rossmorů; nehledal jsem ho, nenalezl jsem ho a nevnutil jsem ti ho. Nalezl se sám a sám se vetřel do našeho života –“

„A deset let už děláš z mého života očištec svými otravnými dopisy, svým rozvláčným rozumováním a sáhodlouhým nudným dokazováním –“

„– které vůbec nečeš a nedáš se nikdy přimět, aby sis je přečetl. A přece podle zákonů nejprostší slušnosti má nárok na to, aby byl slyšen. Pak by se buď ukázalo, že je právoplatný dědic hraběcího titulu – v kterémžto případě by bylo jasné, co máme dělat – nebo by se dokázalo, že není – a v tom případě by bylo stejně jasné, co máme dělat. Já jsem si přečetl jeho důkazy, pane. Znáám je dobře a prozkoumal jsem je pečlivě a důkladně. Zdá se, že řetěz důkazů je úplný a že v něm nechybí ani jediný důležitý článek. Věřím, že to je právoplatný hrabě.“

„A já jsem jen bezprávný držitel – bezejmenný chudás a tulák! Uvažte dobře, co říkáte, pane!“

„Otče, jestliže je on právoplatný hrabě – a kdyby se to dokázalo – copak bys mu chtěl a mohl upírat jeho tituly a vlastnictví – copak by sis je chtěl ponechat jediný den, jedinou hodinu, jedinou minutu?“

„Mluvíš nesmysly – nesmysly – příšerné pitomosti! Ale teď poslouchej. Učiním ti doznání – jestliže to chceš tak nazvat. Nečetl jsem ty důkazy, protože jsem je nepotřeboval číst – obeznámil jsem se s nimi už za časů otce tohoto nápadníka a svého vlastního otce – před čtyřiceti lety. Předkové tohohle chlapíka o nich uvědomovali mé předky ustavičně už nějakých sto padesát let. Pravda je, že právoplatný dědic hraběcího titulu skutečně odjel do Ameriky současně s dědicem Fairfaxů nebo přibližně v té době – ale zmizel někde v divokých pustinách ve Virginii, oženil se tam a začal plodit divochy, aby byli na skladě nápadníci titulu. Nepsal vůbec domů; předpokládalo se, že je mrtev; jeho mladší bratr se zatím tiše ujal majetku. A najednou ten Američan opravdu umřel a jeho nejstarší zplozenec začal uplatňovat svůj nárok – v dopise, který dosud existuje – a zemřel, ještě nežli jeho strýc, který se ujal majetku, měl čas – nebo možná chuť – odpovědět mu. Nezletilý syn toho nejstaršího zplozence zatím vyrostl – jak vidíš, byla mezi tím dlouhá přestávka – a *ten* teď začal psát ty dopisy a předkládat důkazy. No, dělali to všichni, jeden po druhém, od začátku až po toho nynějšího pitomce. Byli to samí chudásové; ani jeden z nich nikdy neměl na to, aby se vypravil do Anglie nebo aby se začal soudit. Fairfaxové si vždycky udržovali svůj šlechtický titul, a proto ho nikdy až dodnes neztratili, ačkoli žijí v Marylandu. Ale jejich přítel přišel o svůj hraběcí titul z vlastní nedbalosti. Teď vidíš, že v tomto případě vyplývá ze všech skutečností přesně tento závěr: morálně je ten americký tulák právoplatný hrabě z Rossmoru, ale

podle zákona nemá na ten titul o nic větší právo nežli jeho pes. Tak - jsi teď spokojen?“

Chvilí bylo ticho; potom syn pohlédl na erb, vyřezaný v těžké dubové polici nad krbem, a řekl s lítostí v hlase:

„Od té doby, co byly zavedeny heraldické symboly, bylo heslem našeho rodu *Suum cuique* - každému, co mu patří. Vaše statečné a upřímné doznání, pane, je obrátilo v krutý posměch. Jestliže Simon Lathers -“

„Nech si to odporné jméno pro sebe! Už deset let moří mé oči a trýzní mé uši! Mám už z toho jména tak ztýraný mozek, že i mé kroky se řídí jeho rytmem: *Simon Lathers - Simon Lathers - Simon Lathers*. A teď, aby se jeho přítomnost v mé duši stala věčná, nesmrtelná, nepomíjivá, rozhodl ses, že - že - k čemu ses vlastně rozhodl?“

„Že pojedu k Simonovi Lathersovi do Ameriky a vyměním si s ním místo.“

„Co? Že mu navrátíš hraběcí titul a odevzdáš mu jej do rukou?“

„To je můj úmysl.“

„A to se chceš vzdát něčeho tak úžasného a nechceš se ani pokusit obhájit to před sněmovnou lordů?“

„A-ano,“ odpověděl váhavě a trochu rozpačitě.

„To je úžasné, to je děsné! Jsem přesvědčen, že ses zbláznil, synu. Počkat - vid', že ses zase spráhl s tím oslem - s tím radikálem, jestli se ti ten název líbí víc, ačkoliv obě ta slova znamenají totéž - s lordem Tanzym z Tollmachů?“

Syn neodpověděl a starý lord pokračoval:

„Ano, přiznáváš se. Ten panák dělá hanbu svému rodu a své společenské třídě! Považuje všechny dědičné šlechtické tituly za krádež, všechnu vznešenost za falešné pozlátko, všechna aristokratická zřízení za podvod, všechny nerovnosti společenského

řádu za uzákoněný zločin a za hanebnost, a uznává za poctivý kus chleba jen ten, který si člověk vydělá vlastní prací – *prací*, fuj!“ – a starý patricij si rychle setřel pomyslnou pracovní špínu ze svých bílých rukou. „Patrně jsi nakonec přijal ty jeho názory,“ dodal posměšně.

Lehké zardění na mladíkových tvářích svědčilo o tom, že ho šíp zasáhl a zranil, ale odpověděl důstojně:

„Ano. Říkám to beze studu – protože se za to nestydím. Teď je alespoň vysvětlen důvod, proč jsem se rozhodl, že se bez odporu vzdám svého dědictví. Chci odejít ze života, který je podle mého názoru nepravý, ze svého falešného postavení, a chci začít žít znovu – správně – chci začít žít jako prostý muž, bez pomoci padělaných podpěr, a chci dosáhnout úspěchu nebo propadnout v té zkoušce jen svou vlastní silou nebo proto, že se mi jí nedostává. Pojedu do Ameriky, kde si jsou všichni lidé rovni a kde mají všichni stejnou příležitost. Budu žít nebo zemřu, klesnu na dno nebo vyplavu, vyhraji nebo prohraji jako pouhý prostý muž – docela sám, bez pomoci jediné cetky nebo něčeho, co představuje.“

„Slyšte! Slyšte!“ Oba muži se na chvíli podívali navzájem pevně do očí; potom starší řekl zamyšleně: „Úpl-ný ší-le-nec – ší-le-nec!“ Chvíli se odmlčel a pak řekl jako někdo, koho dlouho skličovaly mraky, ale najednou spatřil paprsek sluneční záře: „No, budu mít aspoň jedno zadostiučinění – Simon Lathers sem přijede, aby se ujal svého vlastnictví, a já ho utopím v rybníku. Chudák – je v dopisech vždycky takový pokorný, takový ubohý a přeuctivý; sklání se v nejhlubší úctě před naším slavným rodem a vznešeným postavením, tak úzkostlivě se snaží, aby si nás usmířil, tolik prosí, abychom ho uznali jako svého příbuzného, jako někoho, komu proudí v žilách naše posvátná krev! – A přitom je tak chudý a nuzný, chodí jako trhan v děravých botách a ta nevědomá

americká lůza kolem jím opovrhuje a posmívá se mu, že se tak pošetile a hloupě uchází o hraběcí titul – ach, ten sprostý, bídny, nesnesitelný tulák! A číst ty jeho podlízavé dopisy, nad kterými se člověku zdvíhá žaludek! – Cože?“

To patřilo „skvělému“ lokaji v rudé plyšové livreji se zlatými knoflíky a v kalhotách po kolena, s blýskavou bílou polevou ze sklovité hmoty na hlavě, který stál se sraženými podpatky a s horní polovinou těla nakloněnou dopředu, s malým podnosem v ruce.

„Dopisy, Vaše Lordstvo.“

Jeho lordstvo si je vzalo a lokaj zmizel.

„Mezi jiným také dopis z Ameriky. Od toho tuláka, ovšem. Safra, ale ta změna! Tentokrát to není hnědá obálka s firmou v rohu, kterou štípl někde v obchodě. Ó ne! Docela slušná obálka – s náramně nápadným širokým smutečným okrajem – snad má smutek po své kočce, vždyť byl starý mládenec – s červenou pečetí, velikou jako pětikoruna – a – a – podívejme se! – na pečetí je náš erb! – i s naším heslem! A jeho roztažený rukopis nevědomce a nevzdělance je ten tam! Zřejmě má teď tajemníka – který se umí sebevědomě rozmáchnout perem a libuje si v ozdobném písmu! Ó, zdá se, že to s ním jde k lepšímu – s naším poníženým tulákem se stala velká změna.“

„Prosím vás, pane, přečtěte si to.“

„Ano, tentokrát si to přečtu. Kvůli té kočce.“

14042 Šestnáctá ulice,
Washington, 2. května.

Vaše Lordstvo,

považuji za svou bolestnou povinnost, abych Vám oznámil, že hlava našeho vznešeného rodu už nežije – vpravdě ctihodný, nejvznešenější a nejmocnější Simon Lathers lord Rossmore

odešel z tohoto světa („Konečně odešel – to je nevýslovně cenná novina, synu.“) na svém sídle v okolí venkovské samoty Duffyův Koutek ve starobylém státě Arkansas – a s ním jeho bratr, dvojče. Oba byli rozdrceni pněm při stavbě udirny, což bylo zaviněno nedbalostí všech přítomných, která se dá vysvětlit jen přílišnou sebedůvěrou a rozjařeností, vyvolanou nemírným požitím kvasu – („Bud' pochválen ten kvas, ale co to jen může být, Berkeley?“) před pěti dny. Nebyl při tom ani jediný potomek našeho starobylého rodu, aby mu zatlačil oči a aby ho pochoval se všemi poctami, jež náleží jeho historickému jménu a vznešenému společenskému postavení. Je dosud u ledu, on i jeho bratr – přátelé uspořádali sbírku a postarali se o to. Použiji však nejbližší příležitosti a dám Vám poslat jeho vznešené ostatky („Nebesa!“), abyste je pochoval s patřičnými slavnostními obřady v rodinné hrobce nebo mauzoleu našeho rodu. Já si zatím pověším v průčelí domu smuteční erb zemřelého. Vy jistě učiníte totéž a zavěsíte si jej v průčelí svých různých sídel.

Musím Vám rovněž připomenout, že po této smutné pohromě stávám se já jako jediný dědic jeho nástupcem a dědím všechny tituly a pocty i veškerou půdu a všechn majetek našeho oplakávaného příbuzného. Proto, ačkoliv je to pro mne bolestná povinnost, musím nutně vbrzku žádat před čestným soudem sněmovny lordů navrácení šlechtických titulů a majetku, jichž teď nezákonně užívá Vaše titulární Lordstvo.

S ujištěním o své nejhlubší úctě a s vřelými bratraneckými pozdravy zůstávám nejuctivějším sluhou Vašeho titulárního Lordstva,

hluboce oddaný
Mulberry Sellers hrabě Rossmore.

„Ú-žas-né! Poslyš, Berkeley, tohle je zajímavé. To je vrchol, to je – to je nehorázná, neslýchaná drzost!“

„Zdá se, že tenhleten ti zrovna moc nepodlízá.“

„Kdepak podlízat – ten ani neví, co to slovo znamená. Smuteční erb! Ještě bych snad měl oslavovat památku toho usmrkance, toho tuláka a jeho bratrského dvojníka! Pošle mi jeho ostatky, vida! Ten nebožtík byl blázen, ale tenhle nový je úplný šílenec. A to jméno! *Mulberry*¹ Sellers – nezní ti to jako hudba? Simon Latbers – *Mulberry Sellers* – *Mulberry Sellers* – Simon Latbers. Vždyť to zní jako rachocení strojů! Simon Lathers, *Mulberry Sel* – Ty jdeš?“

„Jestli dovolíš, otče.“

Když syn odešel, starý pán ještě chvíli zamyšleně stál. Myslí si:

„Je to hodný syn a zaslouží si, abych ho měl rád. Ať si tedy prosadí svou – stejně by to nebylo nic platné, kdybych se mu stavěl na odpor – bylo by to ještě horší. Mé přesvědčování a domluvy jeho tety nic nezmožily. Uvidíme, co pro nás může udělat Amerika. Uvidíme, co může udělat rovnost a bída s nouzí pro duševní zdraví mladého britského lorda s chorobným mozkiem. Chce se vzdát šlechtického titulu a stát se mužem! Pf!“

---

1 (Anglicky) moruše. Pozn. překl.

Kapitola II

Plukovník Mulberry Sellers – několik dní předtím, nežli napsal dopis lordu Rossmorovi – seděl ve své „knihovně“, která byla zároveň jeho „salonem“ a rovněž i „obrazárnou“ a právě tak i „dílnou“. Někdy nazýval tu místnost jedním z těchto jmen, jindy zase jiným, podle příležitosti a okolností. Sestrojoval cosi, co vypadalo jako nějaká křehká mechanická hračka, a práce ho zřejmě velmi zajímala. Byl to už bělovlasý muž, ale jinak mladistvý, čilý, plný života a stejně podnikavý a stále takový snílek jako vždy. Jeho milující stará žena seděla vedle něho, pletla a přemýšlela. Kočka jí spala na klíně. Pokoj byl veliký, světlý a na pohled pohodlný a útulný, ačkoliv nábytek byl nuzný a nebylo ho nadbytek; nebylo tam ani mnoho drahých tretek a ozdobných předmětů. Byly tam však čerstvé květiny a celé prostředí dýchalo něčím nepostižitelným a nepojmenovatelným, co prozrazovalo, že tam bydlí někdo, kdo má dobrý vkus a umí svým dotykem vyvolat příjemný dojem.

Dokonce ani ohavné barvotisky na zdích jaksi neurážely; zdálo se, že tam vlastně patří a že pokoji dodávají půvabu – nebo aspoň určitého kouzla. Kdokoliv by se na některý z nich podíval, nemohl by pravděpodobně odtrhnout oči a musel by se mučit pohledem na něj tak dlouho, až by z toho měl smrt – však znáte takové obrazy. Některé z těch hrůz představovaly krajiny, jiné urážely moře, jiné zase byly zřejmě podobizny a všechny byly vyloženy zločiny. Na všech těch podobiznách se dali rozpoznat vynikající mrtví Američané, ale jakýsi opovážlivec je opatřil štítkem, který hlásal, že představují „hrabata z Rossmoru“. Nejnovější z těch barvotisků vyšel z továrny jako Andrew Jackson, ale teď se snažil představovat

„Simona Latherse lorda Rossmora, nynějšího hraběte“. Na jedné stěně visela laciná stará železniční mapa hrabství Warwickshire. Nad ní byl nový štítek „Panství Rossmore“. Na protější zdi byla jiná mapa, která tvořila nejdůstojnější ozdobu pokoje a jistě nejdřív upoutala zrak cizího návštěvníka, neboť byla obrovská. Kdysi na ní býval jen nápis SIBIŘ; teď však bylo před tím jménem napsáno „BUDOUCÍ“. Na mapě byly ještě další příkrasy červeným inkoustem – mnoho velkoměst s udaným velkým počtem obyvatel bylo roztroušeno po té obrovské zemi v místech, kde dodnes nejsou ani velkoměsta, ani velké shluky obyvatelstva. Jedno z těch velkoměst s udaným počtem obyvatelstva 1 500 000 bylo pojmenováno „Svobodorlovsk“. Bylo tam též jiné s ještě větším počtem obyvatelstva, umístěné přesně v prostředku a označené jako „hlavní město“; bylo pojmenováno „Svobodomilovanovsk“.

„Sídlo“ – jak plukovník svůj dům obvykle nazýval – byl dvoupatrový domek na spadnutí, dosti veliký, kdysi natřený barvou – ale na to už se ani nepamatoval. Stál na odlehlém, řídko obydleném okraji Washingtonu a kdysi to bývala čísi venkovská vila. Kolem byl zanedbaný dvorek s laťkovým plotem, který místy potřeboval vyspravení, a s vrátky, která se nechtěla otvírat. U dveří bylo několik skromných plechových tabulek. Na hlavní z nich byl nápis „Plukovník Mulberry Sellers, právní obhájce a poradce“. Z jiných se člověk poučil, že plukovník je též hypnotizér, že umí zhmotňovat duchy, léčit duševní poruchy a tak dále. Byl to totiž člověk, který si vždycky uměl nalézt nějaké zaměstnání.

Bělovlasý černoš v brýlích a potrhaných bílých nitěných rukavicích vstoupil do pokoje, udělal obřadnou poklonu a ohlásil:

„Pan Washington Hawkins, pane.“

„U všech všudy! Uved' ho dál, Danieli, uved' ho dál.“

Plukovník a jeho žena byli ve chvíli na nohou a v příští chvíli radostně cloumali rukama statnému, trochu rozpačitému muži, z jehož celkového zevnějšku by se bylo dalo soudit, že mu je padesát let, ale podle jeho vlasů by bylo možno přísahat, že je stoletý.

„Tak vida, tak vida, Washingtone, kamaráde, to jsem opravdu rád, že tě zase vidím. Posad' se, posad', a udělej si pohodlí jako doma. Tak – no, vypadáš docela přirozeně. Trochu jsi zestárnul, jen drobánek, ale vid', že bys ho všude hned poznala, Polly?“

„Ó ano, Berry, je docela takový, jak by byl vypadal jeho tatínek, kdyby byl na živu. Jejej, jejej, ale odkudpak jste se tady vzal? Počkejte, jak je to už dlouho, co –“

„Řek bych, že to už je nejmíň patnáct let, paní Sellersová.“

„Vida, vida, jak ten čas utíká. Jo, jo, a co se všechno od té doby změnilo –“

Hlas jí náhle selhal, rty se jí chvěly a muži uctivě čekali, až se ovládne a bude moci mluvit dál; po krátkém zápasu se však odvrátila, zdvihla si lem sukně k očím a tiše zmizela.

„Připomněls jí děti, chudince – jo, jo, všechny jsou mrtvé, až na tu nejmladší. Ale zanechme starostí, teď na to není kdy – radujme se a veselme se, dokud se můžeme veselit – to je mé heslo. Prospívá to zdraví, vždycky to prospívá zdraví, Washingtone – vím to ze zkušenosti, a viděl jsem už hezký kus světa. Ale kde ses schovával celá ta léta, pověz? A přišel jsi odtamtud, nebo odkud jsi vlastně přišel?“

„Myslím, že bys to jakživ neuhádl, plukovníku. Z kraje Cherokee.“

„Dej pokoj!“

„Na mou duši!“

„To nemyslíš vážně. Opravdu jsi tam žil?“

„No ano, jestli se to tak může nazvat. Ale je to trochu silný výraz, když se člověk živí zajíci, vařenými fazolemi a lívanci z bukvicové mouky, splasklými nadějemi a všelijakými odrůdami bídy s nouzí.“

„Luiza je tam?“

„Ano, s dětmi.“

„Tys je tam nechal?“

„Ano, neměl jsem na to, abych je vzal s sebou.“

„Aha; musel jsi přijet – abys uplatňoval své nároky proti vládě. Ale buď bez starosti – já se o to postarám.“

„Já jsem nepřijel uplatňovat nároky proti vládě.“

„Ne? Žádáš o místo poštmistra? To je v pořádku. Jen to přenech mně, já ti to zařídím.“

„Ale já nechci místo poštmistra – jsi úplně vedle.“

„No tak, proboha, Washington, ven s tím, řekni mi, co vlastně je. Proč s tím děláš takové tajnosti? Copak mi nedůvěřuješ? Vždyť jsme přece staří přátelé. Nevěříš, že bych uměl zachovat ta –“

„Ale to není žádné tajemství – nepustíš mě vůbec ke slovu, abych –“

„Podívej se, kamaráde, já přece znám lidi. A vím, že když někdo přijede do Washingtonu, i kdyby přijel z nebe, natož z kraje Cherokee, je to vždycky proto, že něco chce. A vím, že to zpravidla nedostane. Že tady zůstane a bude se ucházet o něco jiného, a zase to nedostane. A pochodí vždycky stejně, při všech dalších pokusech. Bude se pokoušet dál a dál, až se octne na dně, a utratí poslední vindru a stydí se pak vrátit domů, i když to je třeba kraj Cherokee. Nakonec se utrápí k smrti a přátelé uspořádají sbírku, aby ho mohli pochovat. Počkej – nepřerušuj mě, já vím, co mluvím. Copak jsem neměl štěstí a úspěch na Dalekém západě? Ty to víš. Byl jsem tam první občan, všichni si mne vážili, byl jsem skoro jakýsi samovládce – skutečný samovládce, Washington. No, a najednou si vzpomněli, abych šel jako velvyslanec k anglickému dvoru. Guvernér a všichni na mne naléhali, víš, a tak jsem nakonec svolil – nemohl jsem se z toho vyvléknout, musel jsem jít,

a tak jsem šel. Zmeškal jsem to o jediný den, Washington. Jen si pomysli – jaké maličkosti mohou převrátit dějiny – ano, kamaráde, to místo už bylo obsazené. Tak vidíš. Uvolil jsem se, že bych se spokojil s vyslanectvím v Paříži. Prezident velmi litoval a tak dále, ale to místo neobsazoval Západ, víš, a tak byl zase konec. Nedalo se nic dělat, a tak jsem musel trochu slevit. Všichni se dožijeme toho dne, kdy to musíme udělat, Washington, a nemůže nám to uškodit, když to vezmeme kolem a kolem – musel jsem trochu slevit. Nabídl mi Cañihrad a já jsem to přijal. Jen považ, Washington – věř, že to je pravda – ani ne za měsíc jsem žádal do Číny. Příští měsíc jsem už prosil o Japonsko. A za rok jsem už klesl tak hluboko, že jsem s pláčem a úzkostí žebral o nejpodřadnější místo ve státní službě – třeba o místo skladníka, který opatruje křesadla ve sklepech ministerstva války.“

„Který opatruje křesadla?“

„Ano. Ten úřad byl zřízen v minulém století za revoluce². Křesadla do pušek pro vojenské posádky byla dodávána z hlavního města. Dělá se to doposud. Pušky s křesadly sice už vymizely a pevnosti jsou v rozvalinách, ale to vládní nařízení ještě nebylo zrušeno. Patrně se na ně zapomnělo, víš – a tak ty bývalé pevnosti, jako třeba Ticonderoga a jiné, pořád dostávají ročně po půl druhém galonu křesadel do pušek.“

Washington chvíli mlčel, pak řekl zamyšleně:

„To je opravdu divné – začít s nárokem na místo velvyslance v Anglii s příjmem dvacet tisíc ročně, a nedostat ani místo opatrovníka křesadel s platem –“

---

2 Míněna je zde revoluce britských kolonií v severní Americe, jež se r. 1775 vzbouřily proti britské nadvládě. Za vedení Jiřího Washingtona se osvobodily a 4. července 1776 se prohlásily samostatnými. *Pozn. překl.*

„Tři dolary týdně. Takový je život, Washington – je to jen stručný přehled lidských ctížádostí a zápasů a jejich výsledků. Člověk si dělá nároky na palác, a nakonec se utopí v kanále.“

Chvíli oba přemítavě mlčeli. Pak řekl Washington vážným a soustrastným hlasem:

„A tak jsi přišel sem, proti své vůli, jen abys učinil zadost své vlastenecké povinnosti a abys vyhověl sobeckému přání veřejnosti, a nedostals za to vůbec nic.“

„Nic?“ Plukovník musel vstát, aby měl dost místa, aby se mohl rozpřáhnout a vyjádřit tak svůj úžas. „Nic, Washington? Ptám se tě: copak to není nic, když je člověk stálým členem, a to jediným stálým členem diplomatického sboru, pověřeného u největší světové velmoci – tomuhle říkáš nic?“

Teď zase bylo na Washingtonovi, aby žasl. Úplně oněměl; ale jeho údivem vyvalené oči a uctivý výraz v jeho tváři byly výmluvnější, než by byla mohla být jakákoliv slova. To hojivě účinkovalo na plukovníkovu raněnou duši. Posadil se zase s potěšením a uspokojením. Naklonil se kupředu a řekl důrazně:

„Nakonec se mi dostalo jediné spravedlivé odměny, která náleží muži, jenž proslul na věčné časy zkušenostmi, jakým se nevyrovná nic ve světových dějinách. Muži, který byl navždy a abych tak řekl diplomaticky posvěcen poutem, jímž byl na svou žádost dočasně spojen s každíčným diplomatickým místem v seznamu naší vlády, od mimořádného a zplnomocněného vyslance u anglického královského dvora až po místo nejposlednějšího konzula na skalnatém ostrůvku v Sundské úžině, kde není nic než guáno – s platem vypláceným v guánu – na ostrůvku, který zmizel při sopečném výbuchu den předtím, nežli se dostali až k mému jménu v seznamu žadatelů. Dostalo se mi zajisté vznešeného místa, které dostatečně odpovídá mým jedinečným a pamětihodným zkušenostem. Na všeobecné

přání veškerého občanstva a aby se vyhovělo hlasu lidu, který je tak mocný, že před ním musí ustoupit zákony i zákonodárci, byl jsem jmenován stálým členem diplomatického sboru, zastupujícího všechny nejrozmanitější vlády a civilizované země celé zeměkoule u republikánského dvora Spojených států amerických. A přivedli mě domů v pochodňovém průvodu.“

„To je báječné, plukovníku, prostě báječné!“

„Je to nejvznešenější úřední postavení na celém světě.“

„To bych řekl – a také nevlivnější.“

„To je to pravé slovo. Jen si pomysli: zamračím se a je z toho válka; usměji se – a válčící národy složí zbraně.“

„To je strašné. Myslím totiž – ta odpovědnost!“

„To nic není. Odpovědnost mě nijak nezatěžuje; jsem na ni zvyklý, vždycky jsem byl na ni zvyklý.“

„A ta práce – ta práce! Musíš se zúčastnit všech schůzí?“

„Kdo – já? Copak se musí ruský car zúčastnit zasedání všech svých gubernátorů? Sedí doma a vyslovuje svá přání.“

Washington chvíli mlčel a pak si zhluboka vzdychl.

„A já jsem byl ještě před hodinou tak pyšný! Ted' mi připadá mé povýšení tak nepatrné a bezcenné! Plukovníku, povím ti, proč jsem přijel do Washingtonu. Byl jsem zvolen do kongresu za kraj Cherokee!“

Plukovník vyskočil se židle a propukl v nesmírné nadšení.

„Podej mi ruku, kamaráde – tohle je úžasná novinka! Blahopřeji ti z celého srdce. Má proroctví se vyplnila. Vždycky jsem říkal, že to v tobě je. Vždycky jsem říkal, že jsi zrozen pro nejvyšší významání a že ho dosáhneš. Jen se zeptej mé ženy, jestli jsem to vždycky netvrdil.“

Washington byl oslněn tímto neočekávaným a okázalým projevem.

„No, plukovníku, na tom přece není nic zvláštního. Vždyť to je jen úzký, pustý, neobydlený proužek písčiny porostlé travou, ztracený v odlehlých končinách obrovské pevniny – vždyť to je, jako bych byl poslancem za kulečnickový stůl – a ještě k tomu vyřazený.“

„Ale, ale, to je ohromné, to je přece úžasné vyznamenání! To znamená, že budeš mít obrovský vliv!“

„Dej pokoj, plukovníku, vždyť ani nemohu v kongresu hlasovat.“

„To nevadí. Stejně tam můžeš řečnit.“

„Ne, nemohu. Máme tam jen dvě stě obyvatelů –“

„To je v pořádku, to je v pořádku –“

„A neměli vůbec právo mě zvolit; vždyť netvoříme ani správní jednotku, nebyli jsme ustaveni zákonem a vláda vlastně o nás úředně vůbec nic neví.“

„S tím si nedělej starosti, já to zařídím. Ihned se postarám, aby byl vydán zákon, kterým byste byli ustaveni jako správní jednotka.“

„Opravdu, plukovníku? Jsi příliš laskav. Ale to bys ani nebyl ty, vždyť tě znám jako starého přítele, věrného až do hrobu,“ a slzy vděku vytryskly Washingtonovi z očí.

„To je hotová věc, kamaráde, to je hotová věc. Dávám ti na to svou ruku. Jakmile se my dva spřáhneme, uvidíš, jak to roztočíme!“

Kapitola III

Paní Sellersová se vrátila uklidněná a začala se vyptávat na Hawkinsovu ženu a jeho děti, kolik jich má a tak dále. Z jejího výslechu vyplynulo podrobné vyprávění o střídavém osudu rodiny a o jejím stěhování sem a tam na Dalekém západě během minulých patnácti let. Daniel přišel s nějakým vzkazem zvenčí a plukovník Sellers vyšel z pokoje, aby tu věc vyřídil. Hawkins použil té příležitosti a zeptal se, jak se plukovníkovi vedlo na světě celou tu věčnost, co se neviděli.

„Ó, vede se mu pořád stejně; i kdyby svět chtěl, nemohl by se pro něho změnit, protože on by to nepřipustil.“

„To rád věřím, paní Sellersová.“

„Však vidíte, že můj muž je pořád stejný – nezměnil se ani kapánek. Je to pořád Mulberry Sellers.“

„Ano, to je mi jasné.“

„Pořád ten starý budižkničemu, štědrý, dobrosrdečný, pomatený a plný nadějí, na kterého není spolehnutí a který pořád osnuje nějaké plány. A přece ho má každý rád stejně, jako kdyby měl nejskvělejší úspěchy.“

„Lidé ho měli vždycky rádi. A bylo to přirozené, protože byl takový účinný a přizpůsobivý a měl v povaze něco, co člověku usnadňovalo, aby ho poprosil o pomoc nebo o nějakou laskavost – víte, člověk se neostýchal a nelitoval, že to zkusil, jako se mu to stává s jinými lidmi.“

„Teď je to zrovna tak. A člověk se tomu musí divit, protože se k němu mnohokrát zachovali hanebně lidé, kteří ho nejdřív použili jako žebříčku, aby se po něm vyšplhali, a pak ho odkopli, když ho

už nepotřebovali. Nějaký čas je na něm vidět, že ho to bolí a že jeho hrdost je uražena, protože se tomu vyhýbá a nechce o tom mluvit. Často jsem si myslívala: Vida, teď aspoň dostal poučení a příště bude opatrnější. Ale kdepak! Za pár týdnů o tom už vůbec nic neví a kdejaký sobec, který přišel bůhví odkud, zase ho umluví a vetře se do jeho přízně rovnýma nohama, ani si nemusí zout boty.“

„Je to pro vás někdy jistě dost těžká zkouška trpělivosti.“

„Ó ne, já jsem na to zvyklá a mám ho radši takového, jaký je, než kdyby byl jiný. Když říkám, že je budižkničemu, myslím to tak, že ho lidé považují za budižkničemu, ale já ne. Ani nevím, jestli bych chtěla, aby byl jiný – rozhodně ne docela jiný. Někdy ho musím vyhubovat, někdy na něho i hodně bručím, ale myslím, že bych to dělala stejně, i kdyby byl jiný – jsem už taková. Ale bručím mnohem míň a jsem spokojenější, když je takový budižkničemu, nežli když není.“

„Tak přece není pořád jen budižkničemu,“ řekl Hawkins a tvář se mu rozjasnila.

„On? Ó kdepak, co vám to napadá! Občas to na něj přijde, jak tomu říká, a pak mám práce až nad hlavu a užírám se zlostí. Protože peníze jen lítají – kdo dřív přijde, ten dřív mele. Přivede mi zkrátka plný dům mrzáků a blbců a opuštěných koček a všelijakých nejrůznějších ubohých stvoření, která jiní lidé nechtějí, a když pak na nás přijde bída, musím je zase všechny vyhnat, jinak bychom umřeli hlady. A to ho trápí a mne ovšem také. Máme tady toho starého Dana a starou Jinny, které šerif kdysi prodal na Jih, tehdy před válkou³, když jsme udělali bankrot. Když bylo po válce, vrátili se sem pěšky, vychrtlí a udření z bavlníkových plantáží; ne-

---

3 Míněna je zde občanská válka severních Spojených států amerických proti otrokářským jižním státům (1861-1865). *Pozn. překl.*

věděli si rady, neměli už ani kapku síly ve svých starých kostrách a byli úplně neschopni práce pro celý zbytek své životní pouti. A my jsme měli takovou nouzi, věřte, měli jsme sotva na kůrku chleba, abychom se udrželi při životě. Ale on jim otevřel dveře dokořán a uvítal je tak, že byste si byl myslil, že mu je seslalo nebe, které vyslyšelo jeho modlitby. Vzala jsem si ho stranou a řekla jsem mu: ‚Mulberry, my si je tu nemůžeme nechat – nemáme sami co jíst – vždyť je neuživíme.‘ Podíval se na mne skoro uraženě a řekl: ‚Copak je mohu vyhnat? Přišli ke mně s důvěrou a nadějí jako – jako – Polly, takovou důvěru jsem si patrně někdy dávno koupil a vystavil jsem na ni směnku, abych tak řekl – protože takové věci člověk nedostává darem – copak bych teď mohl neuznat ten dluh? Vidíš, jsou tak chudí a staří a bez přátel, a...‘ Ale to už jsem se před ním styděla, zarazila jsem ho a jako bych byla v sobě pocítila novou odvalu, řekla jsem mu mírně: ‚Necháme si je tu – Bůh nám pomůže.‘ Byl rád a spustil zase takovou dlouhou řeč plnou troufalosti, ale včas se zarazil a řekl pokorně: ‚No, já si je tu rozhodně nechám.‘ Bylo to už před dávnými lety. A vidíte, ti staří ubožáci jsou tu pořád.“

„Copak vám nepomáhají v domácnosti?“

„Kdepak! To je nápad! Rádi by pomáhali, kdyby mohli, chudáckové, a možná, že si myslí, že mi trochu pomáhají. Ale to je zdání. Daniel jen chodí otvírat a někdy ho pro něco pošleme. A někdy vidíte Dana nebo Jinny nebo oba, že dělají, jako by tady utírali prach – ale to jen proto, že si něco povídáme, co chtějí slyšet a do čeho si chtějí také omočit. A vždycky se tu motají, když jíme, ze stejného důvodu. Ale pravda je, že si musíme platit mladou černošku, jen aby se o ně starala, a starší černošku, která mi pomáhá v domácnosti a je k ruce té mladé, která se o ně stará.“

„No, řekl bych, že by měli být docela šťastni.“

„To se rozhodně nedá říci. Skoro pořád se spolu hádají – hlavně o náboženství, protože Daniel je přísný baptista a Jinny je nesmiřitelná metodistka a věří ve zvláštní Prozřetelnost, ale Daniel v ni nevěří, protože se pokládá za volnomyšlenkáře. Hrají a zpívají spolu náboženské písně černošských otroků, věčně spolu rozprávějí, mají se upřímně rádi a Mulberryho úplně zbožňují. On trpělivě snáší všechny jejich pošetilosti a jejich rozmazlenost – no, jsou docela šťastni, když na to přijde. A mně to nevadí – zvykla jsem si už na to. Umím si zvyknout na všechno, to víte, když žiji s Mulberryem. Vlastně mi na tom ani moc nezáleží, co s námi bude, jen když mi ho Bůh zachová.“

„Tak ať žije, přitukneme si na to a doufejme, že to na něho zase brzy přijde.“

„A přivede mi sem chromé a kulhavé a slepé a budeme tady zase mít nemocnici? Děkuji, toho jsem už užila dost a mám toho až po krk. Ne, Washington, byla bych ráda, kdyby měl napříště trochu mírnější nápady, dokud neskončí naše společná pouť v tomhle slzavém údolí.“

„No tak dobře, velké nápady nebo malé nápady anebo vůbec žádné nápady; doufejme, že nebude nikdy bez přátel – a spoléhám, že nikdy nebude, dokud jsou na světě lidé, kteří vědí, jak –“

„On a bez přátel!“ zdvihla vysoko hlavu v upřímné pýše. „Kdepak, Washington, neznáte člověka, který něco znamená a který by ho neměl rád. Povím vám, přísně mezi námi, že jsem prožila úplně peklo, než jsem jim zabránila, aby mu nedali místo v nějakém úřadě. Věděli právě tak dobře jako já, že se do úřadu nehodí, ale on neumí nikomu na světě nic odepřít. Mulberry Sellers v úřadě! Můj ty světe, vždyť víte, co by to bylo. Lidé by se sbíhali ze všech končin zeměkoule, aby se podívali na ten cirkus. Zrovna tak ráda bych měla za muže Niagarský vodopád. To by mi tak ještě chybě-

lo!“ Chvíli přemýšlela a pak dodala, neboť se zatím rozpomněla, co vlastně bylo hlavním předmětem jejího kázání: „Bez přátel? – Ó, jistě nikdy nikdo jich neměl víc než on. A jakých přátel! Grant, Sherman Sheridan, Johnston, Longstreet, Lee – mnohokrát seděli v téhle lenošce, v které teď sedíte.“ Hawkins okamžitě vyskočil a prohlížel si ji s uctivým překvapením i s bázlivým pocitem, že vkročil v botách na posvátnou půdu.

„Jděte!“ zvolal.

„Ó ano, opravdu, a nesčíslněkrát.“

Vyvaloval oči na lenošku jako očarovaný a zmagnetizovaný; a po prvé v jeho životě ta nedohledná pláň suchých prérií se v jeho obraznosti vzňala a po ní pochodovaly postupující fronty plamenů a ohně, jež se někde daleko na obzoru spojily a pokryly celou oblohu kouřem. Měl stejný pocit, jako má každodenně nějaký klímající cizinec, neznalý zeměpisu, když jeho netečné a lhostejné oko spatří z okna železničního vozu jistý nádražní nápis, který zní: „Stratford-on-Avon!“ Paní Sellersová klidně klevetila dál:

„Rádi ho poslouchají, když mluví, zvláště když jim jejich břemeno začíná být moc těžké a rádi by si trochu odlehčili. On je jako čerstvý vzduch, víte – skoro byste řekl jako větříček – a vždycky je trochu osvěží; říkají, že to je jako výlet do přírody. Kdybyste věděl, kolikrát rozesmál generála Granta – a to už něco znamená, věřte mi. A Sheridanovi jen svítí oči, když poslouchá Mulberryho Sellerse, zní mu to jako dělostřelba. Víte, Mulberry má hlavně to kouzlo, že je takový univerzální a že se hodí všude a ke každému. Proto je tak ohromně dobrý společník a je oblíbený jako nejdivočejší pomluva. Jen se jděte podívat do Bílého domu, když prezident pořádá veřejnou recepci – někdy, když tam je Mulberry. Věřte mi, že nepoznáte, kdo z nich vlastně tu recepci pořádá.“

„No, je jistě pozoruhodný muž – a vždycky byl. Je pobožný?“

„Až do morku kostí – jistě víc přemýšlí a čte o náboženství než o čem jiném, až na Rusko a Sibiř; všecko si dobře probádá, ale přitom není žádný pobožnůstkář.“

„Jakého je náboženství?“

„No,“ zarazila se a na chvíli se zadumala; potom řekla prostě: „Myslím, že minulý týden byl mohamedán nebo něco takového.“

Washington si šel na nádraží pro kufr, protože pohostinní Sellersovi nepřipustili žádné výmluvy; prohlásili, že jejich dům mu musí být domovem po celou dobu, co bude zasedat kongres. Plukovník se pak znovu pustil do práce na své hračce. Právě ji dokončil, když se Washington vrátil.

„Tak,“ řekl plukovník, „už je to hotové.“

„Co je to, plukovníku?“

„Ó, jen taková maličkost. Hračka pro pobavení dětí.“ Washington si to prohlížel.

„Zdá se, že to je nějaký hlavolam.“

„Ano, je. Říkám tomu Prasátka v jeteli. Zkus, jestli je dáš zpátky do chlívku.“

Washington se dlouho marně pokoušel, než se mu to podařilo, a měl z toho radost jako malé dítě.

„Je to báječně důmyslné, plukovníku – a ohromně chytré. A zajímavé – vydržel bych si s tím hrát celý den. Co s tím uděláš?“

„Ó, nic. Dám si to patentovat a pak to zahodím.“

„Nedělej nic takového, prosím tě. Vždyť v tom jsou peníze.“

Soucitný výraz se mihl plukovníkovi v tváři. Řekl:

„Peníze – ano; maličkost – možná pár set tisíc dolarů. Rozhodně ne víc.“

Washingtonovi zablýskly oči.

„Pár set tisíc dolarů! A tomu říkáš maličkost?“

Plukovník vstal a přešel po špičkách pokojem, zavřel dveře, které byly trochu pootevřené, vrátil se po špičkách zase do své lenošky a řekl šeptem:

„Umíš zachovávat tajemství?“

Washington přikývl; byl tak ustrašený, že ani nemohl mluvit.

„Jistě jsi už slyšel o zhmotňování – vyvolávání duchů zemřelých?“

Washington už o tom slyšel.

„A patrně jsi tomu nevěřil; mělš docela pravdu. Ta věc, jak ji provádějí nevědomí šarlatáni, není hodna pozornosti ani úcty. Temná komora s přitlumeným světlem, kde sedí pohromadě několik sentimentálních, lehkověrných tulpasů, kteří se jen třesou a mají pláč na krajíčku. A teď přijde pořád jedna a táž tučná zdegenerovaná protoplazma a vtělí se do koho ti jen napadne, třeba do tvé babičky nebo do tvého vnoučete anebo švagra, do endorské čarodějnice, Johna Milтона, siamských dvojčat nebo Petra Velikého – to je všechno jen šílený nesmysl a sprostý podvod – žalostná ubohost. Ale když schopný muž a odborník způsobí, že se projeví všechny nesmírné síly, které zná věda, je to něco jiného – něco docela jiného. Zjevení, které přijde na takové zavolání, už nezmizí a zůstane zde. Chápeš, co se dá z toho vytěžit?“

„No, já – totiž – já vlastně nevím, jestli to chápu. Myslíš to tak, že takové zjevení, když je trvalé a ne jen přechodné, uspokojilo by diváky mnohem líp, a že by proto bylo možno zvýšit cenu vstupenek na představení?“

„Představení? Bláhovost – poslouchej dobře a zataj pěkně dech, protože jej budeš potřebovat. Za tři dny zdokonalím svou metodu a pak – pak se svět zděsí, protože uvidí zázraky. Washingtoně, za tři dny – nanejvýš za deset dní – uvidíš, jak vyvolám mrtvé z kteréhokoliv století, a oni vstanou a budou chodit. Chodit? – Věčně

budou chodit po světě a nikdy už neumřou. Budou chodit a budou se pohybovat se vši svou někdejší pružností a bujarostí.“

„Plukovníku! Nad tím se opravdu člověku tají dech.“

„Chápeš teď, jaké jsou v tom peníze?“

„Já – hm – já vlastně opravdu nevím, jestli to dobře chápu.“

„U všech čertů, tak se podívej! Budu mít na ně monopol; copak mi nebudou všichni patřit? V New Yorku jsou dva tisíce strážníků. Plat čtyři dolary denně. A já je nahradím mrtvými, kteří budou dostávat jen poloviční plat.“

„Ó, to je zázrak! Na to jsem vůbec nepomyslel. Čtyři tisíce dolarů denně. Teď už začínám chápat! Ale budou mrtví strážníci vyhovovat?“

„Copak nevyhovovali – až dosud?“

„No, když to chceš brát takhle –“

„Ber to, jak chceš. Přízpusob si to tak, aby se ti to hodilo, ale mým chlapcům se nevyrovná nikdo. Nebudou jíst, nebudou pít – nebudou to potřebovat; nebudou za úplatek přimhuřovat oči nad hráčskými doupaty a nedovolenými kořalnami; nebudou chodit za myčkami. A co víc, ty bandy rváčů, které na ně číhají na opuštěných místech, když jsou na obchůzce, a zbaběle na ně střílejí a přepadají je s nožem, poškodí jen jejich uniformy a nedočkájí se, aby z toho měli víc než chvilkové uspokojení.“

„No, plukovníku, když můžeš dodat takové strážníky, pak ovšem –“

„Zajisté – mohu dodat zboží z kteréhokoliv oboru, podle poptávky. Vezmi si na příklad armádu – teď máme pětadvacet tisíc mužů; stojí nás dvaadvacet milionů ročně. Já vykopu Římány, vzkřísím Řeky, dodám je vládě za deset milionů ročně, deset tisíc vysloužilců, vybraných z vítězných legií všech věků – vojáky, kteří budou celý rok honit indiány na zhmotněných koních, a ti nebudou stát ani cent, protože nebudou potřebovat píci ani opravy. Armády v Evropě teď

stojí dvě miliardy ročně – já je všechny nahradím jen za miliardu. Vykopám vycvičené státníky všech věků a všech zemí a dodám naší vlasti kongres, který si bude vždycky vědět rady, v každé situaci – a to se nestalo ještě nikdy od té doby, co bylo vydáno Prohlášení samostatnosti, a nikdy se to nestane, dokud tihle lidé, kteří jsou vlastně živé mrtvoly, nebudou nahrazeni prvotřídním zbožím. Zásobím evropské trůny nejlepšími mozky a nejlepšími charaktery, jaké mohou poskytnout všechny královské hrobky všech století – což ovšem moc neznamená – a pěkně a spravedlivě jim rozdělím platy, vezmu si z nich pro sebe jen polovic a –“

„Plukovníku, jestli jen polovička z toho je pravda, jsou v tom miliony – miliony!“

„Kdepak, miliardy, snad jsi chtěl říci miliardy. Jen se podívej: je to všechno úplně nabíledni, je to jasné, každý to musí pochopit. Kdyby ke mně někdo přišel a řekl: Plukovníku, já jsem trochu v úzkých, kdybyste mi tak mohl půjčit miliardu dolarů na – Dál!“

To byla odpověď na zaklepání. Do pokoje se vhrnul energicky vypadající muž s velkým zápisníkem v ruce, vzal z něho papír a podal mu jej s úsečnou poznámkou:

„Dnes je sedmnáctého – poslední upomínka. Vyplázněte ty tři dolary a čtyřicet centů, plukovníku Mulberry Sellersi.“

Plukovník se začal hrabat hned v jedné a hned v druhé kapse, přejížděl si rukama po kabátě a mumlal při tom:

„Kam jsem jen dal svou náprsní tobolku? – počkejte – hm – tady není, a tady také ne – ó, jistě jsem ji nechal v kuchyni. Doběhnu si pro ni a –“

„Ne, ani se odtud nehnete – ať vás to ani nenapadne! Tentokrát vás nepustím, musíte ty peníze vypláznout.“

Washington se nevinně nabídl, že tam dojde a podívá se. Když odešel, plukovník řekl:

„Víte, Suggsi, musím vás pro tentokrát ještě poprosit, abyste měl strpení, jen pro tentokrát. Čekal jsem, že mi budou proplaceny ty směnky –“

„K čertu s vašimi směnkami – to vám už nikdo nevěří – na to vám nikdo nenalítne. Honem!“

Plukovník se zoufale rozhlížel po pokoji. Pak se mu obličej rozjasnil; běžel ke zdi a začal kapesníkem oprašovat jeden zvlášť ohavný barvotisk. Pak jej pobožně sňal ze zdi, podal jej bernímu zřízenci, odvrátil tvář a řekl:

„Vezměte si to, ale honem, abych neviděl, jak si to odnášíte. Je to jediný zbývající Rembrandt, který –“

„Jakýpak Rembrandt, vždyť je to barvotisk.“

„Ó, nemluvte o tom tak neuctivě, prosím vás. Je to jediný opravdu slavný originál, jediný nejskvělejší obraz té úžasné malířské školy, která –“

„Malířské školy! Vždyť je to nejohavnější věc, jakou jsem –“

Plukovník už přinášel další hrůzu a něžně ji oprašoval.

„Vezměte si také tohle – největší klenot mé sbírky – jediný pravý Fra Angelico, který –“

„Tohle je jen nabarvený balicí papír a nic víc. Dejte to sem – a sbohem – lidé si budou myslet, že jsem vykradl černošský holičský krám.“

Když za sebou přibouchl dveře, vykřikl plukovník úzkostlivě:

„Jen je, prosím vás, přikryjte – ať se k nim nedostane vlhkost. Ty jemné odstíny Angelicovy –“

Ale muž už byl pryč.

Washington se vrátil a řekl, že se díval všude, a také paní Sellersová a služebnictvo, ale marně. Potom řekl, že by si přál, kdyby mohl aspoň jednou zahlédnout jistého muže – pak by už nebylo zapotřebí, aby hledali tu náprsní tobolku. V plukovníkovi se ihned probudil zájem.

„Jakého muže?“

„Říkají mu tam jednoruký Pete – totiž tam u nás, v kraji Cherokee. Vyloupil banku v Tahlequahu.“

„Copak jsou v Tahlequahu banky?“

„Ano – je tam jedna banka, zajisté. Byl v podezření, že ji vyloupil. Ať to udělal kdokoliv, odnesl si nejmíň dvacet tisíc dolarů. Je vypsána odměna pět tisíc dolarů, když ho někdo chytí. Jsem přesvědčen, že jsem toho člověka viděl, když jsem jel na východ.“

„Ne – opravdu?“

„Určitě jsem hned první den, když jsem nastoupil do vlaku, viděl muže, který dost přesně vyhovoval popisu – alespoň podle šatů a podle toho, že mu chyběla paže.“

„Proč jsi ho nedal zatknout a proč ses neucházel o tu odměnu?“

„Nešlo to. Byl bych vymáhal tu odměnu, samozřejmě. Ale chtěl jsem mu zůstat nablízku, dokud se mi nenaskytne příležitost.“

„No a?“

„No, vystoupil patrně z vlaku někdy v noci.“

„K čertu! To je škoda!“

„Není to vlastně ani tak velká škoda.“

„Proč?“

„Protože dojel až do Baltimore v témž vlaku, kterým jsem jel, ačkoliv jsem to tehdy ještě nevěděl. Když jsme vycházeli z nádraží, najednou jsem ho uviděl. Nesl v ruce brašnu.“

„Dobrá, chytíme ho. Musíme si udělat plán.“

„Což kdybychom poslali jeho popis na policii do Baltimore?“

„Kdepak, co ti to napadá! Ne. Copak chceš, aby dostala tu odměnu policie?“

„Tak co máme dělat?“

Plukovník uvažoval.

„Já ti povím. Dej si inzerát do baltimorských novin. Takovýhle inzerát:

NAPIŠ MI PÁR ŘÁDEK, PETE.

Počkat! Která ruka mu chybí?“

„Pravá.“

„Dobrá. Tedy takhle:

NAPIŠ MI PÁR ŘÁDEK, PETE, I KDYBYS MUSEL PSÁT LEVOU RUKOU. Adresa X. Y. Z., Washington, hlavní pošta. NĚKDO, KOHO ZNÁŠ.

Tak - tohle ho přitáhne.“

„Ale vždyť nebude vědět, od koho to je, nebo bude?“

„Ne, ale bude to chtít vědět, ne?“

„No, jistě - na to jsem nepomyslel. Jak tě jen tohle napadlo?“

„Znám přece lidi a vím, že jsou zvědaví. To je silný povahový rys, velmi silný.“

„Půjdu teď do svého pokoje, napíšeš to, vložím do obálky dolar a požádám je, aby to pěkně vytiskli, že si ten dolar mohou nechat celý.“

Kapitola IV

Den se schyloval ke konci. Po večeři se oba přátelé dlouho trápili uvažováním, co mají udělat s pěti tisíci dolary, jež dostanou za odměnu, když se jim podaří vypátrat jednorukého Peta, chytit ho, dokázat, že to je ten pravý, vydat ho policii a poslat zpátky do Tahlequahu na indiánském území. Naskytovalo se jim však tolik oslňujících možností, jak použít těch peněz, že se nemohli pro žádnou rozhodnout, a neměli setrvat při svém rozhodnutí, když konečně k nějakému dospěli. Pak si řekli, že člověk nemá říkat „hop“, dokud nepřeskočil.

Zanechali tedy prozatím úvah o té věci a šli všichni spát. Nazítří ráno na Hawkinsovu přímluvu plukovník zhotovil nákresey a podrobný popis, šel do města a zažádal o patentování svého hlavolamu. Hawkins vzal hračku a vydal se na výzkumnou cestu, aby vypátral, zda by ji bylo možno obchodně zužitkovat. Nemusel chodit daleko. V malé staré dřevěné boudě, jíž kdysi používala jako obydlí nuzná černošská rodina, našel bystrozrakého Yankeeho, který se zaměstnával spravováním polámaných židlí a jiných kusů opotřebovaného nábytku. Muž si lhostejně prohlížel hračku; pokoušel se dostat prasátka do chlívků; viděl, že to není tak jednoduché, jak se mu zdálo; hračka ho začala čím dál tím více zajímat, až ho plně zaujala; konečně dosáhl úspěchu a zeptal se:

„Je to patentováno?“

„Ne, ale bylo zažádáno o patentování.“

„To stačí. Co za to chcete?“

„Zač se to bude prodávat v obchodech?“

„No, asi za pětadvacet centů.“

„Kolik dáte za výhradní právo na výrobu?“

„Nemohl bych vám dát ani dvacet dolarů, kdybych měl zaplatit hotově; ale řeknu vám, co udělám. Vyrobím to, dám to na trh a budu vám platit z každého kusu pět centů.“

Washington si povzdechl. Zase jeden sen se rozplynul; nebyly v tom peníze. Řekl tedy:

„Dobrá; ujednáno. Dejte mi to písemně.“

Když to dostal na papíře, šel si po svých a pustil to z hlavy – pustil to z hlavy, aby tam měl místo pro další pokusy vymyslet si, jak by mohl nejspíšeji zužitkovat svou polovinu odměny v případě, že by se nenalezl způsob, který by uspokojil oba obchodní společníky.

Nebyl příliš dlouho doma, když přišel Sellers, sklíčený zármutkem a zářící radostným vzrušením – uměl s úspěchem projevat oba tyto pocity chvílemi střídavě, chvílemi zase současně. Padl s pláčem Hawkinsovi kolem krku a řekl:

„Ó, truchli se mnou, příteli, truchli nad mou osiřelou rodinou, neboť nám smrt vyrvala mého posledního příbuzného a já jsem teď hrabě z Rossmoru – blahopřej mi!“

Obrátil se ke své ženě, která přišla, zatím co se toto dalo, objal ji a řekl: „Musíš to nést statečně, má lady, už kvůli mně – muselo se to stát, bylo tak souzeno.“

Nesla to velmi statečně a řekla:

„No, není to tak velká ztráta. Simon Lathers byl ubohý, dobromyslný a zbytečný tvor, na kterém moc nezáleží, a jeho bratr nikdy za nic nestál.“

Právoplatný hrabě pokračoval:

„Jsem tak zničený těmi protichůdnými city, svým zármutkem a radostí, že se nemohu soustředit na to, co je třeba udělat. Musím poprosit tady našeho hodného přítele, aby tu zprávu oznámil telegraficky nebo dopisem lady Gwendoleně a aby ji požádal –“

„Jaké lady Gwendoleně?“

„No, přece naší ubohé dceři!“

„Sally Sellersové? Mulberry Sellersi, copak ses zbláznil?“

„Prosím tě, nezapomínej, kdo jsi a kdo jsem já; pamatuj na svou důstojnost a měj ohled též na mou. Nejlépe byste udělala, lady Rossmorová, kdybyste nadále přestala používat mého příjmení.“

„Pane na nebi! No tohle! A jak ti tedy mám říkat?“

„V soukromí budou i nadále do jisté míry přípustné důvěrné lichotivé výrazy; ale před lidmi bude vhodnější, když mne, lady, budete oslovovat můj lorde nebo Vaše Lordstvo, a budete-li o mně mluvit, říkejte laskavě Rossmore, nebo hrabě nebo Jeho Lordstvo, a –“

„Blbost! Tohle nikdy nedokážu, Berry.“

„Ale musíš, opravdu, má drahá – musíme se přizpůsobit svému změněnému postavení a musíme vyhovět jeho požadavkům, jak nejlépe umíme.“

„No, tak dobrá, buďsi tedy po tvém. Ještě nikdy jsem ti neodepřela poslušnost, Mul – totiž můj lorde, a teď už je pozdě s tím začínat, ačkoliv je to podle mého názoru bláznovství a protiví se mi to z duše.“

„Mluvíš jako pravá manželka. Pojď, dej mi hubičku a budme zase přáteli.“

„Ale – Gwendolen! Nevím, jak to snesu, když jí budu muset říkat Gwendolen. Vždyť nikdo na světě nepozná, že je to Sally Sellersová! To jméno je pro ni moc velké; vždyť je to jako andílek v zimníku! Zdá se mi tak nějak cizokrajné.“

„Uvidíte, má lady, že proti němu nebude nic mít.“

„To máš pravdu. Má ráda všelijaké romantické nesmysly, jako by byla pro takové věci zrozena. Po mně to nemá, to je jisté. A nic jí to nepomohlo, žes ji poslal do té hloupé koleje – právě naopak.“

„Slyšíš ji, Hawkinsi? Kolej Rowena-Ivanhoe je nejvybranější a nejaristokratičtější sídlo učenosti pro mladé dámy v naší zemi.“

Nedostane se tam žádná dívka, která není buď velmi bohatá a z módní společnosti, nebo která nemůže dokázat, že pochází nejméně v čtvrté generaci z rodiny, jež může být nazvána americkou šlechtou. Školní budovy jako zámky – s věžemi a věžičkami i s napodobeným zámeckým vodním příkopem – všechno tam má jména z knih sira Waltera Scotta a přímo to tam dýchá královskou vznešeností a královským slohem. Všechny nejbohatší dívky tam mají své vlastní kočáry a kočí v livrejích, jezdecké koně a anglické podkoní s peřím na kloboucích a v upjatých kabátech a vysokých botách, s jezdeckými bičičky i bez biče, kteří jezdí za nimi v uctivé vzdálenosti –“

„A nenaučí se tam zhora ničemu, Washingtonu Hawkinsi, ničemu jinému než všelijakým okázalým hloupostem a náročností. Ale jen vzkaž pro lady Gwendolenu – udělej to, protože soudím, že hraběcí předpisy vyžadují, aby přijela domů a uchýlila se do soukromí a truchlila pro ty chvastouny z Arkansasu, které ztratila.“

„Má drahá! Chvastouny? Nezapomínej, prosím tě, že *noblesse oblige*⁴.“

„Dej pokoj – a mluv na mne svou rodnou řečí, Rosse – vždyť žádnou jinou neumíš, a když se o ni pokoušíš, všechno jen popleteš. Nevyvaluj na mne oči – bylo to jen přeřeknutí, to přece není žádný zločin. Jsem celý život zvyklá takhle mluvit a nemohu si to honem odvyknout. No tak, Rossmore, odpusť mi to a dělej si, co chceš, ale oznam to Gwendoleně. Budete jí psát, Washingtonu, nebo telegrafovat?“

„Bude telegrafovat, má drahá.“

„To jsem si myslela,“ bručela lady, odcházejíc z pokoje. „Chce, aby na obálce byla naše adresa. Tu holku to docela zblázní. Do-

---

4 Francouzské, dnes již směšné rčení. Česky: vznešenost ukládá povinnosti. Pozn. překl.

stane to, samozřejmě, protože i kdyby tam byly ještě nějaké jiné Sellersové, nemohly by tvrdit, že to je pro ně. Ať si to jen ukazuje kolem dokola a ať se tím pochlubí... No, snad jí to člověk ani nemůže mít za zlé. Je tak chudá a ty druhé jsou tak bohaté! Jistě se nad ni povyšovaly ty, které mají lokaje v livrejích, a bylo by to jen lidské, kdyby jim to chtěla oplatit.“

Strýčka Daniela poslali s telegramem. Ačkoliv v koutě salonu visel na odív telefon, Washington zjistil, že jsou marné všechny pokusy dovolat se telefonní ústředny. Plukovník bručel něco o tom, že „je vždycky rozbitý, když ho člověk zvlášť potřebuje“, ale nevysvětlil, že hlavní příčina toho je, že přístroj je němý, protože není připojen na drát. A přece ho plukovník často používal – když byla u něho návštěva – a dělal, jako by se jím dorozumíval. Objednali smuteční dopisní papír a pečetítka a pak se přátelé odebrali k odpočinku.

Nazítří odpoledne ozdobil Hawkins na plukovníkovu žádost podobiznu Andrewa Jacksona černým krepem a právoplatný hrabě napsal za celou rodinu soustrastný dopis uchvatiteli v Anglii – dopis, který jsme už četli. Dal též vesnickým úřadům v Duffyově Koutku v Arkansasu písemný rozkaz, aby ostatky zesnulých dvojčat byly balzamovány nějakým odborníkem ze St. Louisu a ihned poslány lodí uchvatiteli – s připojeným účtem. Potom nakreslil erb Ross-morů s jejich heslem na velký arch hnědého papíru a odnesl jej s Hawkinsem k Hawkinsovu Yankeemu, který spravoval nábytek, a za hodinu se vrátili s dvěma ohromnými smutečními erby, které přibíli hřebíky na průčelí domu. Měly přilákat pozornost celého sousedstva a dosáhly svého účelu, neboť v sousedství bydlili hlavně černoši bez zaměstnání, kteří žili z ruky do úst, se spoustou rozdraných dětí a líných psů. Tato zajímavá novinka byla pro ně vítaným rozptýlením, jehož se mnoho dní nemohli nabažít.

Nový hrabě našel – a nijak ho to nepřekvapilo – ve večerníku tuto zprávu; vystříhl si ji a vlepil si ji do alba:

Náhlým úmrtím v rodině se stává náš vážený občan, plukovník Mulberry Sellers, doživotní člen diplomatického sboru, toho času bez určitého pověření, právoplatným lordem a dědicem slavného hraběcího titulu Rossmorů, který je v pořadí třetím hraběcím titulem ve Velké Británii. Co nejdříve učiní opatření právním zákrokem ve sněmovně lordů, aby vyrval titul a statky nynějšímu uchvatiteli, který se jich neprávem zmocnil. Dokud nevyprší smuteční lhůta, budou přerušeny obvyklé čtvrtěční večerní recepce na hradě Rossmore.

Lady Rossmorová k tomu poznamenala (v duchu):

„Recepce! Lidé, kteří ho dobře neznají, mohli by si myslit, že je to nějaký obyčejný člověk, ale pro mne je to nejneobyčejnější muž, jakého jsem kdy viděla. Hádám, že ho nikdo na světě nepřetrumfne v tom, jak si najednou umí všelicos vymyslet. Nikoho jiného by asi ani nenapadlo, aby pojmenoval tuhle ubohou starou barabiznu hrad Rossmore, ale u něho je to docela přirozená věc. Nu, není pochyby, že to je velké požehnání, když má člověk takovou obraznost, která ho umí vždycky uspokojit, i když je v nejhorší bryndě. Strýček Dave Hopkins vždycky říkával: Udělejte ze mne Johna Calvina a já budu chtít vědět, kam patřím; ale udělejte ze mne Mulberryho Sellerse a bude mi to jedno.“

Právoplatný hrabě poznamenal (v duchu):

„To je moc krásné pojmenování, opravdu, moc krásné. Škoda, že mě nenapadlo dřív, než jsem psal tomu uchvatiteli. Ale budu je mít pro něho připraveno, až mi odepíše.“

Kapitola V

Na telegram nepřišla vůbec odpověď; dcera nepřijela. A přece nikdo neprojevoval nepokoj, ani překvapení; totiž, nikdo kromě Washingtona. Když čekal tři dny, zeptal se lady Rossmorové, zda se domnívá, že se snad něco stalo. Odpověděla klidně:

„Ó, ta mívá všelijaké nápady; člověk nikdy neví. Je celá po Sellersovi – aspoň v některých věcech. A žádný Sellers vám nemůže předem říci, co udělá, protože to neví sám, dokud to neudělá. Ta je docela v pořádku; s tou si nemusíte dělat starosti. Přijede, až se jí bude chtít, nebo bude psát; člověk nemůže vědět, co udělá, dokud se to nestane.“

Ukázalo se, že napsala. Listonoš přinesl dopis právě v té chvíli a matka jej přijala. Ale netřáslly si jí při tom ruce a neprojevila ani horečnou zvědavost, ani žádné jiné vzrušení, jaké se obvykle projevuje u lidí, když dostanou dlouho očekávanou odpověď na naléhavý telegram. Klidně a důkladně si vyleštila brýle, stále při tom příjemně rozprávějíc, pak dopis otevřela a začala číst nahlas:

Rytířská síň, zámek Kenilworth
Kolej Rowena-Ivanhoe, čtvrtek.

Drahá a vzácná mamá Rossmorová,
kdybys věděla, jakou mám radost! Víš, pořád nad námi ohrnovaly nos, že ze sebe děláme vznešené panstvo, a já jsem jim to oplácela, jak jsem jen uměla, a ohrnovala jsem nos nad nimi. Pořád říkaly, že to je asi něco ohromného a báječného, když je někdo právoplatným stínem hraběte, ale být jen stínem stínu a k tomu ještě ve druhém nebo třetím

koleně – pf! A já jsem jim vždycky odpovídala, že je snad snesitelné, když člověk nemůže dokázat, že pochází ze čtvrtého kolena z americké koloniální šlechty holandských kramářů a slanečkových McAllisterů, ale když se člověk musí přiznat k takovému původu – fuj! No, a ten telegram přišel jako smršť. Posel jej přinesl rovnou do velké Rob Royovy posluchárny, byl strašně rozčilený a vyvolával: „Depeše pro lady Gwendolenu Sellersovou!“ Mělas vidět, jak ta banda uculených a ubreptaných rádoby aristokratek najednou zka-meněla! Seděla jsem v koutku, docela sama, ovšem – jak se sluší na takovou Popelku. Vzala jsem telegram, přečtla jsem jej a pokoušela jsem se padnout do mdlob – a bylo by se mi to podařilo, kdybych se na to byla aspoň trochu připravila. Ale přišlo to tak náhle, víš – no, nevádí, udělala jsem aspoň to nejlepší, co jsem mohla: přitiskla jsem si kapesník na oči, utekla jsem s pláčem do svého pokoje a po cestě jsem telegram upustila. Na chvíli jsem se ohlédla pokradmu jedním okem – a viděla jsem, jak se to stádo žene po telegramu – a pak jsem se srdcervoucím pláčem utíkala dál, šťastná jako ptáček.

Pak začaly soustrastné návštěvy a musela jsem přijmout laskavost slečny Augusty Templeton-Ashmore-Hamiltonové, která mi nabídla, že mi půjčí svůj pokoj, protože nastala ohromná tlačenička a v mém pokoji není místo ani pro tři osoby a kočku. Od té doby truchlím v přísné samotě a bráním se před lidmi, kteří se pokoušejí dokazovat své příbuzenské vztahy k nám. A víš, že první dívka, která ke mně přišla s pláčem a s projevy soustrasti, byla ta hloupá Skimpertonová, která nade mnou vždycky tak hnusně ohrnovala nos a prohlašovala, že patří k nejstarší šlechtě

z celé koleje, protože nějaký její předek se kdysi jmenoval McAllister. Vždyť to vypadalo, jako kdyby se nejposlednější pták někde ve zvěřinci začal nafukovat, protože pochází od předpotopního ptakoještěra!

Ale mé největší vítězství bylo – hádej! Ale kdepak, to jakživa neuhodneš. Tohle! Ta hloupá husa a ještě dvě jiné se pořád staraly a hádaly o to, která z nich má mít přednostní právo – podle svého společenského původu, víš. Málem proto neumřely hladem, protože každá z těch tří si osobovala přednostní právu na to, aby po obědě a po večeři vstala od stolu první, a tak žádná z nich nikdy nedojedla oběd, ale vstala uprostřed jídla, aby mohla vyjít z jídelny dřív než ostatní. No, a když jsem strávila první den truchlením o samotě – víš, šila jsem si smuteční šaty – objevila jsem se zase u společného stolu, a pak – co bys tomu řekla? Ty tři nafoukané husy zůstaly klidně sedět a vynahrazovaly si dlouhý půst – hltaly jídlo, cpaly se a přežvykovaly, div jim omáčka netekla z očí – a pokorně čekaly, až lady Gwendolen vstane od stolu a vyjde první z jídelny. Vidíš!

Ó ano, teď se tady mám báječně, úžasně! A víš, ani jedna z mých kolegyň se neopovážila být tak krutá, aby se mne zeptala, jak jsem přišla k tomu novému jménu. Některé to neudělaly, protože mají srdce v těle, ale ty ostatní z jiného důvodu. Neopovážily se to udělat nikoliv z vrozené dobrosrdečnosti, nýbrž ze zdrženlivosti, která patří k dobrému vychování. A já jsem je k tomu vychovala.

No, jakmile si tady ještě vyrovnám všechny zbývající staré účty a nadýchám se ještě trochu víc toho rozkošně opojného kadidla, sbalím se a pojedu domů. Řekni tatičkovi, že jsem do něho zrovna tak zamilovaná jako do svého nového jména.

Nemohla bych to už silněji vyjádřit. To byla přímo básnická inspirace! Ale u něho není nikdy nouze o inspiraci.

Tvá milující dcera
Gwendolen.

Hawkins vzal dopis do ruky a přelétl jej pohledem.

„Pěkný rukopis,“ řekl, „sebevědomý a oduševnělý. Je vidět, že má vypsanou ruku. Je to bystré a inteligentní děvče.“

„Ó, Sellersové jsou všichni inteligentní. Totiž byli by, kdyby ještě nějací byli. I ti chudáci Lathersové by byli bývali inteligentní, kdyby byli bývali Sellersové; totiž myslím čistokrevní Sellersové. Měli ovšem v žilách sellersovskou krev – a značný podíl – ale není všecko zlato, co se třpytí.“

Sedmého dne po odeslání telegramu přišel zasněný Washington dolů na snídani a najednou byl prudce vyburcován ze sna, jako by jím projel elektrický proud rozkoše. Bylo tam nejkrásnější mladé stvoření, jaké v životě spatřil. Byla to Sally Sellersová, lady Gwendolen; přijela v noci. Zdálo se mu, že má na sobě nejhezčí a nejslušivější šaty, jaké kdy viděl, ušité a sestavené s nejvybranějším vkusem, pokud se týkalo střihu, ozdob a jemně sladěných barev. Byly to jen dopolední levné šaty, ale musel si přiznat, že představovaly „vrchol elegance“. A teď, jak viděl, měl vysvětlen důvod, proč chudobná a holá domácnost Sellersových rozkvetla jako růže, okouzlovala oči a uspokojovala duši; tohle byla ta kouzelnice uprostřed svého díla. Svou přítomností udávala v celé domácnosti pravý tón a vystupňovala ji až k vrcholné dokonalosti.

„Má dcera, majore Hawkinsi – přijela domů, aby s námi truchlila. Přiletěla domů na naše zkormoucené zavolání, aby pomohla svým zploditelům nést tíži zármutku. Měla velice ráda nebožtíka hraběte – zbožňovala ho, pane, zbožňovala ho –“

„Vždyť jsem ho jakživa neviděla, tatínku.“

„Má pravdu – myslil jsem – hm – totiž její matku –“

„Já že jsem zbožňovala toho usmoleného uzenače? – toho ubrečeného, bezduchého –“

„Ale vždyť jsem myslel sebe! Chudák, byl to takový ušlechtilý člověk, byli jsme nerozluční kama –“

„Slyšíte ho? Mulberry Sel- Mul- Rossmore! – zadržované jméno, jakživa si na ně nemohu vzpomenout – copak jsem tě tisíckrát neslyšela, jak jsi prohlašoval, že je jako pitomá ovce?“

„Ale já jsem myslel – myslil jsem – no, už nevím, koho jsem vlastně myslel, a konečně na tom přece vůbec nezáleží. Někdo ho zbožňoval, pamatuji se na to, jako by to bylo včera, a –“

„Tatínku, musím se přivítat s majorem Hawkinsem. Musíme se spolu seznámit, a doufám, že se časem budeme mít rádi. Já se na vás moc dobře pamatuji, majore, ačkoliv jsem byla malá, když jsem vás viděla naposled. A mám opravdu velikou radost, že vás zase vidím a že jste tady mezi námi, jako byste patřil k rodině!“ Sally mu pohlížela se zářícím úsměvem do očí a ukončila své srdečné uvítání vyjádřením naděje, že se na ni snad ještě pamatuje.

Byl nesmírně potěšen její upřímnou srdečností a chtěl jí oplatit ujištěním, že se na ni dobře pamatuje, ba dokonce líp než na své vlastní děti, ale to by nebylo souhlasilo se skutečností. Zapletl se do dlouhé nesouvislé věty, která ostatně též vyhovovala, poněvadž jí chtěl bezděky a rozpačitě vyjádřit doznání, že její krása ho tak ohromila, že se ještě ani nevzpamatoval, a proto nemůže s určitostí tvrdit, zda se na ni pamatuje či ne. Tím proslovem si ji přátelsky naklonil; nemohlo tomu ani být jinak.

Opravdu, ta krasavice oplývala vzácnými půvaby, a proto nám čtenář jistě promine, když o nich déle pojednáme. Její krása nezáležela v tom, že měla oči, nos, ústa, bradu, vlasy a uši; záležela

v jejich uspořádání. Opravdová krása vzniká spíše správným umístěním a rovnoměrným rozdělením všech hlavních rysů než jejich znásobením.

A taková byla Gwendolen Sellersová.

Poněvadž rodinný kruh se doplnil Gwendoleniným příjezdem, bylo ustanoveno, že teď teprve bude úředně zahájen smutek; že začne každý večer v šest hodin (v době večeře) a skončí po večeři.

„Je to vznešený starý rod, majore, skvělý starý rod a zaslouží si, abychom drželi téměř královský smutek, ba co dím, takřka císařský smutek. Lady Gwendolen – vida, už je pryč; nevadí; chtěl jsem seznam šlechtických rodů. Dojdu si pro něj sám a ukážu ti něco, z čeho snad pochopíš, co znamená náš rod. Listoval jsem v *Burkovi*⁵ a zjistil jsem, že ze šedesáti čtyř přímých potomků Viléma Dobývatele... má drahá, byla bys tak hodná a přinesla mi tu knihu? Je na sekretáři v našem budoáru. Ano, jak jsem řekl, v seznamu je před námi jen St. Albans, Buccleuch a Grafton – a všechna ostatní britská šlechta se táhne teprve za námi. Á, děkuji vám, lady. No, tak se podíváme na Viléma a vidíme – Cože, dopis pro XYZ? Ó, to je báječné – kdy přišel?“

„Včera večer. Ale spala jsem už, když jsi přišel domů, bylo už tak pozdě. A když jsem přišla na snídani, slečna Gwendolen – no, víš, bylo to pro mne takové překvapení –“

„To je báječné děvče, báječné. Její chůze, držení těla a její rysy prozrazují její vznešený původ – ale copak píše? Tohle je vzrušující!“

„Nečetla jsem ten dopis – Rossm- pane Rossm- hm –“

„Můj lorde! Řekni zkrátka můj lorde, jako to dělají v Anglii. Otevřu jej a uvidíme.“

---

5 John Burke (1786–1848), anglický genealog. Pozn. překl.

NĚKOMU, KOHO ZNÁM. Myslím, že tě znám. Počkej deset dní. Přijedu do Washingtonu.

Vzrušení v obličejích obou mužů utuchlo. Chvíli mlčeli a uvažovali. Potom řekl s povzdechem ten mladší:

„No, nemůžeme přece na ty peníze čekat deset dní.“

„Ne – ten člověk nemá rozum. Vždyť jsme finančně úplně na dně.“

„Kdybychom mu mohli nějakým způsobem vysvětlit, v jaké jsme situaci a jak nesmírně nám záleží na čase –“

„Ano, ano, to je to – a kdyby se mu to tedy hodilo a mohl přijet ihned, že by nám to velmi usnadnilo situaci a že bychom mu – že bychom – m – mu – no, že bychom mu byli upřímně vděční –“

„Ano, tak – a že bychom mu s radostí oplatili –“

„Zajisté. To ho jistě popožene. Když to správně vyjádříme v inzerátě, je-li pravý muž – má-li srdce na pravém místě a je-li schopný s námi cítit, bude tady nejdéle za čtyřadvacet hodin. Papír a pero – dáme se ihned do toho.“

Sepsali spolu dvaadvacet různých inzerátů, ale žádný je nespokojil. Hlavní chybou všech bylo, že byly příliš naléhavé. Bylo to velmi těžké; přílišné naléhání by mohlo vzbudit u Peta podezření; když zase upravili inzerát tak, že nemohl být podezřelý, ztrácel důraz a význam. Konečně se plukovník vzdal dalších pokusů a řekl:

„Pokud vím z vlastní literární zkušenosti, je nejtěžší utajit to, co člověk chce vyjádřit, když se to snaží utajit. Kdežto když člověk začne psát s čistým svědomím a nemá co skrývat, může vždycky napsat knihu, které nebudou rozumět ani ti nejpovolanejší.“

Hawkins se rovněž vzdal a oba se dohodli, že to už těch deset dní musí nějak vydržet. Za chvíli jim vysvitl paprsek naděje; poněvadž teď už měli aspoň něco určitého, mohli by si na tu odměnu

vypůjčit – snad aspoň tolik, kolik by jim pomohlo nějak přečkat těch deset dní. Zatím bude možno zdokonalit předpis na zhmoťňování a pak navždy sbohem všem starostem.

Nazítří, 10. května, sběhly se mezi jiným dvě významné události. Ostatky vznešených dvojčat z Arkansasu opustily naše břehy a odpluly do Anglie na adresu lorda Rossmora, a jeho syn Kirkcudbright Llanover Marjoribanks Sellers viscount Berkeley vyplul z Liverpoolu do Ameriky, aby vrátil hraběcí titul a dědičné statky do rukou právoplatného hraběte, Mulberryho Sellerse z hradu Rossmore ve státě District of Columbia, USA.

Za pět dní se lodi s těmito tklivými náklady potkají uprostřed Atlantického oceánu a minou se bez pozdravu.

Kapitola VI

Po jisté době přijela dvojčata do Anglie a byla odevzdána svému vznešenému příbuznému. Zbytečně bychom se pokoušeli vylíčit, jak tento starý pán zuřil, nevedlo by to k cíli. Když se však jeho zuřivý vztek vyčerpá a starý pán se zase utišil, uvážil znovu celou věc a usoudil, že dvojčata mají určitá mravní práva na své straně, ačkoliv nemají žádná práva podle zákona. Byla z jeho krve a nebylo by pěkné, kdyby s nimi zacházel jako s obyčejnou chátrou. Uložil je tedy k jejich vznešeným předkům v cholmondeleyském kostele a dodal pohřbu slavnostního rázu tím, že se ho zúčastnil jako hlavní truchlící pozůstalý.

Naši přátelé ve Washingtonu počítali dny, které se nekonečně táhly, čekali na Peta a proklínali ho, protože tak otálel se svým příjezdem, zatímco jim hrozila pohroma. Sally Sellersová, která byla právě tak praktická a demokratická, jako byla lady Gwendolen romantická a aristokratická, žila životem plným zájmů a bohaté činnosti a rozvíjela, jak nejlépe uměla, obě stránky své dvojaké osobnosti. Celý den vydělávala jako Sally Sellersová v soukromí své dílny chléb pro Sellersovu rodinu a večer jako lady Gwendolen dodávala vznešeného lesku důstojnému rodu Rossmorů. Celý den byla praktickou Američankou, pyšnou na práci své hlavy a svých rukou i na její obchodní výsledky; a celý večer užívala prázdna a dlela ve skvělém vysněném světě, zalidněném představami se šlechtickými tituly a erby. Ve dne byl pro ni domov ošklivou, nenáročnou starou barabiznou – jen tím a ničím jiným; v noci to byl hrad Rossmore. V koleji se vyučila živnosti, aniž o tom věděla. Dívky se dozvěděly, že si sama šije šaty. Pak už neměla volnou

chvíli a ani po ní netoužila; neboť největší rozkoší v životě je, když člověk může rozvíjet nějaké neobyčejné nadání, a bylo zřejmé, že Sally Sellersová má takové nadání pro šití šatů. Ještě neuplynuly ani tři dny, co přijela domů, a už si sehnala práci. Než nastal den Petova příjezdu do Washingtonu a než měla dvojčata kdy, aby se uložila k spánku v anglické zemi, byla už Sally téměř zavalena prací a rodinné barvotisky, obětované na zaplacení dluhu, byly účinně nahrazeny jejím ziskem.

„To děvče je chlapík,“ říkal Rossmore majorovi, „celý tatínek. Umí pracovat hlavou i rukama a nestydí se za to. Má vždycky úspěch, ať se chytí čehokoliv; má to zkrátka v povaze – neví, co to je porážka. Je to dokonalá praktická Američanka, protože se nadýchala rodného amerického vzduchu, a přitom je to dokonalá evropská aristokratka, protože zdělila vznešenou krev. Je docela jako já, Mulberry Sellers, když běží o finanční věci a vynalézavost. A co myslíš, jak vypadá po úředních hodinách? Vidíš na ní tytéž šaty, ano, ale co je v nich? Vznešená hraběnka Rossmorová.“

Oba přátelé chodili denně na hlavní poštu. Konečně byli odměněni. 20. května k večeru dostali dopis pro XYZ. Měl washingtonské poštovní razítko; dopis sám však neměl datum. Stálo v něm:

Urna na popel za lucernou, ulička Černého koně. Míňte-li poctivou hru, sedte na ní zítra večer 21. t. m. v 10.22. Ani dřív, ani později. Čekejte, až přijdu.

Přátelé hluboce uvažovali nad tímto dopisem. Pak řekl hrabě:

„Nemyslíš, že se bojím, že jsme šerif se zatykačem?“

„Proč, můj lorde?“

„Protože to není vhodné místo pro schůzku. Takové nevládné a nespolečenské. A přitom kdyby chtěl někdo vědět, kdo sedí na té

urně, a nechtěl by se sám přiblížit, aby nebyl poznán, nebo aby se nezdálo, že se o to zajímá, mohl by se prostě postavit na roh ulice a podívat se do té uličky, kdo tam sedí, nemyslíš?“

„Ano, je to jasné. Zdá se, že to je člověk, který nemůže být upřímný a přímý. Jedná, jako by si myslel, že my – k čertu, měl se přece ukázat jako pravý muž a měl nám napsat, v kterém hotelu –“

„Tys na to přišel! Určitě, tys na to přišel, Washingtoně. Vždyť nám to napsal!“

„Jak to?“

„Ano, napsal; bezděky nám to prozradil. Vždyť je to ta postranní ulička, v které stojí hotel Gadsby! A tam on bydlí.“

„Jaks na to přišel?“

„No, já to náhodou vím. Má pokoj zrovna naproti té lucerně. Bude si tam sedět pěkně v pohodlí za spuštěnými roletami zítra v 10.22, a až nás uvidí, jak sedíme na urně, řekne si: ‚Jednoho z těch chlapů jsem přece viděl ve vlaku!‘ A pak si v mžiku sbalí svých pět švestek a uteče nám až na konec světa.“

Hawkinsovi se až udělalo špatně z toho zklamání.

„Ó já, to je tedy konec, plukovníku – máš pravdu, tak to udělá.“

„Kdepak!“

„Ne? Proč?“

„Protože to nebudeš ty, který bude sedět na urně. Budu to já. Ty přijdeš s policejním komisařem a se zatykačem v civilu – totiž ten komisař bude v civilu – jakmile uvidíš, že se pustil se mnou do řeči.“

„No, plukovníku Sellersi, ty jsi opravdu vtipná hlava! Na tohle bych byl jakživ nepříšel.“

„Ani žádný hrabě z Rossmoru, od Viléma Dobyvatele až po Mulberryho – jakožto hraběte. Jenže víš, teď jsou úřední hodiny a hrabě ve mně spí. Pojď – ukážu ti ten pokoj.“

Přišli k hotelu Gadsby asi v devět hodin večer a prošli uličkou až k lucerně.

„Vidíš,“ řekl vítězně plukovník s mávnutím ruky, jež zahrnulo celou budovu hotelu. „Tamhle je - co jsem ti říkal?“

„No, ale - vždyť ten hotel má šest pater, plukovníku. Nechápu, které okno -“

„Všechna okna, všechna. Nech ho, ať si vybere - mně to je teď už jedno, když jsem ho vypátral. Jdi tamhle na roh a čekej tam; já si zatím prohlédnu hotel.“

„Hrabě“ se procházel sem a tam v přeplněné hale a nakonec zaujal vyčkávací stanoviště poblíž zdviže. Celou hodinu zástupy lidí vyjížděly zdviží nahoru a sjížděly dolů, ale všichni měli správný počet končetin. Posléze však čekající zahlédl postavu, která vyhovovala - zahlédl ji zezadu, protože jeho bystrost už ochabovala a zmeškal chvíli, kdy mohl tomu člověku vidět do obličeje. Zahlédl kovbojský klobouk, pod ním pestře kostkovaný tlumok a prázdný rukáv přišpendlený na rameni. Potom však zdviž prudce vynesla tento zjev vzhůru. Čekající Sellers vyběhl z haly v radostném vzrušení a připojil se k druhému spiklenci.

„Už ho mám, majore - určitě ho mám! Viděl jsem ho - dobře jsem ho viděl. A kdybych ho viděl kdekoliv zezadu, pokaždé ho poznám. To bychom tedy měli v pořádku. Teď potřebujeme jen zatykač.“

Dostali jej, jenže jim to trvalo dost dlouho, jak je obvyklé v takových případech. V půl dvanácté už byli šťastně doma a šli spát; snili o slibném zítřku.

Mezi lidmi ve zdviži, která vyjížděla s podezřelým mužem, byl mladý příbuzný Mulberryho Sellerse, ale Mulberry o tom neměl ani tušení a neviděl ho. Byl to viscount Berkeley.

Kapitola VII

Když lord Berkeley přišel do svého pokoje, vykonal přípravy pro první a poslední každodenní povinnost Angličana na cestách – zapísání svých „dojmů“ do deníku. Jeho přípravy záležely v hledání pera v kufří, který musel celý zpřeházet. Na stole v jeho pokoji byla spousta ocelových per a láhev s inkoustem, ale on byl Angličan. Angličané vyrábějí ocelová pera pro devět desetin zeměkoule, sami jich však nikdy neužívají. Používají výhradně jen starožitného husího brku. Lord našel nejen husí brk, nýbrž nejlepší husí brk, jaký spatřil za poslední léta – a když chvíli pilně psal, zakončil svůj denní zápis touto poznámkou:

V jedné věci jsem však udělal ohromnou chybu. Měl jsem odvrhnout svůj šlechtický titul a měl jsem si změnit jméno, než jsem se vydal na cestu.

Seděl chvíli, obdivoval se husímu brku a pak pokračoval:

Všechny snahy, abych se vmísil mezi prosté lidi a stal se jedním z nich, nutně selžou, jestliže se nezbavím svého jména a titulu a jestliže se neobjevím znovu pod spolehlivou ochranou nového jména. Divím se tomu a opravdu mě to bolí, když vidím, jak téměř všichni Američané dychtí po tom, aby se seznámili s lordem, a jak horlivě mu prokazují různé pozornosti a laskavosti. Pravda, nejsou podlízaví jako Angličané – ale mohli by se tomu časem naučit. Pověst o mém šlechtickém titulu mě předchází jakýmsi tajemným

způsobem. V hotelu se zapíše jen příjmením bez dodatků a představuji si, že budu považován za zcela neznámého cestovatele, ale přijímací úředník honem volá: „Uvedte Jeho Lordstvo do čísla čtyři sta osmdesát dva!“ A nežli se dostanu ke zdviži, už je tu lokálkář, který mě chce interwievovat, jak tomu tady říkají. Tohle musí přestat. Hned ráno vyhledám toho amerického nápadníka, splním své poslání, potom se přestěhuji a uniknu pátrání pod vymyšleným jménem.

Nechal svůj deník na stole, aby jej měl po ruce, kdyby byl v noci vyburcován novými „dojmy“, pak šel spát a ihned usnul. Minula hodina nebo dvě a najednou byl probuzen k vědomí změtí tajemných a zesilujících se zvuků, které tloukly na bránu jeho mozku a dožadovaly se přístupu; za chvíli se úplně probudil a zvuky ho ohlušily jako šumění a hukot a řev rozvodněné bystřiny. Bouchání a třískání dřevěných žaluzií; rozbíjení oken, zvonění a řinčení padajícího skla; dupot utíkajících nohou po chodbách; výkřiky, úpěnlivé prosby, zděšené, zoufalé úpění v budově, chraptivý křik a rozkazy venku; praskání a pukání a skučivé vytí vítězných plamenů!

Buch, buch, buch na dveře a křik:

„Utečte – hotel hoří!“

Pak slyšel, jak křik a bouchání na dveře postupuje dál. Lord Berkeley vyskočil z postele, běžel s největším spěchem potmě a v houstnoucím dýmu k věšáku na šaty, ale upadl přes židli a ztratil smysl pro směr. Zoufale se plazil dál a tápal kolem sebe rukama, až najednou narazil hlavou do stolu; byl za to hluboce vděčen, neboť se tím vzpamatoval a vzpomněl si, že stůl stojí hned u dveří. Chytil své nejcennější vlastnictví, deník o svých dojmech z Ameriky, a vyrazil z pokoje.

Utíkal opuštěnou chodbou k červenému světlu, o němž věděl, že je nad nouzovým východem. Dveře vedlejšího pokoje byly otevřené. V pokoji hořel naplno plyn; na židli byla hromádka šatů. Běžel k oknu, nemohl je vysunout, ale rozbil je židlí a vylezl ven na římsu nouzového východu. Pod ním byl zástup mužů, mezi ním tu a tam ženy a mládež, všichni ozářeni rudým světlem. Nechtělo se mu dolů v noční košili jako strašidlo. Tato část domu nebyla ještě celá v plamenech, hořelo jen na druhém konci. Rychle ty šaty naházel na sebe. Dost dobře mu padly, byly mu jen trochu velké a snad kapánek křiklavé. A ten klobouk – to bylo pro něj něco docela nového, neboť Buffalo Bill se ještě nedostal do Anglie. Jeden rukáv si navlekl, ale do druhého se nemohl dostat, protože byl obrácen vzhůru a přistehnut k rameni. Nezdržoval se tím, aby jej uvolnil, spustil se dolů, což se mu s úspěchem podařilo, a policie ho hned zatlačila za natažené lano.

Kovbojský klobouk a kabát jen zpola navléknutý způsobily, že se stal středem pozornosti, což mu nebylo nijak příjemné, ačkoliv se k němu lidé v tomto zástupu nemohli chovat uctivěji, neřkuli úslužněji. Zarazilo ho to a už si v duchu načrtl příští poznámku pro svůj deník: „Je to marné; poznají lorda, ať ho vidí v jakémkoliv převlečení, a projevují mu hlubokou úctu – dokonce téměř až uctivou bázeň.“

Najednou se osmělil jeden z hochů v polokruhu, kteří na něho civěli téměř nábožně, a položil mu ostýchavou otázku. Lord na ni odpověděl. Hoši se s údivem na sebe podívali a odněkud padla poznámka:

„Anglický kovboj! No, tohle je divné, na mou duši.“

Další poznámka do deníku: „Kovboj. Co to asi je, kovboj? Snad –“ Ale viscount pozoroval, že se ho hodlají vyptávat dál; prodral se tedy zástupem, uvolnil rukáv, oblekl si kabát a odešel, aby si vy-

hledal nějaké skromné a neznámé přístřeší. Nalezl je, lehl si do postele a brzy usnul.

Ráno si prohlížel šaty. Zdálo se mu, že jsou dost nápadné, ale byly alespoň nové a čisté. V kapsách byl značný majetek. Předně pět stodolarových bankovek. Za druhé asi padesát dolarů v bankovkách a stříbrných mincích. Roubík tabáku. Zpěvník, který se nechtěl otevřít; zjistil, že obsahuje whisky. Zápisník bez jména. Byly v něm tu a tam roztroušené záznamy roztaženým, nevypsáním rukopisem o schůzkách, sázkách, prodejích koní a tak dále a podivná složitá jména – Šestiprstý Bill, Mladík-bojící-se-vlastního-stínu a podobně. Žádné dopisy ani osobní doklady.

Mladý muž uvažuje a hloubá – a připravuje plán. Jeho akreditiv shořel; vypůjčí si drobné bankovky a mince z těch kapes, použije jich částečně na zaplacení inzerátu, jímž bude hledat jejich majitele, a ze zbytku bude živ, dokud si nenalezne práci. Pak si pošle pro ranní noviny a čte o požáru. Jeho smrt je oznamována na titulním listě největším typem! V článku jsou sdělovány všechny podrobnosti: jak s dědičným hrdinstvím své kasty zachraňoval ženy a děti, až už nemohl sám uniknout z hořícího domu; jak stál s pažemi zkříženými na prsou před zraky plačícího davu a důstojně čekal, až se k němu přiblíží sžíravý nepřítel. „A když tam tak stál uprostřed zmítajícího se moře plamenů, byl vznešený mladý dědic slavného jména Rossmorů uchvácen vírem sálajícího ohně a navždy zmizel lidským zrakům.“

Bylo to tak krásné a ušlechtilé a rytířské, že mu nad tím zvlhly oči. Pak si řekl: „Teď je mi aspoň jasné, co mám dělat. Lord Berkeley je mrtev – ať tedy zůstane mrtev. Umřel čestně; aspoň to nebude taková pohroma pro mého otce. A nemusím už teď hledat amerického nápadníka. Rozhodně to nemohlo pro mne dopadnout líp. Stačí, když si dám nové jméno a začnu nový a svobodný život.“

Teď teprve dýchám vzduch opravdové svobody. Jak je svěží a rozjařující! Konečně je ze mne muž! Muž, který je ve všem roven svým bližním. A chci se ve světě něčím stát jen svou zásluhou nebo chci zapadnout, jestliže si nic lepšího nezasloužím, a ať svět o mně neví. Tohle je nejradostnější a nejpyšnější den, jaký kdy ozářil slunečními paprsky mou hlavu!“

Kapitola VIII

„Pane na nebi, Hawkinsi!“

Plukovník bezvládně upustil z rukou ranní noviny.

„Co je?“

„Není ho více! – Ten jasný, mladý, nadaný, nejušlechtilejší potomek svého vznešeného rodu – už není! Odešel na věčnost v záři plamenů a nepředstavitelné slávy!“

„Kdo?“

„Můj převzácný příbuzný – Kirkcudbright Llanover Marjoribanks Sellers viscount Berkeley, syn a dědic toho uchvatitele Rossmora.“

„Ale ne!“

„Opravdu – je to neuvěřitelné, ale je to pravda.“

„Kdy?“

„Dnes v noci.“

„Kde se to stalo?“

„Tady ve Washingtonu; přijel sem teprve včera večer, jak píší noviny.“

„Nepovídej!“

„Hotel shořel.“

„Který hotel?“

„Gadsby!“

„Ó nebesa! Ztratili jsme je tedy oba?“

„Koho ještě?“

„Jednorukého Peta!“

„Ó, u všech všudy! Na toho jsem docela zapomněl. Doufám, že jeho ne!“

„Doufáš! No tohle! Ne, o toho nesmíme přijít! Bylo by lepší, kdybychom přišli o milion viscountů, než abychom ztratili svou jedinou naději a oporu.“

Pilně pročítali noviny a užasli, když se dozvěděli, že jakýsi jednoruký muž byl spatřen, jak prchá chodbami hotelu jen ve spodním prádle a zřejmě beze smyslů strachem, jak si nedal říci a umíněně se hnál ke schodišti, kde ho čekala jistá smrt. Proto byl považován za beznadějný případ a nikdo se dál o něj nestaral.

„Chudák,“ povzdechl si Hawkins, „a jeho přátelé mu byli tak blízko! Škoda – byli bychom ho snad mohli zachránit.“

Hrabě zdvihl oči a řekl klidně:

„Na tom nezáleží, že je mrtvý. Stejně jsme ho neměli jistého. Ale teď ho určitě dostaneme.“

„Dostaneme? Jak to?“

„Já ho zhmotním.“

„Rossmore – prosím tě – nezahrávej si se mnou. Copak to myslíš doopravdy? Copak to opravdu můžeš udělat?“

„Mohu to udělat tak jistě, jako že tady sedíš. A udělám to.“

„Dej mi na to ruku! Tys mi dodal útěchy. Hynul jsem zoufalstvím, a tys do mne vлил nový život. Puť se do toho, prosím tě, puť se hned do toho!“

„Bude to chvíli trvat, Hawkinsi, ale nemáme naspěch – máme dost času – za daných okolností. Nezapomínej, že mi teď připadly určité povinnosti, které nutně vyžadují, abych se jim především věnoval. Tenhle nebohý mladý šlechtic –“

„Vidíš, ano, odpuť, že jsem tak bez srdce, vždyť jsi mě úplně zdrtil svou novou těžkou ztrátou. Ovšem, toho musíš zhmotnit nejdřív – chápu to dokonale.“

„Já – já – no, tak jsem to zrovna nemyslel, ale – máš úplně pravdu! Ovšemže ho musím zhmotnit, ó Hawkinsi, sobectví je

nejzákladnějším rysem lidské povahy. Myslel jsem totiž na to, že teď, když mám z cesty syna toho uchvatitele – Ale doufám, že mi odpustíš tu chvilkovou slabost a že na ni zapomeš. Zapomeň navždy a nikdy mi ani v duchu nevyčítej, že Mulberry Sellers byl někdy tak sprostý, že mu napadla myšlenka, která mi před chvílí přišla na mysl. Zhmotním si ho – udělám to, na mou čest – udělal bych to, i kdyby v sobě ztělesňoval tisíc takových dědiců a kdyby se táhli v husté řadě odtud až k ukradenému panství Rossmorů a kdyby měli navždy zatarasit cestu právoplatnému hraběti!“

„Teď jsi promluvil jako pravý Sellers, kamaráde, to druhé jméno ti beztak dobře nesedí.“

„Hawkinsi, kamaráde, právě mi něco napadlo – už jsem ti to chtěl několikrát připomenout – musíme být v té věci velmi opatrní.“

„V čem?“

„Musíme zachovávat naprosté mlčení o tom zhmotňování. Pamatuj si, že se o tom nesmíme ani zmínit – ani v narážkách! Nemluvě o mé ženě a dceři – jsou přepjaté a nesmírně citlivé – kdoví, co by tomu řekly; ale ti černoši by u nás nezůstali ani minutu!“

„Máš pravdu, nezůstali. Dobře, žes mi to řekl, nejsem od přírody mlčenlivý, když mě někdo zvláště neupozorní.“

Sellers natáhl ruku a stiskl knoflík u zvonku na zdi, upřel oči na dveře a čekal: znovu stiskl knoflík a zase čekal. Hawkins se v duchu plukovníkovi obdivoval, že to je nejpokrokovější a nejčilejší muž, jakého kdy v životě viděl, muž, který umí využít služeb každého moderního vynálezu, jakmile se o něm dozví, a stále udržuje krok se závratným postupem civilizace. Plukovník však najednou spustil ruku se zvonku na zdi (který nebyl vůbec připojen na drát) a zatřepal velkým plechovým zvoncem (který stál na stole a jímž se ohlašovala doba oběda a večeře). Poznamenal, že vyzkoušel

tu nejnovější vymoženost, suchý elektrický článek, k své úplně spokojenosti a že ho už omrzela. Pak připojil:

„Graham Bell mi nedal pokoj, mermomocí chtěl, abych to vyzkoušel. Říkal, že pouhý fakt, že to vyzkouším, zaručí mu důvěru veřejnosti, která pak aspoň bude ochotna podívat se, co ta věc dokáže. Já jsem mu řekl, že v teorii je suchý článek jistě roztomilá věc, ale v praxi – kdepak! – A tady vidíš výsledek. Neměl jsem pravdu? Co bys tomu řekl ty, Washingtoně Hawkinsi? Viděl jsi, jak jsem dvakrát stiskl ten knoflík. Neměl jsem pravdu? Tady to vidíš. Věděl jsem, co mluvím, nebo ne?“

„No, víš přece, plukovníku, jak si tě vážím a jak jsem si tě vždycky vážil. Zdá se mi, že máš vždycky ve všem pravdu. Kdyby tě ten člověk byl znal tak, jako tě znám já, byl by hned na začátku uznal, že máš pravdu, a byl by se vykašlal na ten svůj suchý článek.“

„Zvonil ste, pane Sellers?“

„Ne, pan Sellers nezvonil.“

„Tak teda ste zvonil vy, pane Washington. Tady sem, pane.“

„Ne, pan Washington také nezvonil.“

„Propána! Kdo to teda zvonil?“

„Zvonil lord Rossmore!“

Starý černocho vymrštil ruce nad hlavu a zvolal:

„Ať do mě hrom uhodí, jesli sem zase nezapomněl to meno! Pocem, Jinny – pocem honem, zlatíčko!“

Jinny přišla.

„Poslouchej, co ti pán povídá, a udělej, co ti řekne. Já puđu dolu a budu se to meno učit tak dlouho, dokad' mi nevleze do hlavy.“

„Já mám poslouchat! Copak si tady teprv od včerejška? Pán zvonil na tebe.“

„Na tom nezáleží. Starej pán dycky říkal, že dyž na někoho zvoní, máme –“

„Klidte se odtud a hádejte se v kuchyni!“

Hlučná hádka se v dálce ztlumila v šepot a hrabě poznamenal: „To je ta potíže se starými služebníky v domě, kteří kdysi bývali našimi otroky a odjakživa byli našimi přáteli.“

„Ano, členy rodiny.“

„Ano, docela jako by patřili k rodině – a jak patřili! Někdy to vypadá, jako by oni byli pány v mém domě. Tihle dva jsou moc hodní a mají nás rádi, jsou věrní a poctiví, ale k čertu! Dělají si tady, co chtějí, začnou se hádat, kdykoliv se jim líbí, a na mou duši, někdy bych je nejradši zabil.“

Byla to jen bezděčná poznámka, ale vnukla mu nápad – ostatně tak to dopadlo vždycky, s tímž výsledkem, ať se stalo cokoliv.

„Víš, Hawkinsi, chtěl jsem sem svolat celou rodinu a oznámit jim tu smutnou zprávu.“

„Ó, neobtěžuj se s těmi černochoy, je to zbytečné. Půjdu pro ně sám a přivedu je dolů.“

Zatím co byl pryč, rozvíjel hrabě svou myšlenku.

„Ano,“ řekl si, „až budu mít to zhmotňování jisté, řeknu Hawkinsovi, aby je zabil, a pak je budu moci líp ovládat. Není pochyby, že zhmotněný černochoy by se dal snadno zhypnotizovat, aby mlčel. A dalo by se to jistě zařídit tak, aby to mlčení bylo trvalé – ano, a dalo by se podle libosti regulovat. Někdy by takový zhmotněný černochoy mohl vůbec mlčet, někdy zas víc mluvit a dělat víc i s větším zanícením, podle toho, jak by člověk chtěl. Tohle je báječný nápad. Mohlo by se to třeba regulovat nějakým šroubkem.“

Obě dámy přišly s Hawkinsem a za nimi se bez pozvání přiloudali černochoy a černoška; začali oprašovat nábytek, neboť pozorovali, že se bude jednat o něčem zajímavém, a chtěli zjistit, co to bude.

Sellers oznámil svou smutnou zprávu důstojně a obřadně. Nejdřív dal jemně dámám výstrahu, že na jejich srdce dolehne nesmírně ostrá bolest – na jejich srdce, dosud rozbolavělá po podobné ráně, na srdce, která stále ještě oplakávají podobnou ztrátu – a pak vzal noviny a s třesoucími se rty a se slzami v hlase jim podal obraz té hrdinské smrti.

Výsledkem bylo, že všichni posluchači propukli ve velmi upřímné projevy zármutku a soustrasti. Starší dáma plakala při pomyšlení, jak hrdá by jistě byla matka toho velkodušného mladého hrdiny, kdyby byla na živu, a jak neutišitelný by byl její žal. Starý černochoch a černoška plakali s ní, vyjadřovali svůj obdiv a lítostivě naříkali s výmluvnou upřímností a prostotou, jež je vrozena jejich rase. Gwendolen byla dojata a zpráva silně zapůsobila na romantickou stránku její povahy. Řekla, že taková povaha, jakou měl ten mladý muž, je vzácná a vpravdě ušlechtilá a tím dokonalejší, když je provázena tak vznešeným původem. Prohlásila, že pro takového muže by byla ochotna všechno snášet, všechno vytrpět, ba že by pro něho uměla obětovat i život. Litovala, že ho nikdy nespatriła, neboť i nejprchavější styk s takovým velkodušným člověkem by byl zušlechtil její povahu a jistě by pak už pro celý život byla neschopna jakýchkoliv nízkých myšlenek a činů.

„Nalezli jeho mrtvolu, Rossmore?“ zeptala se ho manželka.

„Ano; totiž našli několik mrtvol. Je jistě mezi nimi, ale žádná z nich není k poznání.“

„Tak co budeš dělat?“

„Půjdu tam a doufám, že ho mezi nimi zjistím. Pak ho pošlu domů otci, zdrcenému zármutkem.“

„Ale tatínku, copak jsi toho mladého muže už někdy viděl?“

„Já – no, víš, v novinách píše, že žádná z těch mrtvol není k poznání. Pošlu jednu z nich jeho otci – nedá se patrně nic jiného dělat.“

Gwendolen věděla, že by nestálo za to, aby se s otcem dál přela, jakmile se pro to rozhodl a když měl naději, že se objeví na jevišti té smutné pohromy jako skutečný a úřední zástupce rodiny. Neřekla tedy už nic – až do chvíle, kdy požádal, aby mu dali košík.

„Nač potřebuješ košík, papá?“

„Možná, že z něho zbyl jen popel.“

Kapitola IX

Hrabě s Washingtonem se vydali za svým smutným posláním. Po cestě hovořili.

„To se ví, jako obyčejně!“

„Co, plukovníku?“

„Bylo jich tam sedm. Hereček. A všechny ovšem vyhořely.“

„A jestlipak také některá shořela?“

„Kdepak, všechny se zachránily. Vždycky se jim to podaří. Ale žádné z nich nikdy nenapadne, aby také zachránila z ohně své šperky.“

„To je divné.“

„Divné? Je to ta nejnepochopitelnější věc na světě. Jakživy si nevezmou naučení ze zkušenosti; zdá se, že se neumějí naučit ničemu, leda jen z knih. V některých případech je to zřejmě jejich osud. Na příklad ta, jak se jen jmenuje, která hraje ty senzační úlohy. Je úžasně slavná a ohromně oblíbená – přitahuje obecnstvo jako psí zápasy – a to všecko jen proto, že každou chvíli vyhoří v nějakém hotelu.“

„Ale prosím tě, jak ji tohle mohlo proslavit jako herečku?“

„To ji neproslavilo – ale její jméno se rozkřiklo. Lidé ji chtějí vidět hrát, protože její jméno je známé, ale nevědí, jak se stalo známé, protože si to nepamatují. Na začátku byla až docela dole na konci žebříčku a úplně neznámá – dostávala jen třináct dolarů týdně a musila si sama kupovat vycpávky.“

„Vycpávky?“

„Ano – protože je vychrtlá a nohatá a musí se trochu vycpat, aby byla půvabná. No, a pak v jednom hotelu vyhořela a přišla o své diamanty v ceně 30 000 dolarů.“

„A kde je, prosím tě, vzala?“

„Pánbu ví – bezpochyby je dostala darem od pitomých poblázněných mladíků a přiblblých holohlavých dědků, kteří sedávají v první řadě. Byly toho plné noviny. Začala stávkovat, chtěla vyšší plat a dostala jej. No, a pak zase vyhořela a zase přišla o své diamanty, a to jí tak pomohlo, že z ní najednou byla hvězda.“

„No, jestli se musí spoléhat jen na požáry v hotelech, aby si udržela slávu, pak bych řekl, že ta její sláva je dost nejistá.“

„Kdepak, co tě napadá. Ta ženská má ohromné štěstí; patrně se narodila na šťastné planetě. Jak někde hoří hotel, můžeš si být jistý, že tam je. Vždycky tam je – a když tam nemůže být osobně, jsou tam aspoň její diamanty. To se nedá vysvětlit nijak jinak, než že má z pekla štěstí.“

„Něco takového jsem jakživ neslyšel. Ta ženská má patrně kila diamantů.“

„Kila? Ta jich má metrů, člověče! Dospělo to tak daleko, že ředitelství hotelů se jí už předem bojí a nechtějí ji do hotelů ani pustit. Myslí si, že tam bude hořet. A ke všemu jim pojišťovny nechtějí vyplatit pojistku, když ona tam bydlí. V poslední době její sláva začala trochu blednout, ale tenhle požár jí zase pomůže na nohy. Včera v noci tam přišla o diamanty v ceně 60 000 dolarů.“

„Ta ženská je blázen. Kdybych já měl diamanty v ceně šedesát tisíc dolarů, rozhodně bych si je nevezl s sebou do hotelu.“

„Já také ne. Ale vykládej to herečce! Tahle už vyhořela pětatřicetkrát. Kdyby dnes v noci vypukl požár v nějakém hotelu v San Francisku, můžeš vzít na to jed, že tam bude zas. Úplná husa. Říká se o ní, že má diamanty v každém hotelu po celé zemi.“

Když přišli na požářiště, chudák starý hrabě pohlédl na vystavené mrtvoly a v zármutku odvrátil tvář, přemožený tou podívanou. Řekl:

„Je to až příliš pravda, Hawkinsi – ty mrtvoly nejsou vůbec k poznání. Ani jedinou z těch pěti by nepoznal její nejbližší příbuzný. Prosím tě, musíš ho vybrat sám; já bych to nesl.“

„A kterou z nich bych měl –“

„Ó, kteroukoliv. Vyber si tu nejlepší.“

Strážníci vsak ujišťovali hraběte – neboť ho znali, jako ho znal ve Washingtonu každý – že ty mrtvoly byly nalezeny na takových místech, že je nemožné, aby některá z nich byla mrtvola jeho vznešeného mladého příbuzného. Ukázali mu místo, kde patrně uhořel, jestliže to noviny správně vylíčily. A daleko od toho místa mu ukázali jiné, kde by byl zahynul, kdyby se byl udusil ve svém pokoji. Pak mu ukázali ještě třetí místo, hodně vzdálené, kde by byl mohl nalézt smrt, kdyby se byl náhodou pokusil uniknout postranním vchodem. Starý plukovník si setřel slzu a řekl Hawkinsovi:

„Jak se ukazuje, mé obavy byly prorocké. Ano, musíme se spokojit jeho popelem. Byl bys tak laskav, prosím tě, a doskočil někam do hokynářství koupit ještě dva košíky?“

Uctivě nabrali do každého košíku popel na všech třech posvátných místech a odnesli je domů, aby se poradili o nejlepším způsobu, jak poslat košíky do Anglie a také jak jim poskytnout příležitost, aby mohly být „slavnostně vystaveny“. Plukovník prohlásil, že je povinen prokázat jim tu poctu vzhledem k vysokému společenskému postavení zesnulého.

Postavili košíky na stůl v místnosti, která byla dříve knihovnou, salonem a dílnou – nyní to byla smuteční síň – a šli se podívat nahoru do komory, zda by tam našli britskou vlajku, jež byla nepostradatelnou částí výzdoby slavnostního katafalku. Za chvíli přišla z venku lady Rossmorová a zahlédla ty košíky právě ve chvíli, kdy se stará Jinny mihla jejím zorným polem. Měla toho najednou všeho dost a řekla:

„To jsou nápady! Stavět košíky s popelem na stůl v saloně!“

„S popelem?“ Jinny se šla podívat a pak v dojemném údivu spráskla ruce nad hlavou.

„No, něco takovýho sem eště neviděla!“

„Copak jsi je sem nepostavila ty?“

„Kdo? Já? Na mou duši, slečno Polly, že sem je až do týhle chvíle ani vokem nespatriila! To jistě udělal Daniel. Začíná ho, chudáka starýho, ňák vopouštět rozum.“

Neudělal to však ani Daniel, neboť byl zavolán a popřel to.

„Nemůžu si to vysvětlit. Dyby to bylo něco, co se dá vysvětlit přirozenou cestou, moh by člověk říct, že to možná kočka –“

„Ó!“ lady Rossmorová se hrůzou zachvěla až do kořenů své bytosti. „Já už vím. Nesahejte na ně – je to jeho popel!“

„Jeho, lady?“

„Ano – toho mladého pána z Anglie, který uhořel.“

Najednou se octla s popelem o samotě – neměla ani kdy řádně vydechnout. Šla hledat Mulberryho Sellerse, rozhodnuta, že tomu udělá krátký konec, ať má cokoliv v plánu. Řekla si v duchu: „Jak se v něm vzbouří city, počíná si jako pitomý; člověk nemůže vědět, jaké ztřeštěné nápady ho posednou, když ho necháme, aby prosadil svou.“ Nalezla ho. Našel vlajku a nesl ji dolů. Když slyšela, že chce „vystavit ostatky a sezvat vládu a obecenstvo“, rázně mu v tom zabránila. Řekla:

„Tvé úmysly jsou správné – jako vždycky – chceš ty ostatky uctít, a to ti jistě nemůže nikdo vytýkat, protože to byl tvůj příbuzný. Ale neděláš to správně a pochopíš to sám, když se nad tím zamyslíš. Lidé přece nemohou defilovat kolem košíku s popelem a snažit se, aby se tvářili zarmouceně a přitom slavnostně, protože čím slavnostnější by to mělo být, tím méně slavnostně by to ve skutečnosti dopadlo – to je každému jasné. Dopadlo by to tak, i kdyby tady

stál jen jeden košík; bylo by to ještě třikrát horší, kdyby tu stály tři. Člověku to dá rozum, že by to nevypadalo slavnostně, i kdyby přišel jen jediný smuteční host; tím hůř, kdyby jich sem přišlo celé procesí – a takhle by sem přišlo nejmíň pět tisíc lidí. Já nevím, ale bojím se, že by to bylo skoro směšné. Ne, Mulberry, nemůžeme je tady mít slavnostně vystavené – to by byla chyba. Zanech toho nápadu a vymysli si něco jiného.“

Nechal toho tedy bez odporu, když se nad tím zamyslel a pochopil, jak správně to pudově pochopila. Rozhodl se, že bude u ostatků truchlit jen sám – jen on sám s Hawkinsem. I tato pozornost se zdála jeho ženě pochybnou poctou, nenamítala však proti tomu nic, neboť bylo zřejmé, že plukovník si poctivě a z prostého srdce přál prokázat přátelskou poctu nebohým opuštěným ostatkům, jež nemohly v té vzdálené zemi nalézt pohostinství u cizích lidí, a proto jim je musel poskytnout on. Ovinul vlajku kolem košíků, pověsil na domovní kliku kousek smutečního krepu a řekl s uspokojením:

„Tak – má to pěkně zařízené, jak jen je možno za daných okolností. Až na – ano, ještě něco – člověk musí činit druhým, jak by sám chtěl, aby oni činili jemu – musíme to rozhodně mít.“

„Co musíme mít, můj drahý?“

„Smuteční erb zesnulého.“

Jeho žena měla pocit, že průčelí je už dost vyzdobené a že by další výzdoby už nesneslo. Ta vyhlídka ji znepokojila a litovala, že mu něco takového napadlo. Řekla váhavě:

„Ale já jsem myslela, že taková pocta se hodí jen pro nejbližší, docela nejbližší příbuzné, kteří –“

„Správně, máš úplně pravdu, má lady; ale nikdo nemůže být bližší příbuzný než ten, kdo se do příbuzenství sám vetřel. Nemůžeme se tomu vyhnout; jsme otroky aristokratických zvyklostí a musíme se jim podřídít.“

Smuteční erby byly zbytečně vznešené, protože byly velké jako prostěradlo. Byly také zbytečně nápadné, pokud se týče pestrých a ostrých barev, ale lahodily barbarskému oku hraběte a vyhovovaly jeho smyslu pro souměrnost a dokonalost, neboť když byly zavěšeny v průčelí domu tři, nezbylo tam téměř volné místočko.

Lady Rossmorová s dcerou truchlily též u ostatků až do půlnoci a pomáhaly pánům vymýšlet, co dále s ostatky počít. Rossmore se domníval, že by měly být ihned poslány domů – s důstojným doprovodem a rezolucemi. Ale jeho žena měla o tom své pochybnosti. Řekla:

„To chceš poslat všechny ty košíky?“

„Všechny, ovšem.“

„Všecky najednou?“

„Jeho otcí? Ó ne – rozhodně ne. Jen si pomysli, jaká by to byla pro něho rána. Ne – jeden po druhém, aby to na něho nepřišlo tak najednou.“

„Myslíš, že by to tak bylo lepší, tatínku?“

„Ano, dceruško. Nezapomeň, že jsi mladá a pružná, ale on je starý. Kdybych mu je poslal všechny najednou, mohlo by to být pro něho přespříliš a mohlo by se stát, že by to nesnesl. Ale když tu ránu zmírníme – když mu pošleme jeden košík po druhém pěkně v přestávkách, aby se mohl zatím zotavit, zvykl by si časem, než ho dostane celého. Beztak je to jistější, když ho pošleme na třech lodích. Některá by mohla v bouři ztroskotat.“

„Mně se ten nápad nelíbí, tatínku. Kdybych já byla jeho otcem, bylo by to pro mne strašné, kdybych ho dostávala takhle – takhle –“

„Na splátky,“ pomohl jí Hawkins; tvářil se při tom vážně a byl pyšný, že vystihl, co měla na jazyku.

„Ano – bylo by to pro mne strašné, kdybych ho dostávala takhle nesouvisle. To dlouhé čekání by mě strašně rozrušovalo. Když má

člověk před sebou něco tak smutného jako pohřeb a musí to pořád odkládat a musí čekat, než se mu sejde celý nebožtík –“

„Ó ne, mé dítě,“ upokojoval ji hrabě, „to nebude nic podobného. Takový starý pán by nesnesl tak dlouhé čekání. Budou zkrátka tři pohřby.“

Lady Rossmorová na něho překvapeně pohlédla a řekla:

„A myslíš, že to by bylo pro něho snesitelnější? Podle mne to je veliký omyl. Měl by být pochován najednou, jsem o tom přesvědčena.“

„Já bych také myslel,“ řekl Hawkins.

„A já ovšem také,“ řekla dcera.

„Nemáte nikdo pravdu,“ řekl hrabě. „Pochopíte to sami, když se nad tím zamyslíte. Vždyť ten nebožtík je vlastně jen v jednom košíku.“

„No dobrá,“ řekla lady Rossmorová, „pak je to tedy docela jednoduché – pošleme mu jen ten jeden.“

„Kdepak, to vůbec není jednoduché,“ řekl hrabě, „protože nevíme, v kterém košíku vlastně je. Víme, že je v jednom z nich, ale to je všechno, co víme. Doufám, že teď vidíte, že jsem měl pravdu; musí být tři pohřby, jinak to nejde.“

„A tři hroby a tři pomníky a tři nápisy?“ zeptala se dcera.

„No – ano – tak by to vlastně bylo správné. Já bych to tak udělal.“

„To by přece nešlo, tatínku. Vždyť na každém tom nápisu by bylo stejné jméno a byla by tam stejná data a stálo by tam, že leží pod všemi těmi pomníky, a to by přece bylo nemožné.“

Hrabě se rozpačitě zavrtěl v lenošce.

„No,“ řekl, „na tom vlastně něco je. To je vážná námitka. Já opravdu nevím, jak by se to mělo udělat.“

Chvilí zavládlo všeobecné mlčení. Pak řekl Hawkins:

„Mně se zdá, že kdybychom smíchali všechen ten popel –“

Hrabě ho uchopil za ruku a vděčně mu ji stiskl.

„Tys to rozřešil,“ řekl. „Jedna loď, jeden pohřeb, jeden hrob, jeden pomník – to je báječný nápad! Všechna čest, Hawkinsi, tys mě vysvobodil z nesmírně trapných a skličujících rozpaků a tomu starému otci to uspoří velkou trýzeň. Ano, pošleme ho jen v jednom košíku.“

„A kdy?“ zeptala se ho žena.

„Zítřka – co nejdřív, ovšem.“

„Já bych radši počkala, Mulberry.“

„Počkala? A proč?“

„Nechceš přece, aby tomu bezdětnému starci puklo srdce zármutkem.“

„Bůh ví, že to nechci.“

„Tak počkej, až si sám pošle pro ostatky svého syna. Když počkáš, nebudeš mu muset zasadit největší a nejbolestnější ránu, jaká může stihnout otce – totiž jistotu, že jeho syn je mrtev. On si pro ty ostatky nikdy nepošle.“

„Proč?“

„Protože by to znamenalo, že by se dozvěděl pravdu – že by byl oloupen o to nejcennější, co mu zbývá: o nejistotu, o slabou naději, že jeho syn přece snad unikl smrti a že se s ním jednou zase shledá.“

„Ale, Polly, vždyť se dozví z novin, že jeho syn uhořel.“

„Nebude těm novinám věřit. Bude sám sebe ujišťovat, že jeho syn žije, nedá se přesvědčit žádnými důkazy, že je mrtvý. A bude se tou nadějí a ničím jiným udržovat při životě až do své smrti. Ale kdyby skutečně dostal jeho ostatky jako důkaz, pak by ta ubohá stará duše ztratila i poslední slabou naději.“

„Ó můj Bože, nikdy je nedostane! Polly, tys mě zachránila před zločinem a navždy ti budu za to žehnat. Teď už víme, co máme dělat. Uložíme je někam s veškerými poctami, a on se to nikdy nedozví.“

Kapitola X

Mladý lord Berkeley s čerstvým vzduchem svobody v nozdrách se cítil nepřemožitelně silný pro své nové životní poslání. Ale přesto se bál, kdyby snad ten životní boj byl z počátku velmi těžký a kdyby činil velké nároky na jeho neotužilé mravní šlachy, že by pak možná ztratil odvalu a mohl by v nějaké slabé chvílce chtít ustoupit. Proto se domníval, že by to celkem byla odpustitelná opatrnost, kdyby za sebou spálil všechny mosty. Ó, nepochybně. Musel tedy dávat dál inzeráty do novin, jimiž hledal majitele peněz, a musel peníze uložit tak, aby si je nemohl zase vypůjčit, kdyby ho poměry k tomu donutily. Proto šel do města, zaplatil další inzerát, pak šel do banky a uložil tam 500 dolarů.

„Na jaké jméno?“

Váhal a trochu se zarděl; zapomněl si vymyslet jméno. Proto uvedl první, které ho napadlo:

„Howard Tracy.“

Když odešel, řekl úředník trochu udiveně:

„Ten kovboj se začervenal.“

První krok byl vykonán. Mohl se však stále ještě dostat k penězům, ale příští krok odstraní tu nesnáz. Šel do jiné banky a dal si vystavit šek na 500 dolarů na první banku. Vybral si peníze a uložil je znovu na jméno Howard Tracy. Byl požádán, aby tam nechal několik vzorků svého podpisu, což učinil. Pak odešel. Znovu v sobě pocítil hrdou odvalu a řekl si:

„Teď mi už není pomoci. Teď už bych si ty peníze nemohl vybrat bez osobního dokladu, a to je zákonně nemožné. Teď už nemám žádná zadní dvířka. Teď to znamená pracovat nebo umřít hladu. Jsem připraven – a nebojím se!“

Potom poslal otci kabelogram:

Zachráněn živ a zdrav z hořícího hotelu. Mám vymyšlené jméno. Sbohem.

Večer se procházel odlehlými končinami města a přišel k malému cihlovému kostelu, na němž byl plakát s tímto nápisem: „DEBATA KLUBU MECHANIKŮ. KAŽDÝ JE VÍTÁN“. Viděl, jak do kostela vcházejí lidé, zřejmě hlavně příslušníci pracující třídy; šel za nimi a posadil se. Byl to chudý kostelík, úplně holý a bez ozdob. Byly tam natřené tvrdé lavice, nebyla tam vlastně ani kazatelna, jen pódium. Na pódiu seděl předseda a vedle něho muž, který držel v ruce rukopis a vypadal nedočkavě jako někdo, kdo má sehrát hlavní úlohu. Kostel se brzy naplnil tichým a spořádaným posluchačstvem, jež se vesměs skládalo ze slušně oblečených a skromných lidí. Předseda se ujal slova a řekl toto:

„Dnes večer má přednášku starý člen našeho klubu, kterého všichni znáte. Je to pan Parker, redaktor listu *Demokratický deník*. Bude přednášet o americkém tisku na text dvou odstavců z nové knihy pana Matthewa Arnolda. Požádal mě, abych vám text těchto odstavců přečetl. První zní takto:

Goethe někde praví, že ‚uctivá bázeň‘, to jest opravdová úcta, je nejlepší věc, kterou lidstvo má.

Druhý odstavec pana Arnolda zní takto:

Řekl bych, že kdyby člověk hledal nejlepší prostředek, jak v celém národě vyhladit a zabít slušnost a úctu, nemohl by použít lepšího prostředku, než jsou americké noviny.“

Pan Parker vstal, uklonil se a byl uvítán vřelým potleskem. Pak začal číst pěkným, plným a zvučným hlasem, s jasnou výslovností, pečlivými přestávkami a správně umístěným důrazem. Program jeho přednášky byl schválen a on pokračoval.

Prohlásil, že nejdůležitější úlohou denního tisku v každé zemi je propaganda národního cítění a národní hrdosti – hlásání, že „lidé mají milovat svou vlast a její zřízení a že se mají chránit před tím, aby se nedali zlákat cizími a nepřátelskými vládními systémy“. Načrtl způsob, jakým turečtí a ruští novináři plní toto poslání – ti první z „uctivé bázně“ před výpraskem a ti druzí před Sibiří. Pak pokračoval:

„Hlavní poslání anglických novin je stejné jako všech ostatních novin na celém světě: musí usilovat, aby oči veřejnosti byly s obdivem upřeny na určité věci, a musí je pečlivě odvracet od jiných věcí. Na příklad musí stále usilovat, aby se oči veřejnosti s obdivem upíraly na slavné dějiny Anglie, které se táhnou ve skvělé perspektivě do daleké minulosti, zahalené mlhou, z níž prosvítá tlumená zář světél tisíciletí. A musí pozornost veřejnosti pečlivě odvracet od skutečnosti, že všechny ty slavné výboje sloužily jen k obohacení a povznesení malé privilegované a vyvolené třídy za cenu krve, potu a bídy přehlížených mas, které ty výboje uskutečnily, ale nesmí mít podíl na jejich plodech. Tisk musí stále udržovat veřejnost v lásce a uctivé bázni vůči trůnu, jakožto něčemu posvátnému. Musí pečlivě odvracet její pozornost od skutečnosti, že nikdo nebyl nikdy posazen na trůn svobodným hlasováním většiny národa, a že proto neexistuje žádný trůn, který by měl právo existovat. Že žádný jeho symbol, který vlaje na stožáru, nemá vlastně právo, aby nesl jiný znak než lebku a zkrřížené hnáty kapitálu, jenž je s trůnem spřízněn a jenž se liší od královského majestátu jenom jako se obchod v malém liší od velkoobchodu.

Anglické noviny musí udržovat v lidu uctívou poslušnost k státní církvi, která je zajímavým, čistě anglickým politickým vynálezem, a k zřízení dědičné šlechty, jež je ve zřejmém rozporu se spravedlností. Musí pečlivě odvracet pozornost lidu od skutečnosti, že tato církev zatratí každého občana, který nevyznává její učení, olupuje ho pod ušlechtilým jménem daní o majetek, ať její učení vyznává či ne, a že dědičné šlechtě se dostává všech poct, zatímco prostý občan se na ni musí držet.“

Přednášející vyslovil názor, že pan Arnold svým bystrým zrakem a inteligentním mozkiem by měl postřehnout, že právě ta vlastnost, jíž podle jeho domnění a k jeho politování postrádá náš tisk – totiž uctívá bázeň – je právě to, co by náš tisk učinilo zbytečným, kdyby tuto vlastnost měl. Oloupila by jej právě o to, čím se liší od všech ostatních novin na světě a co jej činí význačně americkým a nám tak drahým, to jest o jeho nevázanou a veselou neúctu, která je pravděpodobně jeho nejcennější vlastností. „Nebot jeho posláním – jež pan Arnold přehlédl – je bdít nad našimi národními svobodami, a nikoliv nad podvodem a lží.“ Přednášející vyslovil domněnku, že kdyby zřízení starého světa mohla být po dobu padesáti let vystavena ohni a posměchu a úšklebkům takového tisku, jako je náš, „monarchie a její průvodná zločinná zřízení by zmizela ze zemského povrchu“. Možná, že by to monarchisté neuznali; „proč se tedy car nedá přemluvit a nezkusí to v Rusku“? V závěru přednášející řekl:

„Nu, pan Arnold si tedy stěžuje, že náš tisk má jen velmi málo té starosvětské vlastnosti, to jest úcty. Budme upřímně vděční, že je tomu tak. Při své tak omezené úctě však zpravidla uctívá věci, jež uctívá celý národ, a to stačí; neboť nám slušně a právem velmi málo záleží na tom, co uctívají jiné národy. Náš tisk neuctívá krále, neuctívá tak zvanou šlechtu; náš tisk neuctívá zavedené církevní

otroctví a neuctívá zákony, které okrádají druhorozeného syna a obohacují prvorozeného. Neuctívá podvody, lži a hanebnosti ani všelijaká starobylá nebo shnilá nebo posvátná zřízení, jež stavějí jednoho občana nad jeho bližního jen podle jeho náhodného rodového původu. Ve smyslu básníka Goetha – který se tak poníženež klaní provinciální tříkarátové monarchii a šlechtě – náš tisk úplně postrádá té „uctivé bázně“ – jinak řečeno úcty, úcty k falešnému pozlátku. Doufejme upřímně, že tato skutečnost vždycky zůstane skutečností, neboť podle mého názoru je neuctívá kritika tvůrkyní a ochránkyní lidské svobody – tak jako ta druhá věc je tvůrkyní, ošetřovatelkou a mocnou ochránkyní lidského otroctví, tělesného a duchovního, v jakémkoliv podobě.“

Tracy si v duchu řekl, div nevykřikl: „To jsem rád, že jsem přijel do téhle země! Měl jsem pravdu. Udělal jsem správně, že jsem vyhledal zem, kde lidé mají v duších i srdcích takové zdravé zásady a názory. Když si jen vzpomenu na ty nesčíslné podoby otroctví, do nichž lidi přivádí nekritická úcta! A jak dobře to řekl! Jak to je všechno pravda! Úcta má zřejmě v sobě zázračnou moc. Když můžeme někoho přimět, aby uctíval naše ideály, je naším otrokem. Ó ano. Celé věky jsou evropské národy pečlivě vedeny k tomu, aby se vyhýbaly rozumovým úvahám o monarchii a šlechtě; je jim zakazováno, aby je kriticky zkoumaly, a jsou vybízeny, aby je uctívaly. A to má přirozeně ten výsledek, že uctívání se jim stalo druhou přirozeností. Je třeba jimi zatřást, stačí vnuknout jim opačné myšlenky, aby se jejich otupělé mozky vzchopily. Po celé věky je jakýkoliv výraz tak zvané neúcty z jejich úst považován za hřích a zločin. Celý ten podvod a celá ta lež jsou člověku ihned zřejmé, jakmile si uvědomí, že jen on sám je právoplatným a zákonitým soudcem nad tím, co si zaslouží jeho úcty a co ne. Že jsem na to už dávno nepomyslel! Je to přece pravda, naprostá pravda. Jaké

právo má Goethe, jaké právo má Arnold, jaké právo má kterýkoliv naučný slovník, aby mi určoval význam slova neúcta? Nezáleží mi vůbec na tom, jaké mají ideály. Mou povinností je, abych uctíval jen své vlastní ideály, a nedopouštím se tím vůbec znesvěcení, když se směji jejich ideálům. Mohu se posmívat ideálům ostatních lidí, jak se mi zlíbí. Je to mé právo a je to má výsada. Nikdo na světě nemá právo mi to upírat.“

Tracy očekával, že po přednášce se rozvine debata, ale to se nestalo. Předseda řekl jako na vysvětlenou:

„Ještě bych rád řekl pro informaci našich hostů, že podle našeho obyčeje bude debata o předmětu naší přednášky při příští schůzi klubu. Děláme to proto, aby si naši členové mohli písemně připravit, co si přejí v debatě říci, neboť jsme tu téměř jen samí mechanikové, kteří nejsou zvyklí mluvit před veřejností. Proto si to musíme nejdříve napsat, když chceme něco říci.“

Kapitola XI

Několik prvních dní si Berkeley stále pilně připomínal, že je v zemi, kde je „práce a chléb pro všechny“. Pro své vlastní pohodlí si k tomuto heslu přimyslel melodii a stále si ji tiše prozpěvoval. Během času však toto heslo začínalo nabývat dvojí tvářnosti, pak se začínala opotřebovávat i ta melodie, až nakonec úplně dozněla. Zprvu se snažil získat nějaké vyšší úřednické místo v některém státním úřadě, kde by mohl uplatnit své oxfordské vzdělání. Ale vůbec se mu to nedařilo. Jeho univerzitní vzdělání nebylo doporučením, zato však politická protekce bez vzdělání měla šestinásobnou cenu. Byl nápadně anglický, a to mu nutně jen škodilo v politickém středisku státu, kde obě strany na veřejnost držely palec irskému národnímu boji⁶ a v soukromí jej proklínaly. Svým oblečením byl kovboj; to mu zjednávalo u lidí úctu, dokud k nim byl obrácen čelem a ne zády – ale nemohlo mu to zjednat úřednické místo. Rozhodl se však přenáhleně, že ty šaty bude nosit tak dlouho, dokud ho nevidí jejich majitel nebo přátelé jejich majitele a nepožádají ho o ty peníze. Svědomí mu teď nedovolovalo, aby se vyvlekl z toho závazku.

Za týden začínalo všechno vypadat dost znepokojivě. Sháněl se po práci všude, slevuje přitom postupně na jakosti, až se zdálo, že se už ucházel o všechny různé druhy práce, na jaké si může dělat naději muž bez určitého povolání, kromě práce kopáče a jiných druhů hrubé tělesné práce. Nesehnal si však ani práci, ani příslib, že ji dostane.

---

6 Irové, podrobení Anglií ve XII. století, organizovali v XIX. století časté vzpoury proti Anglii, jež pokračovaly i ve XX. století a vedly k uznání samostatného státu v severním Irsku, jménem Éire. *Pozn. překl.*

Převracel bezmyšlenkovitě listy svého deníku a jeho zrak padl na první zápis, který si tam zaznamenal, když se dostal z hořícího hotelu:

Sám jsem nikdy nepochyboval o tom, že mám dobré jádro, teď by o tom však nemohl pochybovat nikdo, kdyby viděl, jak bydlím, a kdyby věděl, že necítím vůbec odpor k tomuto obydlí, nýbrž že jsem s ním blaženě spokojen, jako by byl pes v podobné boudě. Platím zde pětadvacet dolarů týdně. Řekl jsem si, že začnu úplně zdola, a dodržel jsem slovo.

Pak se roztrásl smíchem a zvolal:

„To je nápad! Copak tohle znamená začínat úplně zdola? Celý týden nic nedělám, jen tu okouním, a mé strašné výdaje stoupají pořád výš a výš! Tomuhle bláznovství musím udělat rázně konec.“

Ihned se rozhodl a šel si hledat méně přepychové obydlí. Musel jít hodně daleko a musel pilně hledat, ale nakonec je přece našel. Musel zaplatit předem – čtyři a půl dolaru za postel a stravu na týden. Dobromyslná, udřená bytná ho vedla do třetího patra po úzkém schodišti bez koberce a ukázala mu jeho pokoj. Byly v něm dvě manželské postele a jedna jednoduchá postel. Směl spát sám v jedné z těch manželských postelí, dokud nepřijde nějaký nový podnájemník, ale musel za to platit zvláštní příplatek.

Tak, teď bude muset spát s nějakým cizím člověkem! Při tom pomyšlení se mu udělalo nanic. Bytná paní Marshová byla velmi vlídná a doufala, že se mu bude u ní líbit – řekla, že se všem u ní líbí.

„A jsou to moc milí hoši. Pravda, hodně vyvádějí, ale co chcete, musí mít nějakou zábavu. Vidíte, tady jsou dveře do zadního pokoje; někdy jsou všichni v tom předním, pak se zase všichni nahnou do toho zadního. Když je v noci horko, spí všichni na

střeše, jestliže neprší. Vylezou si tam hned, jak je dost teplo. Letos přišlo léto tak brzy, že tam spali už jednou nebo dvakrát. Kdybyste si chtěl vylézt na střechu a vybrat si tam místo pro sebe, můžete to udělat hned. V komíně chybí cihla a tam najdete křídu. Vezměte křídu a – však vy už víte, co a jak, to se ví.“

„Ne, nevím.“

„No jo, pravda, vy jste to ještě nikdy nedělal – co mi to jen napadlo? V prériích je spousta místa, to se ví, tam člověk nepotřebuje křídu. No, nakreslíte si zkrátka křídou čáru kolem místa, které zabere vaše příkrývka, kdekoliv tady na tom plechu, kde je ještě volné místo, a to je váš majetek. Můžete se střídat se svým spoluspáčem, jeden může nosit příkrývku a podušky nahoru a druhý je zas může ráno nosit dolů; nebo jeden týden je nosí jeden nahoru i dolů, a druhý týden zase ten druhý. O tom se už dohodnete spolu. Budete mít ty hochy rád; jsou ohromně společenští – až na toho sazeče. To je ten, který spí v té jednoduché posteli – je to velký podivín. Myslím, že byste toho člověka nepřinutil, aby spal s někým jiným, i kdyby v domě hořelo. Víte, to nejsou jen prázdné řeči, já to vím. Hoši se jednou chtěli o tom přesvědčit. Vynesli mu v noci postel ven, a když přišel ráno asi ve tři domů – tehdy pracoval v tiskárně, kde se tiskly ranní noviny, ale teď pracuje v jedné, kde tisknou večerník – neměl kde spát, leda v jedné posteli se železářem. A věřte mi nebo nevěřte, proseděl celou noc na židli – na mou duši. Říkají, že to nemá v hlavě v pořádku, ale to není pravda. Je zkrátka Angličan – ti jsou strašně vybíraví. Odpusťte, že tak mluvím, vy – vy jste přece také Angličan?“

„Ano.“

„Já jsem si to myslela. Poznala jsem to hned podle vaší špatné výslovnosti – ale té si tady odvyknete. Je to jinak moc hodný člověk a přátelí se trochu s hochem od fotografa i s čalouníkem a s kovářem, kteří pracují v loděnicích, ale s těmi ostatními už tolik

ne. Je to proto, ačkoliv vám to povídám jen mezi námi a ti ostatní to nevědí, že je to tak trochu aristokrat. Jeho otec je doktor a vy víte, co to znamená – totiž v Anglii, protože tady u nás takový doktor moc neznamená, i když je to opravdový doktor. Ale tam je to ovšem jiné. No, a pohádal se s otcem, byl z toho hrozně rozčilený, a tak zkrátka přijel sem. Brzy viděl, že tady musí pracovat, když nechce umřít hladem. Víte, studoval v nějaké koleji, a tak si myslel, že se tady snadno uživí – říkal jste něco?“

„Ne – já jsem si jen povzdechl.“

„A v tom se právě mýlil. Málem by byl umřel hladem. A myslím, že by byl určitě umřel hladem, kdyby se jednoho krásného dne nad ním nebyl smiloval nějaký sazeč a kdyby mu nebyl opatřil místo učedníka. Naučil se tomu řemeslu a bylo zas dobře – ale měl namále. Jednou si myslel, že udělá dobře, když sbalí svou hrdost a rozbřečí se a zavolá na tatínka – copak, už zase vzdycháte? Co je vám? – Snad to moje žvanění –“

„Ó ne, prosím vás, jen pokračujte; rád vás poslouchám.“

„No tak, víte, je tady už nejmíň deset let. Je mu teď osmadvacet a zdá se, že není moc spokojený, protože se nemůže smířit s tím, že je jen mechanik. Říká mi často, že je *gentleman*, a přitom mi dává dost jasně najevo, že ti druzí hoši nejsou gentlemani. Jenže, to víte, já nejsem tak hloupá, abych to na něho pověděla.“

„Proč – copak by na tom bylo něco zlého?“

„Zlého? To byste koukal, jak by ho zbili! Vy byste to neudělal? Jistě byste to udělal taky. Tady u nás nesmíte nikdy nikomu dovolit, aby o vás řekl, že nejste gentleman. Pane na nebi, co mi to napadá? Hádám, že by si to každý dobře rozmyslel, než by řekl, že kovboj není gentleman.“

Pěkné, živé, štíhlé a velmi hezké, asi osmnáctileté děvče vstoupilo do pokoje, klidně a úplně bez rozpaků. Mělo na sobě levné, ale

vkusné a pěkné šaty. Matka bystře pohlédla do tváře cizímu muži, když vstával, jako by se chtěla zeptat, jaký na něj děvče udělalo dojem, a jako by čekala, že v jeho tváři uvidí výraz překvapení a obdivu.

„Tohle je má dcera Hattie – říkáme jí Kočičko. Tohle je náš nový podnájemník, Kočičko.“ Zůstala při těch slovech sedět.

Mladý Angličan se rozpačitě uklonil, protože se octl v choulotivém a nesnadném postavení; jeho chování bylo příznačné pro muže jeho národnosti a jeho věku. Nebyl připraven na takové setkání, a proto jednal podle svých přirozených a celoživotních zvyklostí; pudově se uklonil, ale přitom ovšem nevěděl, jak by se měl vlastně chovat, když je představován pokojské nebo dědičce penzionu pro mechaniky. Druhá stránka jeho bytosti – ta, která uznávala, že všichni lidé jsou si rovni – by to byla svedla líp, kdyby nebyla bývala překvapena nepřipravená a kdyby si nebyla dala ujít příležitost. Dívka si jeho úklony vůbec nevšimla, ale srdečně mu podala ruku, přátelsky mu jí potřásla a řekla:

„Těší mě.“

Pak přistoupila ke stojanu s umyvadlem, a naklánějíc hlavu sem a tam před rozbitým laciným zrcadlem, které tam viselo, naslinila si prsty, přihladila si prstenec vlasů, ježž měla přilepený na čele, a začala vylévat špinavou vodu z umyvadel.

„No, musím už jít – za chvíli bude večeře. Zařídte se tu jako doma, pane Tracy. Až bude večeře hotová, uslyšíte zvonění.“

Bytná klidně odešla, aniž nařídila mladému muži nebo dívce, aby jeden z nich opustil pokoj. Mladému muži bylo trochu divné, že matka, která vypadá tak poctivě a slušně, je tak neprozíravá, a už chtěl vzít klobouk a odejít, aby dívku svou přítomností nevedl do rozpaků. Dívka však řekla:

„Kam jdete?“

„No – já vlastně nevím, ale bojím se, že vám tady jen překážím.“

„Co vás to napadá! Jen se posadte – však vám povím, abyste se hnul někam jinam, až mi budete v cestě.“

Stlala postele. Posadil se a díval se, jak děvče obratně a pečlivě pracuje.

„Prosím vás, co vám to vůbec napadlo? Copak myslíte, že na to potřebuji celý pokoj, když chci ustlat postele?“

„No, tak jsem to vlastně nemyslel. Jsme tady nahoře sami, nikdo není doma, a když vaše matka odešla –“

Dívka ho přerušila veselým smíchem a řekla:

„A nemá mě kdo chránit? Věřte, že to nepotřebuji. Já se nebojím. Spíš bych se možná bála, kdybych tady byla sama, protože se vám musím přiznat, že mám hrozný strach z duchů. Ne že bych na ně věřila, kdepak. Ale mám z nich strach.“

Kapitola XII

Někde v hlubinách domu začalo vyzvánět k večeři; zvonění stoupalo vzhůru a zesilovalo. Bylo stále pronikavější, nakonec málem k ohluchnutí, když se do něho náhle vmísil hluk a dupot strážníků, kteří se řítili jako lavina dolů po holých schodech. Šlechta se takhle nehnila k jídlu a Tracy nebyl vychován tak, aby se uměl bavit takovým hlučným nadšením. Byl nucen si přiznat, že si bude musit zvykat na takové neobyčejné projevy animální bujarosti, nežli se s ní bude umět smířit. Nepochyboval, že se mu časem budou líbit; bylo by mu však bývalo milejší, kdyby si byl mohl na ně zvykat postupně, ne tak náhle, a kdyby nebyly tak výrazné a prudké. Tracy se svým novým známým, spolubydlícím Barrowem, sestupoval za lavinou po schodišti. Čím níže sestupovali, tím více zesiloval a mohutněl zápach starého zelí a podobných čpících příloh. Takové zápachy člověk nenalezne nikde jinde než v laciných penzionech. Jsou to zápachy, na které, setkáme-li se s nimi jen jednou, nemůžeme víckrát zapomenout; zápachy, které, setkáme-li se s nimi po nekonečných letech, musíme ihned rozpoznat, ale nikdy s potěšením. Pro Tracyho byly ty pachy příšerné a nesnesitelné a div se jimi nezadusil; ale byl zticha a neříkal nic. Když přišli do podzemí, vstoupili do velké jídelny, kde u dlouhého stolu sedělo pětadvacet nebo čtyřicet lidí. Posadili se na svá místa. Jídlo už začalo a lidé na sebe velmi živě pokřikovali od jednoho konce stolu ke druhému. Ubrus z velmi hrubé látky byl hojně potřísněn kávovými a mastnými skvrnami. Nože a vidličky byly z ocele a měly kostěné rukojeti. Zdálo se, že lžice byly ze slitiny nebo z něčeho podobného. Kávové a čajové koflíky byly z neobyčejnější, nejtěžší a nejtrvanlivější kameniny. Všechno ná-

dobí na stole bylo z nejobyčejnějších a nejlacinějších druhů. Každý strážník měl vedle talíře jediný velký a tlustý krajíc chleba a bylo pozorovat, že si ho každý šetřil, jako by neočekával, že snad dostane ještě jeden. Na stole byly rozestaveny misky s máslem tak, aby na ně každý dosáhl, jestliže měl dost dlouhé paže, ale jinak neměl každý pro sebe svůj vlastní talířek s máslem. Máslo bylo snad dost dobré a slušné; vonělo však až přespříliš, ačkoliv se nikdo o tom ani nezmínil; zdálo se, že to nikomu nevadí. Hlavním chodem večeře byla vřelá irská míchanina z dušeného masa, brambor a slaniny, bohatě okořeněná cibulí a pepřem. Byla tak horká, až se z ní kouřilo, ale byla zhotovena z brambor a masa, které zbyly od několika předšlých večeří. Každý jí dostal vrchovatě naložený talíř. Na stole byly dvě velké mísy nakrájené šunky a ještě několik jiných vedlejších jídel – konzervy a sirupy z New Orleansu a podobné věci. Byla tam také spousta čaje a kávy jakéhosi pekelného druhu, s hnědým cukrem a kondenzovaným mlékem, ale strážníci si nesměli vzít mléka a cukru tolik, kolik chtěli; každý dostal svou dávku – lžičku cukru a lžičku kondenzovaného mléka na jeden šálek, nic víc. U stolu obsluhovaly dvě statné černošky, které pobíhaly sem a tam mezi zásobovacími základnami a stolem, s ohromnou hbitostí a energií a s velkým rámusem. Při jejich těžké práci jim do jisté míry pomáhala mladá dívka, zvaná Kočička. Roznášela mezi strážníky kávu a čaj, ale byla to přesně řečeno spíše zábava než práce. S některými lidmi si zažertovala; muže škádlila vesele – a vtipně, jak se domnívala a jak se zřejmě domnívali i všichni ostatní, soudíc podle potlesku a smíchu, jímž ji odměňovali za její úsilí. Bylo jasné, že je oblíbena u většiny mladých mužů a že je miláčkem všech ostatních. Kamkoliv obrátila svou pozornost, tam přinesla pocit štěstí, jak bylo možno poznat na tvářích těch, jež takto oblažila. Ale současně budila v jiných nešťastné pocity – bylo to vidět na skleslých a zarmoucených

výrazech těch druhých mladíků, na jejichž obličejích se rozestřel stín. Neříkala svým přátelům nikdy „pane“, nýbrž „Billy“, „Tome“, „Johne“, a oni jí říkali „Kočičko“ nebo „Hattie“.

Pan Marsh seděl v čele stolu a jeho žena seděla na dolním konci. Marsh byl šedesátiletý Američan; kdyby se však byl narodil o měsíc dřív, byl by býval Španěl⁷. Ve svém vzezření však měl i takto spoustu španělských znaků; měl velmi snědý obličej a jeho oči byly nejen nesmírně černé, nýbrž i velmi výrazné; bylo v nich cosi, co svědčilo o tom, že by se případně mohly i vášnivě rozeplát. Byl v ramenou trochu přihrbený, tvář měl hubenou a podlouhlou a vypadal celkem nepříjemně; zřejmě nebyl příliš přátelský a družný. Jestliže se dalo usuzovat podle zevnějšku, byl pravým opakem své ženy, která byla samá mateřskost a laskavost, ochota a dobrosrdečnost. Všichni mladí muži a všechny mladé ženy jí říkali tetičko Rachel, což bylo dalším náznakem její dobroty. Tracy bloudil se zájmem očima po stolovnicích a náhle ho upoutal strážník, na něhož se zapomnělo při rozdělení hlavního jídla. Byl velmi bledý a vypadal, jako by byl teprve nedávno vstal z postele po těžké nemoci a jako by se měl zase co nejdřív rozstonat. Měl velmi smutnou tvář. Vlny hlučného hovoru a smíchu se o ni tříštily a zanechávaly ji zcela netečnou, jako by to bylo skalisko v moři a slova a smích jako by byly skutečné vodní spousty. Měl hlavu stále sklopenou a vypadal, jako by se styděl. Některé ženy na něj občas pokradmu vrhaly soustrastné pohledy, téměř jako by se bály, a několik nejmladších mužů s ním mělo zřejmě soucit – jenž se jevil jen v jejich tvářích, ale neprojevoval se nijak činně ani okatě. Zdálo se však, že ten mladík a jeho utrpení jsou vel-

---

7 Byl to patrně Španěl z Floridy, státu na jihovýchodním poloostrově Severní Ameriky; r. 1781 se zmocnili Floridy Španělé, kteří ji r. 1819 postoupili Spojeným státům. Pozn. překl.

ké většině přítomných docela lhostejné. Marsh seděl se sklopenou hlavou, ale bylo vidět, že mu oči pod huňatým obočím zlomyslně blýskají. Pozoroval toho mladíka se zřejmou rozkoší. Nezanedbal ho z nepozornosti a celý stůl zřejmě věděl proč. Paní Marshovou ta podívaná přiváděla do velkých rozpaků. Vypadala jako někdo, kdo marně doufá, že se snad stane něco nemožného; ale poněvadž se nic takového nestalo, odvážila se konečně promluvit a připomněla svému manželu, že Nat Brady ještě nedostal svůj příděl irského dušeného masa.

Marsh zdvihl hlavu a posměšně zdvořile vyhrkl: „Ó, opravdu ne? To je škoda! Já nevím, jak jsem to mohl přehlédnout. Ó, musíte mi odpustit, opravdu, pane - hm - Baxtere - Barkere, musíte mi odpustit. Já - hm - patrně jsem byl roztržitý, opravdu, ani nevím, na co jsem myslel. Velmi mě zarmucuje, že se mi to teď stává při každém jídle. Ale musíte se snažit, abyste mi takové maličkosti prominul, pane Bunkere; odpusťte mi tu mou malou nedbalost. Takové věci se mi stávají často, a zvláště často, když někdo - hm - když mi, řekněme, někdo zůstane tři měsíce dlužen za byt a stravu. Chápete? Rozumíte mi? Tady máte svou porci dušeného masa a - hm - působí mi to nesmírnou radost, když vám ji mohu poslat. Doufám, že vám má laskavost způsobí stejné potěšení, jaké působí mně, když vám ji mohu prokázat.“

Na Bradyových bledých tvářích se objevil ruměnc, který se mu zvolna šířil až k uším a vzhůru po čele až ke kořínkům vlasů. Ale neříkal nic a pustil se do jídla v rozpacích z všeobecného mlčení a z pocitu, že oči všech jsou na něj upřeny. Barrow pošeptal Tracymu:

„Na tohle ten starý čekal. Za nic na světě by si nebyl dal ujít tu příležitost.“

„To je surovost,“ řekl Tracy. Pak si řekl v duchu s úmyslem, že si tu myšlenku později zapíše do deníku:

„Vida, tady v tomhle domě mám před očima republiku, kde jsou všichni lidé svobodni a kde si jsou všichni rovni, jestliže jsou vůbec někde na světě svobodni a navzájem sobě rovni. Proto jsem přišel do této země, abych tady žil jako prostý muž mezi prostými muži, a budu bezpochyby mezi nimi žít jako rovný mezi rovnými, pokud je to jen možno. Ale hned na prahu tohoto nového života vidím, že si tady lidé přece jen nejsou rovni. Tady u toho stolu jsou lidé, k nimž se z jakéhosi důvodu vzhlíží s úctou, ale na tohohle chudáka pohlížejí s opovržením, jedná se s ním bezohledně a je zahanbován a ponižován, a přece se nedopustil žádného zločinu, až na ten nejobyčejnější, že je totiž chudý. Rovnost by měla lidi zušlechtovat. Já jsem vždycky předpokládal, že tomu tak skutečně je.“

Po večeři mu Barrow navrhl procházku a Tracy souhlasil. Barrow s ním chtěl o něčem mluvit. Chtěl, aby Tracy přestal nosit ten kovbojský klobouk. Domníval se, že by v tom klobouku těžko našel zaměstnání jako mechanik nebo jako dělník. Řekl mu:

„Říkal jste přece, že nejste kovboj.“

„Ne, nejsem.“

„No, nebudete-li si o mně myslet, že jsem příliš zvědavý, dovolte, abych se vás zeptal, jak jste přišel k téhle parádě? Odkud jste ji vzal?“

Tracy nevěděl, jak by měl na to odpovědět, ale řekl:

„Nechci se šířit o podrobnostech. Vyměnil jsem si zkrátka šaty s jedním cizím člověkem pod tlakem okolností, a teď bych ho rád našel, abych mu je zase vrátil.“

„Copak ho nemůžete nalézt? Kde je?“

„Já nevím. Myslil jsem si, že když ho chci nalézt, udělám nejlíp, když budu nosit jeho šaty dál, protože jsou dost nápadné a jistě by upoutaly jeho pozornost, kdybych ho náhodou potkal na ulici.“

„No, dobrá,“ řekl Barrow, „ale myslím, že by stačily jen ty šaty, které nejsou příliš nápadné, a přece nejsou docela takové, jaké nosí jiní lidé. Ale přestaňte nosit ten klobouk. Když toho člověka potkáte, pozná vás jistě podle šatů. Víte, tenhle klobouk vypadá moc divně uprostřed civilizovaného světa, v jakém tady žijeme. Myslím, že by ve Washingtonu nenalezl zaměstnání ani anděl, kdyby měl na hlavě takovouhle svatozář.“

Tracy souhlasil, že ten klobouk nahradí něčím nenápadnějším. Nastoupili do přeplněného vozu koňské dráhy a stáli mezi ostatními na zadní plošině. Když vůz rychle ujížděl po lesklých kolejích, přecházeli dva muži přes ulici. Zahlédli Barrowa a Tracyho zezadu a oba současně zvolali: „Tady je!“ Byl to Sellers a Hawkins. Oba byli tak ochrnuti radostí, že nežli se mohli vzpamatovat a než se mohli pokusit, aby vůz zastavili, byl už příliš daleko. Proto se rozhodli, že počkají na příští vůz. Chvilí čekali; pak napadlo Washingtonovi, že přece nemá smysl honit se za koňským dostavníkem v jiném koňském dostavníku, a chtěl, aby si vzali drožku. Ale plukovník řekl:

„Jen si to pěkně rozvaž a uvidíš, že to není zapotřebí. Teď, když jsem jeho ducha zhmotnil, mohu řídit jeho pohyby. Nežli dojdeme domů, budu ho tam už mít.“

Spěchali domů ve velkém a radostném vzrušení.

Když si Tracy vyměnil klobouk, vydali se oba noví přátelé zvolna procházkou zpět k penzionu. Barrow hořel zvědavostí, aby se něco dozvěděl o tom mladíkovi. Zeptal se ho:

„Vy jste nikdy nebyl ve Skalistých horách?“

„Ne.“

„A nebyl jste nikdy nikde jinde než v prériích?“

„Ne.“

„Jak dlouho už jste v Americe?“

„Jen několik dní.“

„A nikdy předtím jste tu nebyl?“

„Ne.“

Barrow začal v duchu uvažovat: „Vida, jaké podivné nápady mají někdy takoví romantičtí lidé! Tady je mladík, který v Anglii četl o kovbojích a o jejich dobrodružstvích v prériích. Přijede sem a koupí si kovbojské šaty. Myslí si, že mu budou lidé věřit, že je kovboj! Jak je nezkušený! A jakmile se zaplete do té hry na kovboje, ihned se za to začne stydět a rád by se z toho dostal. Vymyslí si takovou hloupou výmluvu, že ty šaty dostal výměnou za své. To je náramně průhledná výmluva. No, je mladý, nikdy nikde nebyl, nezná vůbec svět a je bezpochyby hodně sentimentální. Možná, že to bylo docela přirozené, že to udělal, ale byl to moc divný nápad. Udělal to zkrátka z mladistvé bujnosti.“

Oba muži byli chvíli zaměstnání svými myšlenkami. Potom Tracy zhluboka vzdychl a řekl:

„Pane Barrowe, případ toho mladíka mě znepokojuje.“

„Myslíte Nata Bradyho?“

„Ano, Bradyho či Baxtera nebo jak se jmenuje. Ten starý ho jmenoval několika různými jmény.“

„Ó ano, častoval Bradyho všelijakými jmény, protože mu Brady zůstal dlužen za stravu a za byt. No, bývá často takhle jízlivý – myslí si totiž, že je náramně vtipný.“

„Poslyšte, proč je Brady v peněžních nesnázích? Čím vlastně je?“

„Brady je klempíř. Neměl stálé místo, ale protloukal se jako klempíř dům od domu a vedlo se mu docela dobře, dokud se nerozstona a nepřišel o práci. Byl velmi oblíbený, nežli ztratil práci; všichni ho u nás měli rádi. Starý ho měl zvláště rád, ale víte, když člověk přijde o práci a nemůže se živit a nemůže platit, začnou na něho lidi hned pohlížet jinak a přestanou ho mít v lásce.“

„Opravdu? Je to možné?“

Barrow pohlédl udiveně na Tracyho. „No, samozřejmě. Copak to nevíte? Copak nevíte, že na poraněnou zvěř se vždycky vrhnou její druhové a přátelé a dobíjí ji?“

Tracyho zachvátil mrazivý, zlověstně nepříjemný pocit a rozšířil se mu v celém těle. Řekl si: „V republice vysoké zvěře a lidí, kde jsou všichni svobodní a kde jsou si všichni rovni, je neštěstí zločinem a silní jedinci ubodají nešťastníka k smrti.“ Pak řekl nahlas: „Když tedy chce někdo tady v penzionu být oblíbený a mít přátele, a nechce, aby se k němu všichni chladně obraceli zády, musí mít úspěch.“

„Ano,“ odpověděl Barrow, „tak to je. Je to lidská přirozenost. Teď, když se Brady octl v bídě, obracejí se k němu všichni zády a nemají ho už tak rádi jako dřív. Ale Brady je přitom pořád stejný – zrovna takový, jaký byl dřív, má stejnou povahu a je veden stejnými pohnutkami, ale oni – no, zkrátka, Brady tlačí jejich svědomí, víte. Vědí, že by mu měli pomoci, ale jsou lakomí a nechce se jim, a proto se stydí sami před sebou. Měli by za to nenávidět sami sebe, ale místo toho nenávidí Bradyho, protože je příčinou, že se musí sami před sebou stydět. Povídám vám, že taková je lidská přirozenost; takové věci se stávají všude; náš penzion je jen svět v malém; to, co se děje u nás, platí na celém světě – lidé jsou všude stejní. Když se nám daří dobře, jsme oblíbeni; nikomu není za těžko, aby nás měl rád. Ale když přijde neúspěch, je skoro jisté, že se k nám naši přátelé obrátí zády.“

Tracyovy ušlechtilé teorie a vznešené cíle začínaly vypadat jako zmoklá slepice. Uvažoval, že snad přece jen udělal chybu, když pustil svůj blahobytný život k vodě a vzal na sebe kříž a bídu prostých lidí. Ale zahnal tyto úvahy; vyhladil je ze svého mozku a rozhodl se, že půjde odhodlaně dál cestou, kterou si vytkl.

Výňatky z jeho deníku:

Už jsem strávil několik dní v tomhle podivném úlu. Zatím opravdu nevím, co si mám o těchto lidech myslit. Mají své přednosti a ctnosti, ale mají též některé jiné vlastnosti a způsoby, které těžko snáším. Nemohu v nich nalézt zalíbení. Jakmile jsem se objevil v obyčejném klobouku, ihned jsem pozoroval změnu. Úcta, kterou mi dříve prokazovali, najednou zmizela a ti lidé se stávají přátelští – ba co víc, začínají se ke mně chovat důvěrně, ale já nejsem na takové důvěrnosti zvyklý a nemohu se s nimi jaksi smířit. To jasně pozoruji. Tihle lidé se chovají tak důvěrně, že to někdy hraničí až s drzostí. Patrně to tak je správné; bezpochyby si na to zvyknu, ale není to nijak příjemné. Mé nejvroucnější přání se vyplnilo: žiji zde jako prostý muž mezi prostými lidmi, jsem si úplně roven s takovým Tomem, Dickem a Harrym, ale není to docela takové, jak jsem si to představoval. Mně – mně se stýská po domově. Musím se přiznat, že se mi stýská. A ještě něco – a tohle je upřímné doznání – dělám to nerad, ale musím si to přiznat: Po čem se mi tady nejvíc stýská, to je ta ohleduplná úcta, s jakou se mnou jednali v Anglii celý můj život a která, jak se zdá, je mi jaksi potřebná. Obejdu se docela dobře bez přepychu a bohatství i bez té společnosti, na kterou jsem byl zvyklý, ale zdá se mi, že se nemohu obejít bez úcty a smířit se s tím, že mi ji zde lidé neprokazují. Tady lidé také prokazují úctu a mají ohledy, ale neprokazují ji mně. Zahrnují jí jen dva muže. Jeden z nich je přitloustlý starší muž, bývalý instalatér. Všichni jsou nesmírně potěšeni, když jim věnuje pozornost. Je nadutý a samolibý a dopouští se hrubých mluvnických chyb, ale u stolu je jako orákulum, a když otevře ústa, neodvází se zaštěkat ani pes v boudě. Ten druhý je strážník, který má službu v budově Kapitolu. Zastupuje u nás

vládu. Lidé mu tady prokazují takovou úctu, která nemá daleko do té úcty, jakou v Anglii prokazují hraběti, ačkoliv je zde prokazována odlišným způsobem. Lidé zde nejsou tak dvorní, ale ta úcta tu je.

Ano, a je tady také podlízavost.

Vypadá to skoro tak, že v republice, kde jsou všichni svobodní a kde si jsou všichni rovni, blahobyť a dobré místo přinášejí vysoké společenské postavení.

Kapitola XIII

Míjely dny a byly čím dále tím neutěšenější. Zdálo se, že jsou marné Barrowovy snahy nalézt práci pro Tracyho. První, nač se ho vždy zeptali, bylo: „Jste někde odborově organizován?“

Tracy byl nucen odpovídat, že není.

„No, pak vám nemůžeme dát zaměstnání. Moji lidé by u mne nezůstali, kdybych zaměstnával nějakou ‚veš‘ nebo ‚krysu‘, jak takovým lidem říkají.“

Konečně dostal Tracy šťastný nápad. Řekl: „Vždyť by docela stačilo, kdybych se někde dal odborově organizovat. Musím to honem udělat.“

„Ano,“ řekl Barrow, „měl byste to udělat – jen budete-li moci.“

„Budu-li moci? Copak je to tak těžké?“

„Nu ano,“ řekl Barrow, „někdy je to dost těžké. Ale můžete to zkusit. Rozhodně byste to měl zkusit.“

Tracy to tedy zkusil, ale bez úspěchu. Všude bez prodlení byl odmítnut a poradili mu, aby se vrátil domů, kam patří, a aby se vzdal všech pokusů, že by mohl v Americe utrhnout poctivým lidem chleba od huby. Tracy si začínal uvědomovat, že je v zoufalém postavení, a při tom pomyšlení mu stydla krev v žilách. Řekl si: „Tak tady tedy mají nejen šlechtu podle postavení a šlechtu, která se domohla blahobytu, nýbrž zřejmě i šlechtu podle toho, jestli je někdo odtud nebo odjinud, a já patřím k těm, kteří nejsou odtud. Vidím, jak tady denně přibývají nové a nové zbohatlické vrstvy.“ Byl tak sklíčený a nešťastný, že se už ani nemohl dívat s filosofickým klidem na to, jak mladíci večer vyvádějí v pokojích. Zprvu se mu docela líbilo, jak se uměli rozdovádět a bavit po celo-

denní těžké práci, ale teď to uráželo jeho city a důstojnost. Měl té podívané až po krk. Když byli v dobré náladě, hulákali, rvali se, zpívali a skotačili jako dobytek, a nakonec to obyčejně skončilo tím, že se navzájem tloukli přes hlavy poduškami, jimiž házeli po pokoji, takže občas zasáhli i jeho; a vždycky ho zvali, aby se zúčastnil jejich zábavy. Říkali mu „Johnny Bull⁸“ a vůbec se k němu chovali přespříliš důvěrně. Zprvu to všechno snášel dobromyslně, ale v poslední době jim svým chováním dával najevo, že jejich zábavy považuje za nevkusné. Brzy viděl, že chování těch mladíků k němu se změnilo. Kabonili se na něho, jak by to byli asi sami vyjádřili. Nikdy mezi nimi nebyl tuze oblíbený. To se rozhodně nedalo říci: měli ho dost rádi, ale teď jeho neoblíbenost vzrůstala. Nijak mu také nepomáhalo, že měl smůlu, že nemohl sehnat práci, že nebyl členem žádného odboru a že ho nechtěli do žádného přijmout. Musel si dát líbit spoustu drobných a neurčitých hanlivých narážek, které však nebyly přímo urážkami; bylo zřejmé, že ho před otevřenými urážkami chrání jen jediná věc, totiž jeho svaly. Ti mladí muži ho viděli, jak se vždycky ráno myje studenou vodou a houbou a pak cvičí. Podle jeho cviků a těla soudili, že je atlet a že jistě umí boxovat. Měl teď pocit, jako by před nimi stál nahý, když poznal, že si ho nikdo neváží a že mají úctu jen k jeho pěstím. Jednou večer, když vstoupil do pokoje, viděl tam asi tucet mladíků, kteří se bavili velmi živým hovorem a každou chvíli se hlučně rozřehtali. Rozhovor ihned ustal a následovalo mrtvé ticho, které bylo úmyslně urážlivé.

„Dobry večer, pánové,“ řekl a posadil se.

---

8 Johnny je zdobnělina jména John (Jan); John Bull je přezdívka Angličana, tak jako „strýček Sam“ je přezdívka Američana; bull je anglicky „býk“. Pozn. překl.

Nikdo neodpověděl. Zarděl se až po skráně, ale přiměl se, aby mlčel. Seděl tam v tom nepříjemném tichu, ale pak vstal a vyšel z pokoje.

Jakmile zmizel, slyšel, jak všichni propukli v nehorázný smích. Viděl jasně, že měli v úmyslu ho urazit. Vystoupil na plochou střechu v naději, že si tam bude moci zchladit svou zlost a že se pak zase klidně vrátí do pokoje. Nalezl tam mladého klempíře, zcela o samotě a zamyšleného, a pustil se s ním do hovoru. Byli si teď téměř rovni v tom, jak byli neoblíbeni, a proto, že měli oba smůlu a bídu. Nebylo jim tedy za těžko setkat se na této společné půdě a oběma to mohlo přinést jen výhodu a útěchu. Tracyho počínání však bylo sledováno a za chvíli se začali trýznitelé jeden po druhém trousit na střechu; zdánlivě bez cíle se procházeli sem a tam. Brzy však začali trousit poznámky, jež byly zřejmě namířeny na Tracyho a některé z nich na klempíře. Vůdcem této malé bandy byl vyholený silák a amatérský zápasník jménem Allen, který byl zvyklý hrát si na pána v jejich patře a nejednou už projevil chuť dostat se s Tracym do hádky. Občas někdo z nich ostře zapískal a zahoukal, a nakonec začali na sebe pokřikovat poznámky, jimiž chtěli Tracyho vydráždit.

„Kolik lidí je zapotřebí do páru?“

„No, obyčejně dvou, ale někdy jsou to takoví skrčkové, že do páru dva nestačí.“ Všeobecný smích.

„Cos to před chvílí říkal o Angličanech?“

„Ó, nic; Angličani jsou správní chlapi, jenže – já –“

„Cos to o nich říkal?“

„No, říkal jsem jen, že umějí dobře polykat.“

„Líp než jiní lidé?“

„Ó ano; Angličani toho spolknou mnohem víc než jiní lidé.“

„A co umějí spolknout nejlíp?“

„Urážky.“ Zase všeobecný smích.

„Je to dost těžké, dostat se s nimi do rvačky, co?“

„Ne, není to těžké.“

„Opravdu ne?“

„Ne, není to těžké, protože to je nemožné.“ Zase smích.

„Nemají tedy odvalu, to je jisté.“

„Jistě, jinak to nemůže být – aspoň v tom jednom případě.“

„Proč?“

„Copak neznáš jeho tajemný původ?“

„Ne! Copak má tajemný původ?“

„Vsaď se, že má.“

„Co byl jeho otec?“

„Jeho otec byl vosková figura.“

Allen se přilouдал k místu, kde seděla dvojice mladíků, zastavil se a řekl klempířovi:

„Tak ty máš teď hodně přátel, co?“

„No, dost.“

„Máš jich hodně?“

„Mám jich tolik, kolik potřebuji.“

„Přítel je někdy cenná věc – jako ochránce, víš. Co myslíš, že by se stalo, kdybych ti náhodou strhl čepici z hlavy a praštil tě s ní do obličeje?“

„Prosím vás, pane Allene, neobtěžujte mě. Vždyť vám nic nedělám.“

„Odpověz mi! Co myslíš, že by se stalo?“

„No, já nevím.“

Tracy řekl hodně rozvážně:

„Neobtěžujte toho mladíka. Já vám mohu říci, co by se stalo.“

„Můžete, opravdu? Hoši, Johnny Bull nám může říci, co by se stalo, kdybych náhodou strhl tomuhle pařezu z hlavy čepici a kdybych ho s ní praštil do obličeje. Tak počkejte, hned to uvidíte.“

Chytil čepici a uhodil mladíka do tváře, ale nežli se mohl zeptat, co se stane, už se to stalo. Ležel natažený na zádech jak dlouhý tak široký na plechové střeše. Ihned se všichni nahrnuli kolem a křičeli: „Udělejte kolo! Udělejte kolo! Ať si to ti dva rozdají! Ať nám Johnny ukáže, co umí!“

Rychle narýsovali křídou kruh na plechu. Tracy byl v hloubi duše poněkud překvapen, protože přes všechny teoretické přípravy, které už jistou dobu konal, přece jen nebyl připraven na to, že by najednou měl skutečně měřit své síly s takovým člověkem, jako byl ten rváč. Ve chvíli se naplnila všechna okna v sousedství zvědavci, kteří stáli též na střechách. Muži utvořili kruh a zápas začal. Jenže Allen se proti tomu Angličanovi nezmohl vůbec na nic. Nevyrovnal se mu ani silou svalů, ani technikou. Každou chvíli ho Angličan položil na lopatky na plech; jakmile vstal, zase hned ležel a celé sousedství kolem dokola štědře odměňovalo Tracyho potleskem. Konečně musili Allenovi pomoci na nohy. Tracy pak prohlásil, že ho nechce už víc trestat, a zápas skončil. Allena odneslo několik jeho přátel ve velmi zuboženém stavu, s obličejem černomodrým a zkrváceným. Tracy byl ihned obklopen mladíky, kteří mu blahopřáli a říkali mu, že prokázal službu celému domu, a že teď si aspoň dá pan Allen trochu víc pozor a nebude je všechny tak urážet a týrat.

Tracy byl teď hrdinou a byl nesmírně oblíben. Možná, že tam v horním patře nebyl ještě nikdo nikdy tolik oblíben jako on. Jestliže však špatně snášel, když s ním mladíci zacházeli nevlídně, snášel teď jejich vychvalování a zbožňování ještě hůř. Měl pocit, že se snížil, neodvažoval se však příliš rozbírat důvody, proč tomu tak bylo. Jednou dokonce zašel trochu daleko a napsal si do deníku, že je na tom hůř než marnotratný syn. Napsal, že marnotratný syn svině jen krmil, že se však nemusil s nimi kamarádit. Pak to

přeškrtl a napsal: „Všichni lidé jsou si rovni. Nezřeknu se svých zásad. Tihle muži jsou právě tak dobří jako já.“

Tracy se stal oblíbeným i v dolních patrech. Všichni mu byli vděční za to, že Allena pokořil a že se teď už nikdo nemusí bát jeho vyhrožování. Mladé dívky, jichž tam bydlilo několik, prokazovaly Tracymu mnohé pozornosti, zvláště dcera domácích, Hattie, která byla miláčkem všech. Řekla mu sladce:

„Jste opravdu strašně milý.“

A když odpověděl: „Jsem rád, že tak o mně smýšlíte, slečno Hattie,“ řekla ještě sladčeji:

„Neříkejte mi slečno Hattie – říkejte mi Kočičko.“

To přece znamenalo povýšení! Dostal se až na samý vrchol. V tom penzionu se už nemohl vyšplhat výš. Nikdo nemohl dosáhnout větší oblíbenosti.

Před lidmi se Tracy snažil vypadat navenek klidně, ale v srdci se soužil smutkem a zoufalstvím.

Zanedlouho bude bez peněz, a co si pak počne? Litoval teď, že si nevypůjčil víc z kapes cizího muže. Nemohl spát. Hlava mu třeštila a sužoval si mozek jedinou strašlivou myšlenkou: „Co si počnu? Co se mnou bude?“ A zároveň s tou myšlenkou se mu začínalo vtírat do mozku cosi, co se velmi podobalo lítosti, že se připojil ke vznešeným a ušlechtilým řadám mučedníků a že raději nezůstal doma a nespokojil se tím, že by zůstal pouhým hrabětem a ničím víc. Zapuzoval však ze všech sil tuto druhou myšlenku; pokoušel se zahnat ji a dost se mu to dařilo, nemohl však zcela zabránit, aby se mu občas nevtírala, a když se to přece stalo, přišla docela náhle a píchala ho, bodala a páčila. Poznával tu myšlenku podle toho, že byla provázena tak pronikavou bolestí. Ty druhé myšlenky byly též dost bolestné, ale toto pomýšlení ho vždycky tálo do živého. Noc co noc při ohavné hudbě chrápajících mužů, kteří si poctivě

vlastníma rukama vydělávali denní chléb, převaloval se na posteli až do dvou a tří hodin do rána; pak vstával a uchyloval se na střechu, kde si někdy trochu zdříml a někdy probděl celý zbytek noci. Opouštěla ho chuť k jídlu a s ní i chuť k životu. Konečně, když se jednoho dne octl na samém pokraji duševního zhroucení, řekl si – a současně se při té příležitosti v duchu zarděl: „Kdyby otec věděl, jak se tady v Americe jmenuji, jistě by – nu, jsem přesvědčen, že jsem tím otci povinován, abych mu sdělil své jméno. Nemám právo dělat ho takhle nešťastným, vždyť jsem už sám tolik nešťastný, že to vydá za celou rodinu. Měl by opravdu vědět, jak se tady v Americe jmenuji.“ Chvíli si to rozvažoval a sestavil si v duchu tento kabelogram:

„Jmenuji se tady Howard Tracy.“

To přece samo o sobě nic neříkalo. Otec to mohl chápat, jak chtěl, a bude tomu bezpochyby rozumět tak, jak to bylo míněno, totiž že jeho poslušný a milující syn si přeje otce aspoň na chvíli udělat šťastným. Když o tom Tracy uvažoval dál, řekl si: „Ale což kdyby mě náhodou zavolal domu! To – to – to bych přece nemohl udělat, to bych nesměl udělat! Jel jsem sem s určitým posláním a nesmím je zradit, to by byla zbabělost. Ne, ne, nemohl bych jet domů – aspoň bych rozhodně nechtěl jet domů?“ Za chvíli si zase řekl: „No, možná – snad – by bylo mou povinností, abych jel domů; otec je už velmi starý a potřebuje mne, abych ho podpíral na tom dlouhém svahu, který se tak příkře schyluje k západu a ke konci života. No, musím si to dobře rozvážit. Ne, ovšemže by to nebylo správné, kdybych tady zůstal. Jestli – jestli – no, snad bych mu mohl napsat pár řádek, že musím svůj příjezd trochu odložit, snad by se tím spokojil. Vždyť by to bylo – vždyť by to pak bylo bývalo všechno nadarmo, kdyby chtěl, abych přijel ihned.“ Zase chvíli uvažoval a pak: „A přece, kdyby si to přál, já nevím, ale – ó, můj

Bože – vždyť jsem tam doma! Jak to krásně zní! To je přece odpustitelné, když chce člověk zase jednou spatřit svůj domov, alespoň občas.“

Šel do telegrafního úřadu v ulici a dostalo se mu první porce toho, čemu Barrow říkal „obvyklá washingtonská zdvořilost“, což znamená, „že s člověkem nejdříve jednájí jako s tulákem, dokud se nedozvědí, že je členem kongresu, a pak se div nepřerazí ochotou“. Službu měl sedmnáctiletý hoch, který si zavazoval tkaničku u boty. Měl nohu postavenou na židli a byl obrácen k přepážce zády. Podíval se přes rameno, změřil si Tracyho, obrátil se k němu zády a zavazoval si botu dál. Tracy napsal telegram a čekal, stále čekal a pořád čekal, až mladík skončí tu práci, ale zdálo se, že s ním nebude nikdy hotov. Tracy konečně řekl:

„Mohl byste přijmout můj telegram?“

Mladík se podíval přes rameno a řekl nikoliv slovy, nýbrž svým chováním:

„Copak nemůžete chvílku počkat?“

Konečně si však zavázal tkaničku, přistoupil k přepážce a vzal od Tracyho telegram, zběžně jej přečetl a pak se překvapeně podíval na Tracyho. V jeho výrazu bylo něco, co se téměř blížilo úctě, ba dokonce posvátné úctě, jak se Tracymu zdálo, ačkoliv už tak dlouho postrádal něčeho podobného, že si nebyl jist, zda ještě umí rozeznat příznaky úcty.

Mladík přečetl adresu nahlas a v jeho tváři i v hlase bylo má, že mu to působí potěšení.

„Hrabě z Rossmoru! Bláznovství! Copak vy ho znáte?“

„Ano.“

„Skutečně? A on vás také zná?“

„Nu – ano.“

„No tohle! Myslíte, že vám odpoví?“

„Myslím, že ano.“

„Ale jděte, opravdu? Kam vám mám poslat odpověď?“

„Ó, nikam. Přijdu si pro ni. Kdy mám přijít?“

„Já nevím – já vám ji pošlu, neobtěžujte se. Kam ji mám poslat? Dejte mi svou adresu, pošlu vám ji ihned, jakmile přijde.“

Tracy však o to nestál. Získal si obdiv a úctu toho mladíka a nechtěl zase přijít o takové cenné věci, což by se jistě stalo, kdyby mu dal adresu toho penzionu. Řekl tedy znovu, že si pro telegram přijde sám, a šel si svou cestou.

Procházel se v povzdálí a uvažoval: „Je to velmi příjemné, když lidé prokazují člověku úctu. Získal jsem si úctu pana Allena a několika ostatních svou vlastní zásluhou, tím, že jsem zbil Allena. Jejich úcta a vážnost – je-li to vážnost – jsou sice příjemné, ale úcta, která se zakládá jen na zdání, na pouhém stínu, je ještě příjemnější. Není to přece žádná skutečná zásluha, když si člověk dopisuje s hrabětem, ale z toho, jak se ten hoch ke mně choval, mám pocit, že to je přece jen zásluha.“

Kabelogram byl skutečně poslán domů! Při tom pomyšlení se mu nesmírně ulehčilo. Kráčel lehce jako pírkó se srdcem naplněným štěstím. Odmrští všechno zdráhání a přiznal si, že je ohromně rád, že teď může zanechat toho pokusu a že se bude moci zase vrátit domů. Nemohl se dočkat, až dostane otcovu odpověď, a jeho dychtivá nedočkavost vzrůstala podivuhodnou rychlostí, jakmile jednou vznikla. Čekal hodinu a procházel se v okolí telegrafní kanceláře, krátil si čas, jak nejlíp uměl, ale nezajímalo ho nic, co cestou viděl. Konečně znovu vstoupil do kanceláře a zeptal se, zda už přišla odpověď.

„Ne, ještě tu není,“ odpověděl mladík; pak pohlédl na hodiny a řekl: „Myslím, že je nepravděpodobné, že by ještě dnes přišla.“

„Proč?“

„Nu, víte, je už dost pozdě. O někom, kdo je za mořem, nemůžete nikdy vědět, kde právě je, a není vždycky k nalezení zrovna v té chvíli, kdy je ho zapotřebí. A vidíte, už je skoro šest, a tam za mořem je teď už vlastně noc.“

„Nu ano,“ řekl Tracy, „na to jsem nepomyslíl.“

„Ano, je tam teď už hodně pozdě – půl desáté nebo možná jedenáct. Ó ne, dnes už pravděpodobně nedostanete odpověď.“

Kapitola XIV

Tracy šel spát zase jednou šťasten a s klidnou myslí. Odvážil se a chtěl se pokusit o něco vznešeného – to mu bylo ke cti, jak soudil. Zápasil v tom boji, jak nejlíp uměl – to mu též bylo ke cti; byl však poražen – a to jistě nebylo nic nečestného. Když byl poražen, má právo čestně ustoupit, jako ve válce, a vrátit se bez předsudků do postavení v lidské společnosti, v němž se narodil. Proč ne?

Probudil se osvěžen a šťasten a nemohl se dočkat odpovědi na svůj kabelogram. Narodil se jako aristokrat, nějakou dobu byl demokratem a teď byl zase aristokratem. Ku podivu zjistil, že tato poslední změna se neudála jen v jeho mozku, nýbrž že pronikla až do jeho cítění; ku podivu též pozoroval, že toto cítění se mu zdá daleko méně umělé než kterékoliv jiné, jež tak dlouho v sobě pěstoval. Byl by též mohl pozorovat, kdyby si toho byl povšiml, že měl najednou i strnulejší držení těla a že zdvihal bradu trošičku výš. Když přišel dolů na snídani a chtěl vstoupit do jídelny, uviděl v šeru v koutě chodby starého Marshe, který na něj kýval prstem, aby šel s ním. Tracymu se zvolna nahrnula krev do tváří a řekl s téměř vévodskou uraženou důstojností:

„Tohle platí mně?“

„Ano.“

„Co mi chcete?“

„Chci s vámi mluvit – mezi čtyřma očima.“

„Copak si spolu nemůžeme promluvit tady?“

Marsh byl překvapen a nijak zvlášť potěšen. Přistoupil k němu a řekl:

„No, promluvíme si tedy spolu veřejně, když je vám to milejší. Ale pamatujte, že jsem to nechtěl.“

Strávníci se se zájmem shromáždili kolem nich.

„Tak mluvte,“ řekl Tracy. „Co chcete?“

„No tak tedy – hm – nezapomněl jste na něco?“

„Já? Nejsem si ničeho vědom.“

„Ó, nejste, opravdu? Tak se na chvíli zamyslete.“

„To neudělám. Nemám na tom zájem. Jestli máte na tom zájem, mluvte!“

„No tak tedy,“ řekl Marsh a jeho hlas teď zněl trochu zlostně a podrážděně, „zapomněl jste včera zaplatit za stravu a za byt – když tedy chcete, aby to všichni slyšeli.“

Ó ano; tento dědic milionového ročního příjmu snil a vznášel se v oblacích a zapomněl na ty mizerné tři nebo čtyři dolary. Za trest mu to musí být hrubě vrženo do tváře před těmihle lidmi – jejichž obličeje už začínaly prozrazovat nekřesťanskou radost z této situace.

„A tak! No, tady máte peníze a uklidněte své obavy.“

Tracy vztekle a rozhodně vsunul ruku do kapsy. Ale – nevytáhl ji ven. Na tvářích kolemstojících se zračil vzrůstající zájem a na několika z nich dokonce rostoucí uspokojení. Tracy chvíli rozpačitě mlčel; pak ze sebe s obtíží vymačkal tato slova:

„Někdo mě okradl!“

Starému Marshovi vzplály oči španělským ohněm a zvolal:

„Někdo vás okradl, vida! S touhle písničkou si na mne nepřijedete! Je už moc stará – už jsme ji v tomhle domě příliš často slyšeli. Zpívá ji tu každý, kdo nemůže dostat práci, když ji potřebuje, a kdo nechce pracovat, když může práci dostat. Doběhněte někdo pro pana Allena, ať mu k té písničce zatroubí! Teď je řada na něm; on také včera zapomněl. Počkám tu na něho.“

Jedna z černošek se sešourala ze schodů, zelená jako šťovík zděšením a vzrušením:

„Pane Marsh, pan Allen utek!“

„Cože!“

„Jo, utek a nenechal v pokoji nic! Vzal si s sebou taky dva ručníky a mejdlo!“

„Lžeš, ty huso!“

„Je to tak, pane Marsh, jako že tady stojím – a panu Summerovi se ztratily ponožky a panu Naylorovi košile!“

V panu Marshovi se všecko vařilo zlostí. Obrátil se k Tracymu:

„Odpovězte – kdy zaplatíte?“

„Ještě dnes – když máte takový spěch.“

„Tak tedy dnes – ano? Vždyť je neděle – a vy nemáte práci. To se mi líbí. Kde vezmete peníze?“

Tracy zase začal nabývat odvahy. Chtěl na ty lidi udělat dojem.

„Čekám kabelogram z domova.“

Starý Marsh se zarazil, tolik ho to překvapilo. Byl to tak úžasný a výstřední nápad, že se zprvu nemohl honem vzpamatovat. Když se mu to podařilo, řekl uštěpačně:

„*Kabelogram* – považte, dámy a pánové, on čeká kabelogram! On čeká kabelogram – ten tulpas, ten lajdák, ten podvodník! Od tatínka, co? Ano – bezpochyby. Dva dolary za slovo – ó, to nic neznamená – jim přece na takové maličkosti vůbec nezáleží – takovým tatínkům. Jeho otec patrně je – no počítám, že jeho otec –“

„Můj otec je anglický hrabě!“

Hlouček zděšeně ustoupil – zděsil se nesmírné drzosti toho lajdáka. Pak všichni propukli v smích, až se třásly okenní tabule. Tracy byl tak rozzloben, že si neuvědomil, jakou udělal hloupost. Řekl:

„Ustupte, prosím – já –“

„Počkat, Vaše Lordstvo,“ řekl Marsh s hlubokou poklonou, „kam račte, Vaše Lordstvo?“

„Pro ten kabelogram. Pusťte mě!“

„Odpusťte, Vaše Lordstvo, zůstaňte pěkně, kde jste. Ani krok!“

„Co si to dovolujete?“

„Dovoluji si vás upozornit, že nemám penzion teprve od večerjška. Dovoluji si vás upozornit, že nenaletím každému synu drožkáře, který se sem přijde válet, protože se doma nemůže užívat. To znamená, že vás nenechám tak lehce –“

Tracy přikročil k starci, ale paní Marshová skočila mezi ně a řekla:

„Nechte toho, pane Tracy, prosím vás!“ Obrátila se k manželovi a řekla: „Dej si pozor na hubu! Co ti udělal, že s ním tak zacházíš? Copak nevidíš, že starostmi a neštěstím přišel o rozum? Nemůže za to.“

„Děkuji vám, madam, je vidět, že máte dobré srdce, ale já jsem nepřišel o rozum. A když mi dovolíte, abych si došel na telegrafní úřad –“

„Ne, nedovolím!“ vykřikl Marsh.

„– nebo abych si tam poslal –“

„Poslal! Tohle je vrchol! Copak myslíte, že tady najdete nějakého blázna, který by se dal takhle napálit?“

„Tady jde pan Barrow – ten mi tam dojde. Barrow!“

Najednou začali všichni křičet:

„Poslyšte, Barrow, on čeká kabelogram!“

„Kabelogram od tatínka, slyšíte?“

„Ano – kabelogram od té voskové figury!“

„Co tomu říkáte, Barrow, tenhle chlap je hrabě – smekněte klobouk a narovnejte si límec!“

„Ale zapomněl si doma korunu, kterou nosí v neděli. Telegrafoval tatínkovi, aby mu ji poslal.“

„A vy mu máte dojít pro ten kabelogram, Barrowe; Jeho Výsost nemůže dnes na nohy.“

„Přestaňte,“ křičel Barrow, „nechte ho, ať může taky mluvit.“ Obrátil se a řekl: „Tracy, co je vám? Jaké jste to tu vykládal pitomosti? Měl byste mít víc rozumu.“

„Já jsem nevykládal pitomosti, a jestli mi laskavě dojdete na telegrafní úřad –“

„Přestaňte, prosím vás! Jsem vaším přítelem v nouzi i jinak, tváří v tvář i za vašimi zády, a nabízím vám pomoc ve všem, co je rozumné. Ale vy jste ztratil hlavu a to bláznovství s tím kabelogramem –“

„Dojdu vám tam pro něj!“

„Děkuji vám z hloubi srdce, Brady. Tu máte, dám vám potvrzení, aby vám jej vydali. A teď leťte a přineste jej! Však brzy uvidíme!“

Brady letěl. V hloučku se najednou rozhostilo ticho, které znamená klíčící pochybnosti a podezření a jež lze vyjádřit slovy takto: „Možná, že skutečně čeká kabelogram – možná, že má skutečně někde otce – možná, že jsme se trochu ukvapili, že jsme se kapánek přenáhli!“ Hlasitý hovor ustal; pak zmlklo bručení i tichý šepot a šelest. Hlouček se začínal drobit a jeho zlomky se po jednom a po dvou trousily do jídelny. Barrow se pokoušel odvést tam i Tracyho, ale ten řekl:

„Ještě ne, Barrowe – za chvíli.“

Paní Marshová a Hattie se rovněž snažily odvést ho do jídelny a mírně a laskavě ho přemlouvaly; řekl však:

„Já tu radši počkám – dokud nepřijde.“

Dokonce i starý Marsh se začínal obávat, zda nebyl trošičku „prudký“, jak to v duchu nazval; vzchopil se a přistoupil k Tracy-

mu s vlídnou výzvou v očích; Tracy ho však odradil pohybem, jenž byl rozhodný a výmluvný. Pak následovala nejtišší čtvrt hodinka, jakou kdy ten dům v tuto denní dobu zažil. Zavládlo takové slavnostní ticho, že když někomu vyklouzl z prstů šálek a zazvonil o talířek, všichni sebou trhli a ten ostrý zvuk zněl jako něco nepřipustného a nemístného, jako by všichni každou chvíli očekávali rakev a truchlící pozůstalé. Když bylo konečně slyšet dupot Bradyových nohou na schodišti, zdálo se, jako by to bylo nesnesitelné znesvěcení. Všichni tiše vstali a obrátili se ke dveřím, kde stál Tracy; pak jakoby ze společného popudu všichni postoupili o několik kroků blíž a zastavili se. Před jejich upřenými zraky se objevil mladý Brady, celý udýchaný, a podal Tracymu – skutečně – obálku. Tracy upřel vítězný pohled na dychtivé zvědavce a nespustil jej z nich, dokud všichni jeden po druhém nesklopili oči, přemožení a v rozpacích. Pak roztrhl obálku a přelétl zrakem po telegramu. Žlutý papír mu vypadl z prstů a snesl se na podlahu. Tracy zbledl. V telegramu stálo jen jediné slovo:

„Děkuji.“

Domácí vtipálek, vysoký, kostnatý Billy Nash, dělník z loděnic, stál v popředí hloučku. Uprostřed dojemného mlčení, které se teď v jídelně rozhostilo a budilo v několika srdcích takřka soucit, začal kňourat, přitlačil si kapesník k očím, opřel si hlavu o šíji nejostýchavějšího mladíka z celé společnosti, kováře z loděnic, a zakvílel: „Ó papá, jak jsi mi to mohl udělat!“ Rozbrečel se jako nemluvně, kterému lezou zoubky, jestli je možno představit si nemluvně s energií a s příšerným hlasem šakala.

Napodobil tak dokonale pláč děcka, dovedl jej tak pronikavě vystupňovat a podívaná na něj byla tak směšná, že veškerá vážnost chvíle byla smetena jako uraganem a téměř všichni se rozřehtali nad tím divadlem. Pak se hlouček začal mstít – za rozpaky a po-

chybnosti, jež v nich před chvílí vyvolala jejich přílišná přenáhlenost. Všichni se začali své ubohé oběti vysmívat, začali na ni dorážet a začali ji dráždit, jako si počínají psi, když zaženou kočku do úzkých. Oběť čelila celému hloučku vyzývavým vzdorem, který je ještě víc dráždil k novým výpadům. Když však změnil taktiku a začal vyzývat jednotlivce a vyvolávat je jménem, přestalo to být tak zábavné. Zájem o podívanou utuchl a s ním i hluk.

Nakonec se chystal i Marsh, že si na něm zchladí žáhu, ale Barrow řekl:

„Nechte toho – dejte mu pokoj. Neudělal vám přece nic jiného, než že vám zůstal dlužen peníze. To si s vámi vyřídím sám.“

Nešťastná a ustaraná paní Marshová projevila Barrowovi vřelým pohledem vděčnost za to, že se zastal člověka, kterému bylo tolik ublíženo. Miláček domu, zářící všemi barvami v laciné, avšak okouzující nedělní parádě, poslal mu rukou políbení a řekl s nejsladším úsměvem, roztomile přitom potřásaje hlavou:

„Vy jste tady jediný pravý muž a já si na vás políčím, hodný staroušku!“

„Styď se, Kočičko! Jak to mluvíš! Kdo to jakživ slyšel, dítě!“

Dalo to hodně přemlouvání – to jest konejšení pod pláštěm přesvědčování – nežli přiměli Tracyho, aby začal pomýšlet na snídani. Zprvu prohlásil, že v tomto domě už nepozře ani sousto, a dodal, že doufá, že má natolik pevnou vůli, aby vydržel hladovět jako muž, který odmítá jídlo ztrpčené urážkami.

Když se nasnídal, odvedl si ho Barrow do svého pokoje, nabídl mu dýmku a řekl vesele:

„A teď, kamaráde, stáhněte válečný prapor ze stěžně, protože už nejste v nepřátelském táboře. Jste trochu rozrušen svými nesnáze a je to dost přirozené, ale přestaňte na ně na chvíli myslet, jestli můžete. Chyťte své myšlenky za uši, za nohy nebo za

co chcete, a odtáhněte je od svých nesnází. To je to nejzdravější, co může člověk udělat. Soužit se starostmi je zatracená věc a člověka to ubíjí. Musíte se držet a nesmíte se poddávat zármutku – musíte, opravdu.“

„Ó, já nešťastný!“

„Přestaňte! Přestaňte skuhrat! Udělejte, co vám říkám. Musíte to překonat a musíte být zase veselé mysli, to je jediná spása.“

„To se vám lehko řekne, Barrowe, ale jak mohu být veselé mysli, jak se mohu bavit a rozptýlit, když mě znenadání zasáhne a zdrtí taková pohroma, o jaké se mi ani nesnilo a jakou jsem vůbec nemohl čekat? Ne, ne, už pouhá myšlenka, že bych mohl být zase někdy veselé mysli, uráží mé city. Mluvme raději o smrti a o pohřbech.“

„Ne – ještě ne. To by znamenalo házet flintu do žita. My ještě nezahodíme flintu do žita. Já vás pobavím: poslal jsem Bradyho pro nějaké obrázky, když jste byl u snídaně.“

„Pro co jste ho poslal?“

„Vida, jste zvědavý – to je dobré znamení. Není tedy ještě s vámi tak zle.“

Kapitola XV

Brady přišel s velkou krabicí a pak zase odešel řka:

„Jeden teprve dokončují a přinesou jej hned, jak bude hotov.“

Barrow vzal beze slova z krabice podobiznu – olejomalbu, postavil ji tak, aby byla dobře ve světle, pak sáhl po druhé a přitom vrhl pokradmu pohled na Tracyho. Tracyho obličej byl stále strnule slavnostní a nejevil známky zájmu. Barrow postavil druhou podobiznu vedle první a znovu vrhl na Tracyho kradmý pohled, zatím co sahal po třetí. Strnulá tvář trošičku změkla. Třetí podobizna na ní vyloudila přízrak úsměvu, čtvrtá z ní zcela vyhladila lhostejnost a pátá vyvolala srdečný smích, který ještě ani nezačínal utuchávat, když přišla na řadu čtrnáctá podobizna.

„No, tak se zdá, že jste v pořádku,“ řekl Barrow. „Vidíte, umíte se ještě smát.“

Ty obrazy byly namalovány příšernými barvami a v kresbě a výrazu byly ohavné; bylo v nich však něco, co člověka odzbrojovalo a nutilo k smíchu; aby se však dosáhlo plného účinku, k tomu nestačil jen jeden obraz, nýbrž bylo jich zapotřebí několika v opakovaném sledu, a pak měly zázračný účinek. Námořník hrající všemi barvami a stojící v pozoru na břehu moře, ruku položenou na dělo, a v pozadí zakotvená loď – to je dost zvláštní podívaná; ale když člověk vidí totéž dělo a touž loď na čtrnácti obrazech v řadě a na každém stojí v pozoru jiný námořník, začne to být k smíchu.

„To je divné – vysvětlete mi to,“ řekl Tracy.

„No, tyhle obrazy nejsou dílem jediného mozku a jediného nadaného umělce – k tomu je zapotřebí dvou, aby stvořili takové zázraky. Tyto obrazy vznikly spoluprací: jeden malíř maluje

postavu a druhý všechno ostatní. Ten, který maluje tu postavu, je německý švec, který se nikdy neučil malovat, ale vášnivě miluje malířství, a ten druhý je prostý starý námořník ze severních států, který neumí namalovat nic jiného než tu loď, to dělo a ten kousek zkamenělého moře. Obkreslují je podle plechových matric a dostávají za ně po šesti dolarech. Mohou vyhotovit i dva za den, když jsou v náladě – to jest, když mají inspiraci.“

„A lidé skutečně dávají peníze za tyhle hrůzy?“

„Skutečně – a docela ochotně. Tihle hudlaři by mohli dělat dvojnásobné obchody, kdyby uměli malovat také ženské a kdyby kapitán Saltmarsh uměl hodit na papír koně nebo piano nebo kytaru místo toho děla. To dělo už zákazníci trochu omrzelo, totiž i mužské zákazníci. Ani všichni z těchhle čtrnácti námořníků tady v řadě nejsou spokojeni. Jeden je bývalý ‚dobrovolný‘ hasič a chtěl by tam mít místo děla stříkačku; jiný je zase námořníkem na vlečné lodi a chtěl by tam mít místo válečné lodi vlečnou loď – a tak dále a tak dále. Ale kapitán neumí namalovat vlečnou loď, která by vypadala jako skutečná, natož hasičskou stříkačku.“

„Tohle je nanejvýš podivuhodný způsob, jak tahat lidem peníze z kapsy. Jakživ jsem o něčem podobném neslyšel. Ale je to zajímavé.“

„Ano, a ti umělci také. Jsou to dokonale poctiví a upřímní muži. Ten námořník je opravdově zbožný a horlivý čtenář bible, kterou každou chvíli cituje, jenže nesprávně. Neznám lepšího a dobrosrdečnějšího člověka, než je starý Saltmarsh, ačkoliv si někdy rád zakleje.“

„Jestli je tak dokonalý, rád bych se s ním seznámil, Barrowe.“

„Budete mít brzy příležitost. Zdá se mi, že už je slyším na schodech. Jestli chcete, můžeme je trochu vyzpovídat.“

Umělci přišli a srdečně jim potřásl rukama. Němec byl čtyřicetiletý a trochu přitloustlý, měl hlavu oholenou jako zrcadlo, vlídnou tvář a uctivé chování. Kapitán Saltmarsh byl šedesátiletý,

vysoký, vzpřímený, velmi statný, měl vlasy a licousy černé jako uhel a hodně opálenou pleť. Jeho chůze a obličej prozrazovaly, že je zvyklý poroučet, že je sebevědomý a rozhodný. Na mozolných rukou a na zápěstích měl tetování, a když otevřel ústa, ukázaly se bezvadné bílé zuby. Jeho hlas zněl lahodně jako hluboký bas kostelních varhan, a když promluvil, byl by vyrušil z klidu plynový plamen vzdálený padesát yardů.

„To jsou báječné obrazy,“ řekl Barrow. „Právě si je prohlížíme.“

„To mě moc těší, že se vám líběj,“ řekl Němec jménem Handel a bylo vidět, že ho to skutečně velmi těší. „A vám se taky líběj, pan Tracy?“

„Mohu upřímně říci, že jsem ještě jakživ nic takového neviděl.“

„Schön!“ vykřikl radostně Němec. „Slyšíte, kapitáne? Tady ten šentlman umí ocenit náš umění.“

Kapitán byl okouzlen a řekl:

„Nu, pane, jsme vám vděčni za vaši poklonu, ačkoliv dnes už nejsou tak vzácné, jako bývaly, nežli jsme se stali známí.“

„Dá to vždycky hodně práce, kapitáne, než se člověk stane známý.“

„Máte pravdu. Nestací vědět, jak se skasává plachta, člověk musí námořníkovi ukázat, že to umí. Pak si teprve dobude vážnosti. Dobré slovo v pravé chvíli je nad zlato; a necht' stihne zlé toho, kdo zle smýšlí, jak říká prorok Izajáš.“

„To je velmi důležité a trefil jste do živého, kapitáne,“ řekl Tracy. „Kde jste studoval malířství, kapitáne?“

„Já jsem nikdy nestudoval, mám od přírody nadání.“

„Von se s tím kanónem už narodil. Je to šeniální člověk a takovej se nepotšebuje nic učit. Dyš mu dáte i ve spaní tužku do ruky, namaluje vám kanón. Pane Bóže, dyby tak uměl namalovat klavier nebo kytáru nebo koupací vanu, byli by z nás milionáři! Heiliger Johannis, to bysme teprve vydělávali!“

„Je to opravdu ohromná škoda, že vaše umělecké možnosti jsou bohužel tak omezené.“

Teď se i kapitána začalo trochu zmocňovat vzrušení.

„To máte pravdu, pane Tracy! Opravdu, je to veliká škoda. No, podívejte se. Tady ten chlapík číslo 11 je drožkář – a mohu vám říci, že dělá dobré obchody. Chtěl by mít na obraze drožku. Chtěl by ji tam mít místo toho děla. Podařilo se mi umluvit ho, že to dělo je jaksi naše ochranná známka – důkaz, že ten obraz je naše dílo, a že se bojím, kdybychom to dělo vynechali, že by si lidé nebyli jisti, že ten obraz malovali Saltmarsh a Handel.“

„Cože, kapitáne? Vždyť vy křivdíte sám sobě, opravdu. Nikdo, kdo jednou viděl pravý obraz od Saltmarshe a Handla, by se jakživ nedal oklamat nějakým padělkem. Zbavte ty obrazy všech podrobností, stáhněte je z kůže, ale když v nich zbudou jen barvy a výraz, každý je hned pozná, zastaví se před nimi a zbožně se na ně zahledí –“

„Ó, jak mě to těší, dyš vás slyším!“

„– a znovu si řekne, tak jako si řekl už stokrát, že umění Saltmarshe a Handla je umění pro sebe. Že není nic nahoře na nebi ani dole na zemi, co se mu podobá.“

„Jemine, nur hören Sie einmal! Jaktešif sem neslyšel takovou chválu!“

„Tak jsem mu tu drožku rozmluvil, pane Tracy, no, a dal si říct, ale chtěl, abych tam tedy dal pohřební vůz – protože někdy také jezdí s pohřebním vozem, ale nechce se k tomu přiznat – jezdí s ním ve mzdě, víte. Ale já neumím namalovat ani pohřební vůz, ani drožku. No, ale pak jsem ho usmířil, jak vidíte. A stejné je to se ženskými a tak dále. Přijdou a chtějí nějaký šánrový obrázek –“

„To ovšem záleží na rekvizitách, když to má být genre, že?“

„Ano – člověk tam musí dát dělo nebo kočku nebo nějakou takovou podrobnost, tím se zvýší účinek. Mohli bychom dělat ohrom-

ný obchody se ženskými, kdybychom uměli namalovat takové věci, které se jim líbí, ale to víte, ženské nestojí o artilerii. Je to má vina,“ pokračoval s povzdechem kapitán. „Copak Andy – ten umí všechno – já vám povídám, že takový umělec se hned tak nenajde!“

„Slyšíte ho, jak ten starej švani? Von mě dycky vychvaluje aš do nebe!“ bručel Němec polichoceně.

„Jen se podívejte, co umí! Vidíte tady v řadě čtrnáct podobizen, a ani dvě nejsou stejné.“

„Máte pravdu. Teprve teď jsem si toho všiml, když to říkáte. To je velmi pozoruhodné, to je úplně jedinečné!“

„To bych řekl. To je právě Andyho umění – umí rozlišovat. Rozlišování je zloděj času – devětačtyřicátý žalm; ale na tom nezáleží. Andy maluje poctivě a to se nakonec vždycky vyplatí.“

„Ano, dělá to skutečně velmi dobře, to člověk musí uznat; ale – nemyslete si, že vás snad chci kritizovat – nezdá se vám, že snad trošičku přehání v technice?“

Ta poznámka kapitána tak překvapila, že vyvalil oči do prázdna a bručel si polohlasem: „Technika – technika – polytechnika – pyrotechnika; aha, tohle to asi bude – ohňostroj – příliš mnoho barev.“ Pak řekl nahlas klidně a sebevědomě:

„No ano, je to hodně barevné a snad trošku křiklavé. Ale lidem se to líbí, víte – takový je život a takový je obchod. Vezměte si na příklad tamhle číslo 9 – řezníka Evanse. Přejde k nám do atelieru v takových střízlivých barvách, jaké si jen umíte představit. A podívejte se na něj! Vůbec ho tady nepoznáte! Ale tomu řezníkovi se to strašně líbí. Dělán si náčrtky věnce buřtů, který bych chtěl pověsit na to dělo, ale myslím opravdu, že to nesvedu. Kdyby se mi to podařilo, mohli bychom tam postavit místo námořníka řezníka.“

„Je to jistě zdařilá spolupráce – totiž myslím – že vy – že váš spolupracovník – je velký umělec, pokud se týče barev –“

„Ó, danke schön!“⁹

„- opravdu, neobyčejný umělec, který, smím-li tak říci, nemá sobě rovného tady ani za mořem. Jak směle se umí rozmáchnout štětcem, jako by vrážel do zdi beranem, a přitom umí malovat tak romanticky a cizokrajně a má takovou fantazii a umí diváka dojmout! Hádám, že je asi impresionista?“

„Kdepak,“ řekl prostě kapitán, „on je presbyterián.“

„To je vidět - v jeho umění je něco až nábožného. Je takové oduševnělé, neuspokojené, roztoužené, jako by se chtělo rozlétnout do širého prostoru, jako by se zaposlouchalo do šelestů těch ultramarínových dálek a tušilo v nich dosud nestvořené prostory, rodící se v zátopách vesmíru. Prosím vás, zkusil to také někdy s vodovými barvami?“

Kapitán rozhodně odpověděl:

„Kdepak, co vás to napadá! Jeho pes měl totiž vodu a -“

„Ale né, to pšece nebyl muj pes!“

„Vždyť jsi říkal, že to byl tvůj pes.“

„Kdepak, kapitáne, já -“

„Byl to bílý pes s useknutým ocasem a neměl jedno ucho a -“

„Jo jo, to byl von! To byl muj pes. Pšeststavte si, ten pes šral zrovna to samý jako -“

„No, na tom teď nezáleží,“ (kapitán si zhluboka povzdechl), „takového člověka jsem jakživ neviděl, věřte mi. Jak se začne o tom psu, hádal by se celý rok. Na mou duši, už jsem byl svědkem, jak se o něm rozpovídal a vyprávěl půl třetí hodiny.“

„Ale kapitáne!“ řekl Barrow. „O tom jste se jistě jen doslechl.“

„Kdepak, pane, kdepak doslechl! Vždyť to vyprávěl mně!“

„Nedovedu si představit, jak jste to mohl vydržet.“

---

9 Děkuji pěkně. Pozn. red.

„Ó, člověk to musí vydržet, když pracuje s Andym. Ale je to ta jediná vada, kterou má.“

„A nebojíte se, že se od něho nakazíte?“

„Kdepak,“ řekl klidně kapitán, „v tom ohledu můžete být docela klidný.“

Umělci se rozloučili a odešli. Barrow položil Tracymu ruce na ramena a řekl:

„Podívejte se mi do očí, hochu. No tak, honem. Tak – je vidět, že jsem měl pravdu, když jsem doufal, že budete zase v pořádku. Měl jsem pravdu, bohudík. Už vám nic není. Ale víckrát to nedělejte – ani ze žertu. Není to moudré. Nebyli by vám to věřili, i kdybyste byl skutečně hraběcí syn. Nemohli by vám to věřit – chápete? Co to do vás vjelo, co vám to napadlo? Ale nechme toho, nemluvme už o tom. Doufám, že teď vidíte sám, že jste udělal chybu.“

„Ano – udělal jsem chybu.“

„No, tak to pusťte z hlavy. Neškodí. Všichni někdy děláme chyby. Teď se vzchopte, seberte všechnu odvalu, nebuďte smutný a nevzdávejte se. Já vás budu chránit a budu vám pomáhat a nějak se už protlučeme, nebojte se.“

Když Tracy odešel, přecházel Barrow dlouho a neklidně po pokoji. Řekl si: „Dělá mi starosti. Jistě by nebyl nikdy provedl takovou pítomost, kdyby to nebyl měl v hlavě trochu popletené. Ale já vím, že člověk může málem přijít o rozum, když je bez práce a když nemá vůbec naději, že by mohl nějakou sehnat. Nejdřív to člověka zbaví veškeré odvahy a hrdosti a srazí ho to k zemi; starosti ho dobijí a začne se mu plést rozum. Musím si s těmi lidmi promluvit. Jestli mají v sobě trochu lidskosti a kousek srdce – a věřím, že mají – budou na něj hodnější, když si budou myslit, že se mu z těch nesnází trochu popletl rozum. Ale musím mu nalézt nějakou práci; práce je jediný lék na jeho nemoc. Chudák! Je tak daleko od domova a nemá ani přítelíčka!“

Kapitola XVI

Jakmile se Tracy octl o samotě, odvaha ho zase opustila a znovu mu hrozivě vyvstalo před očima jeho bídné postavení. Být bez peněz a odkázán na lidumilnost toho truhláře – to už bylo samo dost zlé. Ale vzpomínka na to bláznovství – jak se prohlásil za hraběcího syna před tím posměšným a nevěřícím hloučkem, a pak to ponížení – působila mu nevýslovnou trýzeň. Umínil si, že si už nikdy nebude hrát na hraběcího syna před takovým pochybovacím obecenstvem.

Otcova odpověď byla rána, kterou nemohl pochopit. Chvilími si myslil, že si otec představuje, že může bez nesnází dostat v Americe práci, a že chce, aby to zkusil a aby se vyléčil ze svého radikalismu tvrdými a chladnými zkušenostmi, které ho rozčarují. Tato domněnka se mu zdála nejpravděpodobnější, ale přece se s ní nemohl spokojit. Rozhodně víc se mu líbila domněnka, že otec pošle ještě jeden kabelogram, laskavější, v němž ho požádá, aby se vrátil domů. Měl by mu napsat, zapřít v sobě hrdost a požádat ho o jízdenku? Ó ne, to by nemohl nikdy udělat – alespoň prozatím ne. Ten druhý kabelogram jistě přijde. Chodil tedy denně z jednoho telegrafního úřadu do druhého, dělal to téměř celý týden, a všude se ptal, zda tam mají telegram pro Howarda Tracyho. Ale nikde nic takového neměli. Tak mu odpovídali zprvu. Později to říkali ještě dřív, než se vůbec mohl zeptat. A nakonec jen dopáleně zavrtěli hlavou, jakmile ho spatřili. Pak se už styděl tam jít.

Octl se až na dně propasti zoufalství, neboť čím více se Barrow snažil sehnat mu práci, tím beznadějnější se zdálo, že by mohl nějakou dostat. Nakonec řekl Barrowovi:

„Poslyšte, chci vám udělat doznání. Jsem už úplně na dně, klesl jsem tak hluboko, že jsem nejen ochoten přiznat sám sobě, že nestojím za nic a přitom neumím zdolat svou neoprávněnou pýchu, nýbrž že jsem ochoten přiznat se k tomu i vám. Nechal jsem vás, abyste se plahočil a hledal pro mne práci, a přitom to vlastně bylo zbytečné. Odpusťte mi mou pýchu – pokud mi ještě nějaká zbyla. Chci se vám přiznat, že jestli ti příšerní malíři potřebují ještě jednoho spolupracovníka, mohou si vzít mne – protože jsem už konečně v sobě zapřel všechen stud.“

„Ale jděte! Vy opravdu umíte malovat?“

„Ne tak špatně jako oni. Ne, netvrdím, že umím malovat, protože nemám nadání. Jsem jen velmi ubohý amatér, nemotorný packal, který je posměchem malířského umění. Ale i v opilosti nebo i ve spaní bych ty dva piráty rozhodně uměl přetrumfnout.“

„Dejte mi na to ruku! Křičel bych radostí! Povídám vám, že jsem ohromně rád a nesmírně se mi ulevilo. Ó, vždyť práce – to je život! Na tom nezáleží, jaká je to práce – každá práce člověka blaží, když umírá touhou po práci. Já jsem to také zažil! Pojdte honem, dovedu vás k těm chlapům. Vidte, že je vám teď dobře? Já z toho mám ohromnou radost.“

Piráti nebyli doma. Ale jejich „díla“ tam byla – hojně rozestavená a rozvěšená po jejich malé dílně, plné myší. Kanony napravo, kanony nalevo, kanony vpředu i vzadu – jako u Balaklavy.

„Tady je ten nespokojený drožkář, Tracy. Pusťte se do toho – ze zeleného moře udělejte trávník a válečnou loď proměňte v pohřební vůz! Ať ti hoši vidí, co umíte.“

Umělci přišli domů, právě když Tracy obraz dokončil. Stáli tam jako zkamenělí úžasem.

„Na mou duši, ten pohřební vůz je jako živý! Ten drožkář se rozsype nadšením, až to uvidí. Vid', Andy?“

„Ó, to je náčerný, náčerný! Pan Tracy, proč ste nám nešek, že ste taková umělec? Lob' Gott, škoda, že nejste v Paříži, tam byste jistě dostal cenu! To je náčerný!“

Smlouva byla hotova za chvíli. Tracy se stal jejich rovnoprávným společníkem a hned se dal do díla s nadšením a energií. Opravoval ty skvostné podobizny, na nichž nevyhovovaly rekvizity. Ještě téhož dne i v příštích dnech pod jeho rukou zmizela artilerie a její místo zaujaly symboly míru a obchodu – kočky, drožky, buřty, vlečné lodi, hasičské stříkačky, piana, kytary, skály, zahrady, květináče, krajinky – vrhal na papír všecko, co kdo chtěl. Piráti byli nadšeni, zákazníci tleskali, zákaznice se k nim začínaly hrnout a firma rychle vzkvétala. Tracy si musil přiznat, že práce má něco do sebe – i taková podivná a směšná práce, jako byla tato. Příjemně uspokojovala cosi v jeho povaze, co ještě nikdy předtím nebylo uspokojeno, a také mu dodávala v jeho vlastních očích zvláštní nové důstojnosti.

Nepotvrzený člen sněmovny za kraj Cherokee byl ve stavu hluboké sklíčenosti. Už dlouhou dobu žil životem, který ho ubíjel, neboť se skládal z pravidelně se střídajících dní nejskvělejších nadějí a nejhlubšího zklamání. Ty skvělé naděje vyráběl kouzelník Sellers a vždycky se zdálo, že teď už jistě přišel na kloub svému vynálezu a že se mu teď už konečně podaří zapůsobit na zhmotněného kovboje, aby se ještě před večerem objevil na hradě. Hluboké zklamání bylo vždycky zaviněno tím, že tato proroctví se zatvrzele a jednotvárně nevyplňovala.

V den, k němuž teď dospělo toto vyprávění, plukovník Sellers žasl, když viděl, že obvyklý lék neúčinkuje a že Hawkins je příliš sklíčený a nechce se vzchopit. Tady se musí něco dělat, řekl si. Žal a sklíčenost a hluboké zoufalství, jež na něho zíraly z neúsměvné

příteľovy tváře, rvaly mu srdce. Ano, musel ho nějak potěšit. Chvíli rozvažoval a pak pochopil, co musí udělat. Řekl jakoby nenápadně a jen tak mimochodem:

„Hm – Hawkinsi, zdá se, že nás ta věc trochu zklamala – totiž to zhmotňování – rozhodně nás to zklamalo; uznáváš to?“

„Jestli to uznávám? Nu ano, když se ti to slovo tak líbí.“

„Dobrá, dobrá. Teď však se musíme tomu pocitu zklamání dostat na kloub. To zklamání se netýká tvého srdce a tvých citů; to znamená, že nijak netoužíš po tom zhmotněném kovbojovi samém. Uznáváš?“

„Ano, to uznávám – z celého srdce.“

„Výborně. Je vidět, že děláme pokroky. Tedy: uznáváš, že to zklamání není zaviněno pouze chováním zhmotněného kovboje; uznáváš, že není způsobeno bolestným zármutkem, jež by osoba zhmotněného kovboje mohla utišit. Tedy,“ řekl hrabě s očima zářícíma vítězstvím, „z toho vyplývá jen jediný přísně logický závěr: naše zklamání pramení z toho, že si nemůžeme dělat naději, že v dohledné budoucnosti shrábneme vypsanou odměnu. Řekni – je to tak?“

„Bůh ví, že to uznávám z celého srdce.“

„Výborně. Když člověk zjistí příčinu nemoci, ví hned, jakého léku je zapotřebí – jako v tomto případě. V tomto případě je zapotřebí peněz, jen a jen peněz.“

Dávný, dobře známý svod zněl v jeho bujarém hlase a v těch významných slovech. Dávné, dobře známé známky víry a naděje se ukázaly v Hawkinsově tváři a řekl:

„Jen peněz? Chceš snad říci, že už znáš způsob, jak –“

„Washington, máš snad dojem, že nenechávám nic v tajnosti a že hned všechno vyjevím veřejnosti a svým důvěrným přátelům?“

„Nu, já - hm -“

„Copak si myslíš, že je pravděpodobné, že člověk od přírody tak opatrný, člověk, kterého zkušenosti poučily, aby si nechával své vědomosti pro sebe a držel jazyk za zuby, není natolik prozíravý, aby si nechal v zásobě několik možností pro zlé časy, když jich má na vybranou tolik jako já?“

„Ó, kdybys věděl, plukovníku, jak je mi hned líp!“

„Byl jsi už někdy v mé laboratoři?“

„Ne.“

„To je to. Vidíš, ty ani nevíš, že mám laboratoř. Pojd' se tam podívat. Mám tam něco, co bych ti rád ukázal. Nechával jsem si to úplně pro sebe, ani padesát lidí o tom nemá tušení. Ale tak já to vždycky dělám. Čekej, až to bude hotové; to je zásada, kterou se vždycky řídím. A když jsem s tím hotov: bum bác! - pustím to na veřejnost.“

„Plukovníku, jakživ jsem k nikomu neměl takovou bezmeznou důvěru jako k tobě. Když něco řekneš, mám vždycky pocit, že to tak je a že to ani nemůže být jinak, jako by to byl ten nejpádnejší důkaz.“

Starého hraběte to hluboce potěšilo a dojalo.

„Jsem rád, že mi věříš, Washingtone, a vždycky mě to bude těšit, co budu živ.“

„Já jsem ti vždycky věřil a vždycky ti budu věřit, co budu živ.“

„Děkuji ti, hochu. Jistě toho nebudeš litovat.“ Když přišli do „laboratoře“, hrabě pokračoval: „Nu, rozhlédni se po této místnosti - a co vidíš? Vypadá to tady jako ve skladišti odpadků; zdánlivě to vypadá jako nemocnice a zároveň patentní kancelář - ve skutečnosti však to je zlatý důl v přestrojení! Podívej se na tohle. Co bys myslil, že to je?“

„Nedovedu si vůbec představit, co by to mohlo být.“

„Ovšemže ne. Je to můj velký vynález, fonograf přizpůsobený pro službu na moři. Dají se v něm nastřádat všechny nejsprostší nadávky, které mohou být užitečné kapitánovi na lodi. Víš přece, že námořníci jsou líná čeládka a že jim musíš nadávat a klít, když chceš, aby se hnuli – a proto kapitán, který umí nejlíp nadávat a klít, hodí se nejlíp pro svou službu. Někdy může tato jeho schopnost zachránit loď i z největšího nebezpečí. Ale loď je velická a on nemůže být současně všude; proto se už stalo, že kapitán ztratil loď, kterou by bylo bývalo možno zachránit, kdyby na ní bylo bývalo sto kapitánů. Víš, někdy jsou na moři příšerné bouře. Jenže na lodi nemůže být sto kapitánů, to by přišlo moc draho. Ale může na ní být sto proklínajících fonografů, rozdělených po celé lodi – a tak bude bezpečně zajištěna. Představ si velkou bouři a sto mých fonografů, které budou všechny současně rvát nadávky a proklínat – báječné divadlo, skvělé! – bude to ohlušující rámus. A loď v té bouři zůstane úplně nedotčená – bude v takovém bezpečí, jako by byla na souši.“

„To je báječný nápad! Ale jak to chceš udělat?“

„Nabiji ten fonograf – zkrátka jej nabiji.“

„Jak?“

„No, postav se nad něj a nadávej a proklínej.“

„A tak jej nabiji?“

„Ano; protože se v něm zachytí každé slovo, které do něho promluvíš – a zůstane v něm zachyceno navždy. Nikdy se neopotřebuje. Jakmile otočíš klikou, ozve se znovu. Ve chvílích velikého nebezpečí otočíš klikou a fonograf bude nadávat a klít. To uvidíš, jak sebou námořníci hnou!“

„Ó, už chápu. Ale kdo ty fonografy bude nabíjet? Kapitán?“

„Ano, když bude chtít. Nebo je budu dodávat už nabité. Mohu si najmout odborníka za pětasedmdesát dolarů měsíčně a ten mi

nabije sto padesát fonografů za sto padesát hodin docela snadno. Takový odborník může ovšem dodat mnohem kvalitnější materiál než nějaký průměrný nevzdělaný kapitán. Víš, a pak budou ty fonografy kupovat všechny lodi na světě už nabité – protože si je dám nabít ve všech jazycích a každý zákazník si bude moci vybrat. Hawkinsi, tenhle vynález uskuteční největší mravní reformu devatenáctého století! Ode dneška za pět let budou všechno nadávání a klení vyřizovat mé fonografy – a na lodi neuslyšíš ani jedinou nadávku z lidských úst. Círky už vynaložily miliony dolarů v úsilí, aby vymýtily nadávky a klení na obchodních lodích. Jen si pomysli – mé jméno bude navždy žít v duších dobrých lidí jako jméno muže, který docela sám a bez pomoci zavedl takovou ušlechtilou a povznášející reformu.“

„Ó, to je opravdu ohromné a blahodárné a krásné. Jak jsi na to vůbec přišel? Ty máš skvělý mozek. Ale jak jsi říkal, že budeš nabíjet ten fonograf?“

„Ó, s tím si nedělej starosti – je to docela jednoduché. Když jej chceš nabít hodně hlasitě a silně, postavíš se přímo nad něj a budeš křičet. Ale když jej necháš otevřený a natažený, bude, abych tak řekl, naslouchat potají – totiž bude se nabíjet všemi zvuky, které budou vydávány na metr od něho. A teď ti ukážu, jak to funguje. Včera jsem tu měl odborníka, který mi jej nabil. Ale, ale, někdo jej nechal otevřený – to je zlé – ale myslím, že tady stejně nemůže nasbírat zbytečné řeči. Musíš jen zmáčknout tenhle knoflík na zemi – tak.“

Fonograf spustil plačtivým hlasem písničku:

A já znám v daleké zemi penzion jeden,
kde mají vejce na špeku čtyřikrát za den.

„Safra, to není ono. Někdo si tady patrně zpíval.“

Plačtivá písnička spustila znovu a do ní se mísilo tiché, postupně zesilující kvílení koček, pomalu se rozehřívajících ke rvačce:

Ó, v jakém nadšení,
když zvonec zazvoní,
strávníci s řevem se ženou.
Čtyřikrát za den!

(Na chvíli všechno přehluší kočičí rvačka. Pak se ozve tentýž plačtivý hlas pronikavě: „Dejte pokoj, čerti!“)

„No, nevádí, nechme toho. Mám tam někde v tom fonografu námořnické nadávky, jestli se k nim dostaneme. Ale na tom nezáleží. Vidíš aspoň, jak to funguje.“

Hawkins prohlásil nadšeně:

„Ó, funguje to báječně! Věřím, že v tom jsou statisíce!“

„A nezapomeň, že Hawkinsova rodina bude z toho mít provizi!“

„Ó, děkuji ti, děkuji! Vím, že jsi vždycky štědrý. Tohle je největší vynález našeho věku!“

„No, my zkrátka žijeme v úžasné době. Všechny živly jsou nabitě blahodárnou energií – vždycky byly – a naše generace je první, která je umí zužitkovat a zapřáhnout do našich služeb. Hawkinsi, všechno na světě se dá zužitkovat – nic by se nemělo nikdy nechat ležet ladem. Podívej se, na příklad kanálové plyny. Až dosud je nikdy nikdo neuměl zužitkovat; nikdo se nepokoušel nacytat kanálové plyny – aspoň já o nikom takovém nevím. Je to tak? Víš dobře, že to tak je.“

„Ano, je to tak – ale já jsem nikdy – hm – já dobře nechápu, jak by někdo mohl –“

„Jak by mohl chtít nacytat kanálové plyny? No, já ti to povím. Vidíš tamhleten malý vynález? Je to rozkladný přístroj – aspoň já

mu tak říkám. Dám ti čestné slovo, že když mi ukážeš dům, který vyrábí dané množství kanálových plynů denně, zavedu tam ten svůj rozkladný přístroj a ten dům vyrobí ani ne za půl hodiny stokrát tolik kanálových plynů.“

„Pane na nebi, ale nač?“

„Nač? Poslouchej a uvidíš. Milý hochu, k osvětlování není nic úspornějšího a nic na světě se nehodí líp než kanálové plyny. Když v tom domě zavedeš potrubí nejhorší jakosti – takové, jaké je ve všech domech – a přidáš k tomu můj rozkladný přístroj, uvidíš, co se stane! Můžeš použít docela obyčejného plynového potrubí – a dál tě to nestojí už ani vindru. Jen si pomysli! Majore, vždyť ode dneška za pět let už nebudou domy osvětlovány jinak než kanálovými plyny! Každý lékař, s kterým jsem mluvil, to vřele doporučuje, a instalatéři jsou nadšeni!“

„Ale není to nebezpečné?“

„Ó ano, více méně, ale všechno je nebezpečné – uhelný plyn, svíčky i elektřiny – nevím o ničem, co by nebylo stejně nebezpečné.“

„A myslíš, že to bude dávat dobré osvětlení?“

„Ó, báječné!“

„Vyzkoušels to už pořádně?“

„No, to nemohu říci, dosud ne. Polly je proti tomu, to víš, je předpojatá a nechce, abych to tady zavedl. Ale mám už naději, že si to zavede na zkoušku prezident v Bílém domě, a pak uvidíš – nepochybný úspěch! Zatím tenhle přístroj nutně nepotřebuji, Washingtoně; můžeš jej odnést do nějakého penzionu a můžeš jej tam vyzkoušet, jestli chceš.“

Kapitola XVII

Washington se při tom návrhu trochu zachvěl. Pak se v jeho tváři objevil zasněný výraz a on se pohřížil v myšlenky. Za chvíli se ho Sellers zeptal, co to v hlavě přemílá.

„Nu, tohle. Máš snad v hlavě nějaký tajný projekt, který by se mohl zdařit, kdyby se za něj postavila Anglická národní banka?“

Plukovník projevil velký údiv a řekl:

„Poslyš, Hawkinsi, snad neumíš číst myšlenky?“

„Já? To je nápad!“

„Jak je tedy možné, že ti napadla taková zvláštní myšlenka? Jako bys uměl číst mé myšlenky – tys na to kápl, ačkoliv si to možná ani neuvědomuješ. Protože já mám skutečně projekt, který vyžaduje, aby se za něj postavila národní banka. Jak jsi to mohl uhodnout? Jaks na to přišel? To je zajímavé.“

„Já jsem vůbec nic neuhodl. Ale náhodou mi prolétla hlavou myšlenka: Kolik bychom vlastně potřebovali k pohodlnému životu? Sto tisíc. A ty čekáš, že dva nebo tři tvé vynálezy vynesou několik miliard – a rozhodně je potřebuješ, abys mohl ty vynálezy uskutečnit. Kdybys potřeboval deset milionů, to bych chápal – to je v lidských mezích. Ale miliardy! To určitě přesahuje lidské meze. Jistě za tím vším vězí nějaký určitý projekt, o kterém nemluvíš.“

Zájem a překvapení hraběte rostly při každém Hawkinsově slově, a když domluvil, řekl mu hrabě s nesmírným obdivem.

„To je velmi správný závěr, Washingtone, velmi správný, svědčí o zcela neobyčejné bystrosti. Tys uhodil hřebík na hlavičku, tys rozlouskl můj těžký oříšek. Povím ti všechno a jistě to pochopíš. Nemusím tě žádat, aby sis to nechal pro sebe, protože hned uvi-

díš, že můj projekt má tím větší naději na úspěch, čím déle bude zachován v tajnosti. Všiml sis, kolik se tady válí brožur a knih o Rusku?“

„Ano, myslím, že by si toho jistě všiml každý – kdo není slepý.“

„Nu, studuji ty věci už delší dobu. Je to velký a skvělý národ a zaslouží si, aby byl osvobozen.“ Chvilí se odmlčel a pak prohlásil úplně samozřejmě: „A já jej osvobodím, až seženu ty peníze.“

„Pane na nebi!“

„Co tě na tom tak překvapilo?“

„Člověče, když chceš prohlásit něco tak světoborného, co působí jako puma a div z člověka nevyrazí duši, proč to aspoň neřekneš nějakým slavnostním výrazem, s určitým důrazem nebo aspoň zvýšeným hlasem, aby se člověk trochu připravil? Neměl bys říkat takovéhle úžasné věci takovým všedním hlasem. Vždyť to člověka vyleká! No, teď můžeš pokračovat. Hrozně mě to zajímá – a hořím nedočkavostí, abych to slyšel.“

„Koupím Sibiř a založím tam republiku.“

„Tak – zase hodíš takovou pumu a ani člověka předem neupozorníš! Koupíš Sibiř?“

„Ano, jakmile seženu peníze. Nezáleží mi na tom, kolik bude stát, zaplatím každou cenu. Mohu si to dovolit a udělám to. A teď uvaž tohle – jistě ti nikdy nic takového ani nenapadlo, za to ti ručím. Kde je dvacetkrát víc mužnosti, odvahy, opravdového hrdinství, nesobectví, obětavosti, vznešených a ušlechtilých ideálů a lásky k svobodě, širokého vzdělání a inteligentnějších mozků na tisíc obyvatelů než na kterémkoliv území na světě?“

„Na Sibiři!“

„Správně.“

„To je pravda, to je jistě pravda, ale mně to skutečně nikdy nenapadlo.“

„Zaručeně to nenapadlo nikomu. Ale je to tak. V sibiřských dolech a vězeních jsou shromážděny zástupy nejlepších, nejušlechtilějších a nejschopnějších lidských bytostí, jaké mohl Bůh stvořit. A kdybys chtěl prodat takové obyvatelstvo, nabídl bys je despotickému režimu? Ne, protože by je vůbec nemohl potřebovat, a ty bys přišel o peníze. Despotický režim nemůže potřebovat nic jiného než lidský dobytek. Ale což kdybys chtěl založit republiku?“

„Nu ano, chápu. To je nejlepší materiál pro republiku.“

„No, to bych řekl! Na Sibiři je nejlepší a nejvybranější lidský materiál pro republiku na celé zeměkouli, který se bude ještě množit – který se bude stále množit, chápeš? Je denně, každý týden a každý měsíc vybírán nejdokonalejšími způsoby, jaké snad byly vůbec kdy vynalezeny. Tímto dokonalým systémem je celé stamilionové obyvatelstvo Ruska ustavičně a pečlivě prosíváno, prosíváno a prosíváno myriádami vycvičených odborníků a špehů, které osobně ustanovuje sám car. A kdykoliv chytí nějakého muže, ženu či dítě, kteří mají mozek nebo vzdělání nebo charakter, pošlou je rovnou na Sibiř. Je to podivuhodné, je to báječné. Je to tak prozíravé a účinné, že všeobecná úroveň ruského intelektu se stále udržuje na nízké úrovni ruských carů.“

„No, to snad přeháníš.“

„Aspoň se to všeobecně tvrdí. Ale sám si někdy myslím, že to je lež. Rozhodně to není správné, aby se takhle pomlouval celý národ. Tak, teď vidíš, jaký je na Sibiři lidský materiál pro republiku.“ Odmlčel se, hrud' se mu začala prudce dmout a oči se mu rozhořely silným vzrušením. Pak jeho slova začala plynout s ustavičně rostoucí energií a ohnivostí; nakonec vstal, jako by potřeboval větší volnost pohybu. „Jakmile tam zorganizují republiku, světlo svobody, inteligence, spravedlnosti a lidskosti se začne odtamtud šířit a rozlévat a soustředí na sebe zraky celého světa jako zázrak,

jako by tam vyšlo nové slunce. Nesčíslné zástupy ruských otroků povstanou a budou pochodovat dál! – dál na východ – a jejich tváře budou proměněny tím velkým světlem. A daleko za nimi uvidíš – co tam uvidíš? – prázdný trůn v prázdné zemi! To je uskutečnitelné, a přísámbůh, já to uskutečním!“

Stál chvíli unesen a jako by si neuvědomoval, že je na zemi; pak se mu vrátilo vědomí a přineslo mu úlek; řekl velmi vážně:

„Musíš mi to odpustit, majore Hawkinsi. Jakživ jsem neužil tohoto výrazu, a proto doufám, že mi jej pro tentokrát promineš.“

Hawkins to ochotně potvrdil.

„Víš, Hawkinsi, klení je chyba, k níž nejsem od přírody náchylný. Jen prchliví a vznětliví lidé se jí dopouštějí. Ale v tomhle případě, víš – jsem přece rozený demokrat, který miluje demokracii, a přitom jsem dědičný aristokrat, což mě docela těší.“

Hrabě se najednou zarazil, ztuhl a začal beze slova vyvalovat oči na okno bez záclony. Pak ukázal prstem a vyrazil ze sebe jediné slovo:

„Heled!“

„Co je, plukovníku?“

„To!“

„Ne!“

„Tak jako že tady stojíš. Buď úplně zticha. Použij svého vlivu – musím na to vynaložit všechny své síly. Když se mi podařilo přivést To tak daleko – musí se mi podařit, abych To přitáhl až sem do domu.“

Začal dělat ve vzduchu všelijaké pohyby rukama.

„Tak! Podívej se! Už se To usmálo! Vidíš?“

Opravdu! Tracy se na své odpolední procházce zcela neočekávaně octl před svým rodinným erbem, vyvěšeným na tom ošumělém průčelí. Musel se nad těmi erby usmát, což ovšem nic neznamenalo – vždyť byly pro smích i všem kočkám v sousedství.

„Podívej se, Hawkinsi, jen se podívej! Už To sem přitahuji!“

„Přitahuješ To, skutečně, Rossmore. Jestli jsem měl vůbec nějaké pochybnosti o tom zhmotňování, jsou teď ty tam a navždy. Ó, to je radostný den!“

Tracy přistoupil blíže, aby si přečetl tabulku u dveří. Nežli přistoupil ke dveřím, řekl si: „Tohle je zřejmě příbytek toho amerického nápadníka.“

„Už To jde – už To sem jde! Musím To přitáhnout až sem dovnitř! Pojď za mnou.“

Sellers, bledý a nesmírně vzrušený, otevřel dveře a stál tváří v tvář Tracymu. Starý muž nemohl hned promluvit; pak ze sebe vyrazil koktavý a téměř nesrozumitelný pozdrav a řekl:

„Jen račte dál, pane – hm –“

„Tracy – jmenuji se Howard Tracy.“

„Tracy – děkuji – jen pojdte dál, jste očekáván.“

Tracy vstoupil, značně překvapen, a řekl:

„Očekáván? To je patrně nějaký omyl.“

„Ó, soudím, že ne,“ řekl Sellers. Všiml si, že za Tracym přišel i Hawkins, a vrhl na něj kradmý pohled, aby ho upozornil na to, že hodlá svou příští poznámkou dosáhnout dramatického účinu. Pak řekl zvolna a s důrazem: „Já jsem – *Ten, koho znáte.*“

K úžasu obou spiklenců ta poznámka neměla vůbec dramatický účín, neboť příchozí odpověděl s úplně nevinným a nerozpačitým výrazem:

„Promiňte, ale já nevím, kdo jste. Já jen předpokládám – a bezpochyby správně – že jste ten pán, jehož titul a jméno je na tabulce u dveří.“

„Správně, docela správně – posadte se, prosím vás, posadte se.“ Hrabě byl celý pryč, ztratil úplně rovnováhu a hlavu měl v jediném víru. Pak si všiml, že Hawkins stojí opodál a vyvaluje oči

jako pitomý na to, co považoval za zjevení zemřelého muže. Dostal nový nápad. Řekl rychle Tracymu:

„Ale prosím vás tisíckrát za odpuštění, drahý pane; zapomněl jsem na zdvořilost, jíž jsem povinován neznámému hostu. Dovolte, abych vám představil svého přítele generála Hawkinse – generála Hawkinse, našeho nového senátora. Zastupuje v senátě nejnovější a nejskvělejší přírůstek k naší hvězdné soustavě svrchovaných států, totiž kraj Cherokee.“ („To jméno ho zdrtí!“ řekl si v duchu – ale vůbec ho nezdrtilo, a ubohý užaslý plukovník zaraženě představoval dál.) „Senátor Hawkins, pan Howard Tracy z –“

„- Anglie.“

„Z Anglie! – Ale to je nemož –“

„Ano, z Anglie, rodilý Angličan.“

„Přijel jste sem asi teprve nedávno?“

„Ano, teprve nedávno.“

Plukovník si řekl: „Tenhle přízrak lže jako zkušený odborník. Takový se nebojí ani ohně. Ale musím se ho ještě na něco vyptat a dát mu příležitost, aby osvědčil své nadání.“ Pak řekl nahlas s krutým výsměchem:

„Patrně jste přijel do naší vlasti na zotavenou a za zábavou. Jistě cestování po nesmírných prostorech našeho Dálného západu –“

„Já jsem nebyl nikde na západě a nevěnuji se tady žádné zvláštní zábavě, ujišťuji vás. Když chce umělec uhájit holý život, musí těžce pracovat a nemá kdy na zábavu.“

„Umělec!“ řekl si Hawkins a myslil při tom na vyloupenou banku. „On si říká umělec!“

„Vy jste skutečně umělec?“ ptal se plukovník. A v duchu si řekl: „Teď ho chytím!“

„Ano, skromný a nenáročný umělec.“

„V jakém oboru?“ pokračoval lstivý vysloužilce.

„Olejomalba.“

„Už ho mám!“ řekl si Sellers. Pak pokračoval nahlas: „To je šťastná náhoda. Mohl bych vás požádat, abyste mi zrestauroval několik mých obrazů, které toho mají velmi zapotřebí?“

„Velmi rád. Ukažte mi je, prosím vás.“

Žádné přešlapování, žádné vytáčky, žádné rozpaky ani před tou krutou zkouškou. Plukovník byl v úzkých. Vedl Tracyho k barvotisku, který utrpěl zkázu, dokud byl vlastnictvím dřívějšího majitele, neboť sloužil za podložku pod lampu. Rozmáchle ukázal na obrázek a řekl:

„Tenhle del Sarto -“

„Copak tohle je del Sarto?“

Plukovník upřel na Tracyho vyčítavý pohled, na chvíli se odmlčel a pak pokračoval jakoby nic:

„Tenhle del Sarto je snad jediný originál toho skvělého umělce v naší zemi. Vidíte sám, že to je nesmírně jemné dílo, kterému by hrozilo nebezpečí - mohl - hm - směl bych vás poprosit, abyste mi ukázal nějaký malý příklad toho, co umíte, než -“

„S radostí, s radostí. Udělám vám přesnou kopii některého z vašich nádherných obrazů.“

Byly přineseny vodové barvy a štětec - pozůstatky ze školního života slečny Sally. Tracy řekl, že umí líp malovat olejovými barvami, ale že to zkusí s vodovými. Nechali ho tedy o samotě. Začal pracovat, ale nemohl odolat různým zajímavostem v pokoji, proto vstal a procházel se kolem, okouzlen a užaslý.

Kapitola XVIII

Hrabě a Hawkins zatím měli poradu, při níž byli velmi znepokojeni a plni úzkostí. Hrabě prohlásil:

„Jedno tajemství mě velmi znepokojuje. Odkud To vzalo tu druhou ruku?“

„Ano, ta otázka mě také velmi trápí. A ještě něco – to zjevení je Angličan. Jak si to vysvětluješ, plukovníku?“

„Opravdu nevím, Hawkinsi, skutečně nevím, jak si to mám vysvětlit. Je to velmi znepokojivé a strašné.“

„Nemyslíš, že jsme možná nevzkřísili toho pravého?“

„Že by ne? A jak si vysvětlíš ty šaty?“

„Ty šaty jsou pravé, to se nedá popřít. Co máme dělat? Je přece jasné, že se nemůžeme ucházet o tu odměnu. Odměna je vypsána na jednorukého Američana, a tohle je dvouruký Angličan.“

„No, možná, že proti tomu nebudou nic namítat. Nemá přece méně rukou, než je žádáno, naopak, má jich víc, tak –“

Viděl však, že to je nedostatečný důvod, a proto toho zanechal. Přátelé seděli chvíli mlčky a chmurně uvažovali o těch záhadách. Konečně se tvář hraběte rozzářila šťastným vnuknutím a řekl s důrazem:

„Hawkinsi, tohle zhmotňování je ještě úžasnější a vznešenější věda, než se nám snilo. Vždyť jsme si ani nepředstavovali, jaký skvělý a ohromující objev jsme učinili! Teď je mi celá ta záhada jasná, jasná jako den. Každý člověk se skládá ze zděděných prvků, z atomů a částíček svých dávných předků. Tenhle zhmotněný jedinec je neúplný. Podařilo se nám ho vyvolat snad až z počátku tohoto století.“

„Jak to myslíš, plukovníku?“ zvolal Hawkins, v němž plukovníkovy řeči a způsoby vyvolávaly neurčitou hrůzu.

„Takhle: podařilo se nám zhmotnit nějakého předka tohohle lupiče!“

„Ó přestaň – přestaň takhle mluvit – je to příšerné!“

„Ale je to pravda, Hawkinsi; já to vím. Podívej se na zjištěné skutečnosti. Tohle zjevení je zřejmě anglické. Mluví spisovnou angličtinou. Je to umělec. Vystupuje a chová se jako gentleman. Kde je tedy tvůj kovboj? Odpověz!“

„Rossmore, tohle je strašné – děsné pomýšlení!“

„A z toho lupiče se nám podařilo vzkřísit jen jeho šaty. Jinak tu z něho nemáme ani kouštíček, až na ty šaty.“

„Plukovníku, ty opravdu myslíš –“

Plukovník důrazně uhodil pěstí do stolu a řekl:

„Myslím to přesně takhle: tohle zhmotnění bylo nedokonalé, lupič nám unikl. Tohle není nic jiného než nějaký jeho zatracený předek!“

Vstal a přecházel po pokoji ve velkém vzrušení. Hawkins řekl plačtivě:

„Tohle je trpké zklamání – velmi trpké.“

„Já vím. Já vím, senátore; pociťuji to stejně těžce jako ty. Ale musíme se s tím smířit – z mravních důvodů. Potřebuji peníze, ale ví Bůh, že nejsem tak chudý, abych mohl s klidným svědomím být účasten na takové nespravedlnosti, aby byl něčí předek potrestán za zločiny, které spáchal jeho potomek.“

„Ale plukovníku,“ prosil ho úpěnlivě Hawkins, „jen se nad tím, prosím tě, chvílku zamysli. Jen se nepřeháňluj. Víš přece, že tohle je naše jediná naděje, abychom dostali ty peníze. A mimo to i v bibli stojí, že potomstvo až do čtvrté generace bude trestáno za hříchy a zločiny spáchané předky, kteří s nimi neměli nic společ-

ného. Proto je docela správné, když to pravidlo obrátíme tak, aby mělo oboustrannou platnost.“

Plukovníka zarazila silná logika tohoto prohlášení. Přecházel po pokoji a svědomitě o tom uvažoval. Konečně řekl:

„Na tom něco je, ano, na tom něco je. Zdá se mi to sice kruté, že by měl být tenhle chudák předek trestán za loupež, za kterou vůbec nemůže, ale myslím, že povinnost nám káže, abychom ho vydali úřadům.“

Hawkinsovi se ulevilo a řekl veseleji: „Já bych ho vydal, i kdyby to bylo tisíc předků zhmotněných v jedné osobě.“

„Bůh mě netrestej, vždyť to tak je!“ řekl Sellers a znělo to skoro, jako by byl zaúpěl. „Vždyť to tak je; má v sobě něco ze všech předků, které kdy měl. Jsou v něm atomy kněží, vojáků, křižáků, básníků a sladkých a půvabných žen – jsou v něm obsaženi lidé všech druhů a postavení, kteří kdy šlapali po téhle zemi v dávných, pradávných stoletích a zmizeli odtud před dávnými věky. A teď naším působením byli přivolaní z posvátných míst, kde v míru odpočívali, aby se zodpovídali za vyloupení malé banky někde v dalekých končinách kraje Cherokee! Taková křivda přece volá do nebe!“

„Ó, nemluv tak, plukovníku! Vždyť mi to rve srdce, vždyť se musím stydět, že jsem ti mohl něco takového vůbec navrhnout!“

„Počkej – už to mám!“

„Máme tedy přece nějakou naději? Mluv, honem, umírám dychtivostí.“

„Je to úplně prosté: i malé dítě by na to přišlo. Pokud se mi podařilo ho zhmotnit, je docela v pořádku, není na něm ani poskvrnky. Podařilo se mi ho zhmotnit až do začátku tohoto století, tak co mi může zabránit, abych ho nedostal ještě dál? Nevzdám se a zhmotním ho až do přítomnosti.“

„Pane, na tohle jsem vůbec nepomyslel!“ řekl Hawkins rozzářený radostí. „To je to pravé. Ty máš úžasný mozek! A myslíš, že při tom ztratí tu přebytnou ruku?“

„Určitě.“

„A že ztratí svou anglickou výslovnost?“

„Ta úplně zmizí. Bude mluvit nářečím, jakým se mluví v kraji Cherokee – a taky tak sprostě.“

„Plukovníku, možná, že se k tomu přizná!“

„Přizná? Že se přizná jen k tomu, že vyloupil banku?“

„Jen k tomu? Proč jen k tomu?“

Plukovník řekl co nejdůstojněji:

„Hawkinsi, vždyť ho budu zcela ovládat. Přinutím ho, aby se přiznal ke všem zločinům, které kdy spáchal. Jistě je jich aspoň tisíc. Chápeš?“

„No – částečně.“

„My přece jen dostaneme tu odměnu.“

„Úžasný nápad! Jakživ jsem neviděl někoho, kdo by uměl jediným pohledem přehlédnout všechny odnože a možnosti jediné ústřední myšlenky!“

„To nic není. To je u mne docela přirozené. Když si odsedí trest v jednom vězení, půjde do dalšího a pak zase do dalšího, a my nebudeme mít nic jiného na práci než brát samé odměny při každém novém rozsudku. Budeme mít stálý a zaručený příjem, dokud budeme živi, Hawkinsi. A bude to daleko lepší než všelijaké jiné investice, protože je nezničitelný.“

„Zdá se – skutečně se zdá, že to bude tak, jak říkáš, opravdu.“

„Zdá se? – Je to skutečně tak. Nikdo mi přece nemůže upřít, že mám dost velké a obsáhlé finanční zkušenosti, a neváhám říci, že je považuji za jedno ze svých nejcennějších vlastnictví, jakým se mohu pochlubit.“

„Myslíš? Opravdu?“

„Opravdu.“

„Ó plukovníku! Chudý člověk se tak zbytečně nadře a souží! Kéž bychom to mohli uskutečnit ihned! Nemyslím ho hned celého prodat, ale prodat ho alespoň část – tolik, aby –“

„Ty se celý chvěješ vzrušením! To je všechno proto, že nemáš dost zkušeností. Můj hochu, až se budeš zaměstnávat obrovskými finančními projekty tak dlouho jako já, budeš se na to dívat s větším klidem. Podívej se na mne. Mám snad zornice rozšířené jako v horečce? Všiml sis, že jsem nehnul ani brvou? Zkus mi teď: pravidelný a klidný, jako bych spal. A když si pomyslíš, čím se obírá můj klidný a chladný mozek! Viděl bys v něm průvod číslic, které by opojily nováčka ve finančních operacích – zatočila by se mu hlava, jen kdyby se na ně podíval. Jenom když se člověk na takové věci umí dívat chladně, je schopen vidět, co v tom skutečně je, a uchrání se chyby, jíž se nutně dopouští každý nováček – právě té, které by ses dopustil ty – nedočkavosti, aby svůj projekt uskutečnil. Poslyš. Ty bys chtěl prodat část toho zhmotněného kovboje, jen abys shrábl peníze. Já mám jiný plán – hádej!“

„Nemám ani tušení. Jaký?“

„Chci ho proměnit na akcie.“

„No, tohle by mi nebylo jakživo napadlo.“

„Protože nejsi finančník, Řekněme, že spáchal tisíc zločinů. Ale to je jistě nízký odhad. Podle toho, jak vypadá i v tomhle nedokončeném stavu, mohl jich spáchat na milion. Ale řekněme, že jich spáchal jen tisíc, abychom se snad nepřepočítali. Odměna je pět tisíc, násobeno tisícem – dostaneme naprosto bezpečný základní kapitál – kolik? Pět milionů dolarů!“

„Počkej – nemohu ani popadnout dech!“

„A je to úplně nezničitelný majetek. A bude ustavičně vynášet – ustavičně, neboť majetek s jeho sklony bude ustavičně páchat zločiny a my budeme za něj ustavičně dostávat odměny.“

„Hlava se mi točí, přechází mi nad tím zrak!“

„Jen ji nech, ať se točí, to ti neuškodí. To bychom tedy měli vyřízené – s tím si nemusíme dělat starosti. Seženu akciovou společnost a začnu prodávat akcie – všechno pěkně po pořádku. Jen to ponech mně. Doufám, že nepochybuješ o tom, že jsem schopen z toho vytlouci peněz, kolik je jen možno.“

„Nepochybují. To mi můžeš věřit.“

„Tak dobrá. To je vyřízeno. Všechno pěkně po pořádku. My zkušenější finančníci postupujeme vždycky pěkně po pořádku a systematicky – abychom se nepřeháněli. Co přijde dál? Dokončení zhmotnění – abychom ho zhmotnili až do přítomnosti. S tím začnu hned. Myslím –“

„Poslyš, Rossmore, vždyť jsi To nezamkl! Vsadím se, že nám To uteklo!“

„Jen se uklidni – neznepokojuj se.“

„Ty myslíš, že nám To nemůže utéci?“

„Ať si To uteče, když chce. Co z toho?“

„No, myslím, že by to byla dost vážná pohroma.“

„Můj milý hochu, jak je To jednou v mé moci, nemůže mi To uniknout. Může si To chodit kudy chce, protože To mohu zase přivolat, kdykoliv budu chtít, jen když na To soustředím svou vůli.“

„No, jsem opravdu rád, že to slyším, ujišťuji tě.“

„Ano, hodlám ho tím malováním zaměstnat tak dlouho, jak bude chtít, a postaráme se s mou rodinou, aby u nás byl spokojen a aby se měl dobře. Není zapotřebí omezovat mu volnost pohybu. Doufám, že se mi podaří, aby se To uklidnilo, protože zhmotněný tvor, který je ve stavu nedokonaného vývoje, je jistě dost měkký

a mdlý a chybí mu pevná podstata. Mimochodem, odkud myslíš, že se To tady vzalo?“

„Jak to? Jak to myslíš?“

Hrabě ukázal významně – a tázavě – k obloze. Hawkins sebou ulekaně trhl; pak se pohřížil v hluboké úvahy; konečně smutně zavrtěl hlavou a ukázal dolů.

„Z jakého důvodu tak soudíš, Washingtone?“

„Nu, já vlastně ani nevím, ale můžeš přece vidět sám, že nijak netouží po tom, aby se tam zase vrátil.“

„Docela správně! Soudíš docela správně. Vždyť jsme mu vlastně prokázali laskavost! Ale myslím, že se ho ještě trochu vyptám, docela nenápadně, a že se dozvím, zda máme pravdu.“

„Jak dlouho ti to asi ještě potrvá, plukovníku, než dokončíš a než ho zhmotníš až do přítomnosti?“

„Rád bych to věděl, ale nevím. Tahle neočekávaná podrobnost mě docela přivádí z míry – tahle nepředvídaná nutnost zhmotnit nějaké zjevení postupně z jeho zhmotněného předka až na výsledný produkt, totiž posledního potomka. Ale já ho zdolám, neboj se!“

„Rossmore!“

„Ano, miláčku! Jsme v laboratoři. Pojd' sem – je tady Hawkins. Nezapomeň, Hawkinsi, že on je mou rodinou považován za zdravého a živého lidského tvora – pamatuj si to! Už jde.“

„Zůstaňte sedět, já se chci jen zeptat, kdo to tam dole maluje?“

„Ten? Ó, to je mladý malíř; mladý Angličan jménem Tracy. Má velmi slibné nadání – je to oblíbený žák Hanse Christiana Andersena nebo některého jiného slavného starého mistra – myslím, že určitě Andersena. Vyspraví nám několik obrazů těch starých italských mistrů. Už jsi s ním mluvila?“

„Nu, jen pár slov. Vrazila jsem tam na něj, nevěděla jsem, že tam někdo je. Snažila jsem se být k němu zdvořilá – nabídla jsem

mu něco k jídlu.“ (Sellers na Hawkinse zamrkal, zakrýváje si obličej rukou.) „Ale odmítl to, řekl, že nemá hlad,“ (Sellers znovu zamrkal), „přinesla jsem mu tedy několik jablek,“ (dvojnásobné mrknutí), „a ta mu přišla k chuti; snědl dvě.“

„Cože!“ Plukovník vyskočil metr ke stropu a spadl zase do lenošky, třesa se vzrušením.

Lady Rossmorová strnula, zdrcena úžasem. Vyvalovala oči na ustrašeného zástupce kraje Cherokee, pak na svého muže, a pak zase na hosta. Nakonec řekla:

„Co je ti, Mulberry?“

Hned jí neodpověděl. Byl k ní obrácen zády; byl skloněn v lenošce a ohmatával sedadlo. Za chvíli však řekl:

„To nic není. Píchl jsem se o nějaký hřebíček.“

Lady ho chvíli podezřívavě pozorovala a pak řekla dost uštěpačně:

„Píchl ses o hřebíček! Bud' rád, že to nebyla pořádná skoba! Byl bys vyskočil až do nebe a byl by ses ztratil v mléčné dráze. Opravdu, jak můžeš člověka takhle lekat!“ Obrátila se na podpatcích a odešla.

Jakmile byla bezpečně z doslechu, řekl plukovník tlumeným hlasem:

„Pojď – musíme se přesvědčit. To je určitě omyl.“

Seběhli tiše po schodech a nakoukli do pokoje. Sellers v zoufalství zašeptal:

„Ono To opravdu jí! To je příšerná podívaná! Hawkinsi, to je strašné! Odved' mě – nemohu to snést.“

A odpotáceli se zpátky do laboratoře.

Kapitola XIX

Tracymu šla práce pomalu od ruky, neboť měl hodně roztoulané myšlenky. Mnoho věcí ho překvapovalo a byl by jim rád přišel na kloub. Nakonec se mu náhle rozsvítilo – aspoň se mu to zdálo – a řekl si: „Konečně to mám – tenhle člověk to nemá v hlavě všecko v pořádku. Nevím, jak dalece, ale rozhodně to nemá v hlavě v pořádku, jinak bych si neuměl vysvětlit tuhle motaninu. Tyhle příšerné barvotisky – které považuje za staré mistry; tyhle hnusné podobizny – které v jeho popletené hlavě představují Rossmory; to nabubřelé a honosné jméno, které dal téhle staré barabizně – hrad Rossmore, a ta jeho divná poznámka, že mě očekával. Jak mě mohl očekávat? Totiž mne, lorda Berkeleye? Ví přece z novin, že ten člověk uhořel v hotelu Gadsby. Vždyť on ani neví, koho vlastně očekává, protože z jeho řečí bylo vidět, že nečeká Angličana ani nějakého malíře, a přece se zdá, že vyhovuji jeho požadavkům. Zdá se, že je se mnou dost spokojen. Ano, nemá to v hlavě docela v pořádku, ba dokonce se obávám, že chudák starý pán je pomatený. Ale je zajímavý – patrně jsou všichni takoví lidé zajímaví. Doufám, že se mu bude líbit má práce, protože bych byl rád, kdybych sem mohl chodit každý den a kdybych ho mohl studovat. A až budu psát otci – ó, to bolí! Nesmím na to myslet, nedělá mi to dobře. Někdo jde – musím se dát do práce. To je zase ten starý pán. Zdá se, že má starosti. Možná, že mu je podezřelé mé oblečení – nevypadám vlastně jako malíř. Kdyby mi mé svědomí dovolilo, abych se oblékal jinak – ale o tom nemůže být ani řeč. Rád bych jen věděl, proč pořád dělá rukama ty divné pohyby ve vzduchu. Zdá se, že se to nějak týká mne. Snad se pokouší mě zhyponotizovat? To se mi nelíbí. To je trochu podezřelé.“

Plukovník si bručel: „Už to na něj působí, jak vidím. To by snad pro začátek stačilo. Nemá patrně ještě dost pevnou soustavu a mohl by se mi rozložit. Teď mu jen dám několik mazaných otázek a podívám se, zda se mi podaří zjistit, co je vlastně zač a odkud přišel.“

Přistoupil blíže a řekl vlídně:

„Nedejte se rušit, pane Tracy. Chci se jen trochu podívat na vaši práci, ó, to je krásné – to je opravdu velmi krásné. Děláte to báječně. Má dcera bude nadšená. Mohu se u vás posadit?“

„Ó, samozřejmě, budu velmi rád.“

„Nebude vás to rušit? Totiž nebude vás to rozptylovat?“

Tracy se zasmál a řekl, že není taková éterická bytost ani tak choulostivý, aby ho to mohlo vyrušovat.

Plukovník mu dal několik opatrných a dobře uvážených otázek, které se zdály Tracymu dost divné a potřeštěné, ale jeho odpovědi zřejmě plukovníka uspokojily a obsahovaly sdělení, jaká očekával. Plukovník si řekl pyšně a zároveň spokojeně:

„Mé dílo se mi zatím daří, jsem spokojen. Je už pevný, je hezky pevný a vydrží. Je pevný, jako by byl skutečný. To je báječné – báječné! Myslím dokonce, že by mohl brzy být trvanlivý jako kámen.“

Za chvíli se ostražitě zeptal:

„Jste radši tady nebo – nebo tam?“

„Kde tam?“

„No – hm – tam, kde jste byl.“

Tracy se v myšlenkách přenesl do penzionu a odpověděl rozhodně:

„Ó, rozhodně tady, tady se mi líbí mnohem víc!“

Plukovníka to polekalo; řekl si: „Tohle znělo docela upřímně, řekl to s úplnou jistotou. Svědčí to o tom, kde ten chudák dosud byl! No, teď jsem spokojen. Jsem rád, že jsem to z něho dostal.“

Seděl tam, uvažoval, přemítal a pozoroval rázné pohyby štětce. Nakonec si řekl: „Ano, skutečně se zdá, že mi to vynahradí ztrátu, kterou jsem utrpěl, když jsem tak marně pátral po tom chudáku Berkeleyovi. Ten je teď jistě v nebi. No, nevádí, je mu tam líp.“

Sally Sellersová přišla z venku; vypadala úplně božsky. Plukovník jí představil malíře. Byl to prudký případ vzájemné lásky na první pohled, ačkoliv si to snad ani jeden ani druhý hned neuvědomil. Angličan udělal v duchu tuto nemístnou poznámku: „Snad přece jen není pomatený.“ Sally se posadila a projevila o Tracyovu práci zájem, který ho nesmírně těšil. Zároveň bylo zřejmé, že mu Sally blahosklonně promíjí, že se snížil k takové práci, což ho přesvědčilo, že ta dívka je od přírody velkomyslná. Sellers se nemohl dočkat, aby oznámil Hawkinsovi své objevy; proto se rozloučil a řekl, že jestli si ti dva „lidé oddaní barevné Múze“ myslí, že se bez něho obejdou, půjde si po svých. Malíř si řekl: „Myslím, že je snad trochu výstřední, ale nic víc.“ Vyčítal si, že tak urážlivě posuzoval toho muže dřív, než mu poskytl příležitost, aby se projevil, jaký vlastně je.

Cizí host byl samozřejmě brzy ve své kůži a bez rozpaků zapředl s dívkou rozhovor. Průměrné americké děvče má několik cenných vlastností: přirozenost, poctivost a přímost, která neuráží. Americká dívka téměř nezná, co to jsou zbytečné a vyumělkované společenské zvyklosti, jež jsou jen na obtíž. Proto její přítomnost a její způsoby neuvádějí člověka do rozpaků a člověk se s ní brzy mile spřátelí, ještě než si uvědomí, jak k tomu vlastně došlo. Tato nová známost – totiž vpravdě přátelství – dělala rychlé pokroky; o jejich rychlosti a důkladnosti dostatečně a průkazně svědčí pozoruhodná skutečnost – totiž, že ani ne za půl hodiny si oba úplně přestali uvědomovat Tracyho oblečení. Později se toto vědomí zase probudilo a Gwendoleně bylo zřejmé, že se s ním už téměř

smířila, kdežto Tracymu bylo zřejmé, že on se s ním nesmířil. To probuzení způsobila Gwendolen tím, že pozvala malíře, aby u nich zůstal na večeři. Musel to odmítnout, protože mu teď záleželo na životě – teď, když měl něco, proč stálo za to žít. A rozhodně by nebyl přežil večeři u gentlemanova stolu, kdyby se jí byl měl zúčastnit v takovém obleku. Domníval se, že by to jistě nepřežil. Odešel však šťasten, neboť viděl, že Gwendolen je zklamána.

A kam šel? Šel rovnou do vetešnického obchodu a koupil si tam pěkný a slušně padnoucí oblek, jaký se mohl odvážit obléci si jako Angličan. Řekl si v duchu, platilo to však jeho svědomí: „Já vím, že nečiním správně; rozhodně by však bylo nesprávné, kdybych to neudělal; jenže ze dvou nesprávných věcí nevznikne něco správného.“

To ho uspokojilo a v srdci se mu ulehčilo. Snad to též uspokojí čtenáře – jestliže pochopí, jak to vlastně bylo míněno.

Rodiče byli znepokojeni Gwendoleniným chováním u večeře, protože byla velmi roztržitá a zamlklá. Kdyby ji byli lépe pozorovali, byli by si povšimli, že byla dostatečně čilá a plná zájmu, kdykoliv v hovoru zavadili o malíře a jeho práci. Nevšimli si však toho, a tak se rozhovor hned zase stočil na něco jiného a pak si zase někdo v duchu dělal starosti s Gwendolenou a pomyslně si, že jí možná není dobře nebo že ji snad potkal nějaký nezdár v krejčovském oboru. Matka jí nabídla různé proslulé patentované léky a posilující prostředky obsahující železo a jiné kovy. Otec dokonce navrhl, že pošle pro víno, ačkoliv byl nesmiřitelný prohibicionista, a dokonce byl vůdcem prohibičního hnutí ve státě District of Columbia. Všechny tyto laskavosti byly však odmítnuty – vděčně, ale rozhodně. Když rodina vstala od stolu a odebrala se na lože, Gwendolen se tajně zmocnila jednoho štětce a řekla si: „Tenhle měl nejčastěji v ruce.“

Nazítří si Tracy vyšel v novém obleku a s růžovým karafiátem v knoflíkové dírcce – jimiž ho každodenně obdarovávala Kočička. Duši měl plnou Gwendoleny Sellersové a to mu bylo velkou inspirací při umělecké práci. Celé dopoledne přejížděl obratně štětcem po plátně, aniž si to téměř uvědomoval; dělal úplné divy v tom, jak zdobil a zdokonaloval ty podobizny. Práce mu šla šťastně a rychle od ruky; staří obchodní společníci nad tím žasli a ustavičně propukali v nadšený obdiv.

Gwendolen zatím plýtvala časem a ztrácela hodně dolarů. Předpokládala, že Tracy přijde dopoledne – dospěla k tomu závěru bez jakékoliv pomoci. Běhala tedy každou chvíli ze své pracovny dolů, aby tam znovu a znovu přerovnála štětce a jiné věci a aby se podívala, zda už přišel. A když seděla ve své pracovně, neměla z toho užitek, ba právě naopak – jak zjistila k svému zármutku. Ve svých volných chvílích si ještě nedávno navrhla pro sebe zvláštní a krásné šaty a ráno se pustila do šití; byla však roztržitá a zkazila je tak, že se to nedalo napravit. Když viděla, co spáchala, věděla, proč a z jakého důvodu se to stalo, proto práci odložila a řekla si, že to je jistě znamení. Od té chvíle se už ani na chvíli nevzdálila z přijímacího salonu, nýbrž zůstala tam a čekala. Celou hodinu. Pak se jí náhle srdce naplnilo velkou radostí, neboť ho spatřila, jak přichází. Vděčně letěla zpátky nahoru a nemohla se ani dočkat, až Tracy nenalezne svůj hlavní štětec, který někam založila; věděla však dobře, kam jej dala. Jenže všechno má svůj čas; všichni ostatní byli zavoláni, nemohli štětec nalézt a poslali pro ni; nemohla jej však také hned nalézt. Ale pak jej našla, když jej všichni ostatní odešli hledat do kuchyně a dolů do sklepa a do kůlny a všude jinde, kde lidé hledají věci, s jejichž vrtochy nejsou dobře obeznámeni. Dala mu ten štětec a poznamenala, že by se měla postarat, aby měl všechno připraveno, ale že se domnívala, že na to má dost času,

protože ho nečekala tak časně ráno. – Najednou se zarazila; překvapilo ji samotnou, co to říká; a Tracy byl najednou v rozpacích a styděl se a řekl si: „Vždyť jsem věděl, že má nedočkavost mě sem zažene dřív, než zde budu očekáván, a že se tím prozradím. A to se právě stalo. Prohlédla mě – a teď se mi jistě směje.“

Gwendolen byla velmi potěšena z jednoho důvodu a trochu méně potěšena z jiného důvodu. Velkou radost měla z jeho nového obleku a ze změny k lepšímu, která tím vznikla; menší potěšení jí způsobil ten karafiát v jeho knoflíkové dírce. Včerejší karafiát jí téměř nezajímal; tenhle byl úplně stejný, avšak jaksi ihned upoutal její pozornost a udržel si ji. Přála si, aby jí napadl nějaký způsob, jakým by se o tom karafiátu nenápadně a opatrně něco dozvěděla. Pak si dodala odvahy a řekla:

„Ať je muž jakkoliv starý, může se hodně omladit tím, když si dá nějakou živě zbarvenou květinu do knoflíkové dírky. Často jsem si toho povšimla. Řekněte, je to ten pravý důvod, proč muži nosí květiny v knoflíkové dírce?“

„Myslím, že ne, ale byl by to jistě dostatečný důvod, jenže jsem o něm ještě jakživ neslyšel.“

„Zdá se, že máte rád růžové karafiáty. Líbí se vám snad nějak zvlášť tahle barva nebo tvar karafiátu?“

„Ó ne,“ řekl prostě, „já je dostávám. Nemyslím, že je mám nějak zvlášť rád.“

„Dostává je,“ řekla si a ihned k tomu karafiátu ochladla. „Ráda bych věděla, od koho a jaké je to děvče.“ Květina začínala zabírat hodně místa; všude se vtírala; zachycovala všechny pohledy a kalila je; začínala být nesmírně na obtíž a příliš nápadná, ačkoliv byla tak malá. „Ráda bych věděla, jestli ji má rád.“ To pomýšlení jí způsobilo velmi citelnou bolest.

Kapitola XX

Teď už všechno zařídila, aby se malíři pohodlně pracovalo, a neměla už žádnou záminku, aby tam mohla zůstat. Řekla tedy, že už půjde, a požádala ho, aby si zavolal někoho ze služebnictva, kdyby něco potřeboval. Odešla nešťastná a zanechala Tracyho též nešťastného, neboť s ní opustil pokoj sluneční jas. Oběma teď velmi pomalu ubíhal čas. Nemohl malovat, protože musil myslet na ni; neměla vůbec chuť ani navrhovat, ani šít šaty, protože musila myslet na něj. Ještě nikdy se mu nezdálo malování tak prázdným zaměstnáním, a šití ji tak málo zajímalo, jako jistě nikdy. Odešla a neopětovala své pozvání na večeři – což mu způsobilo téměř nesnesitelné zklamání. Ona však trpěla též, neboť viděla, že ho nemůže pozvat. Včera to nebylo těžké, dnes však to bylo nemožné. Zdálo se, jako by za minulých čtyřadvacet hodin byla bývala nepozorovaně oloupena o tisíc neškodných výsad. Dnes se cítila podivně zmatená a omezovaná v svobodném jednání. Dnes si neuměla představit, že by mohla něco říci nebo udělat, co mělo nějaký vztah k tomu mladému muži, aniž by nebyla okamžitě přepadena strachem, že by mu mohlo napadnout nějaké „podezření“. Tento strach ji ochrnil, takže nebyla ničeho podobného vůbec schopna. Pozvat ho dnes na večeři? Chvěla se strachem, když na to jen pomyslí.

A proto byla celé odpoledne v mrzuté náladě – chvílemi přerušované. Tříkrát musila jít pro něco dolů – totiž domnívala se, že si musí pro něco dojít dolů. A tak ho vždy cestou zahlédla, celkem šestkrát, aniž se zdálo, že se dívala tím směrem; snažila se vždy vydržet tu elektrickou rozkoš, aniž dala cokoliv najevo. Velmi ji to vždycky rozrušilo a cítila, že přirozenost, kterou předstírala,

byla přehnaná a příliš násilně strážlivá a hystericky klidná, než aby mohla oklamat.

I malíř měl své chvíle uneseného vytržení; i on ji zahlédl šestkrát a byl při tom stržen vlnami rozkoše, jež na něj dorážely a útočily a rozkošně ho omývaly a v nichž se utápělo všechno vědomí o tom, co se dělo s jeho štětcem. Tak vzniklo na jeho plátně šest míst, která musil úplně předělat.

Konečně nabyla Gwendolen tolik duševního klidu, že mohla vzkázat Thompsonovům, kteří bydlili v sousedství, že k nim přijde na večeři. U jejich stolu jí aspoň nebude nic připomínat, že tam není někdo, kdo by tam měl být.

Asi v té době přišel starý hrabě na chvíli k malíři, aby si s ním popovídal, a pozval ho, aby u nich zůstal na večeři. Tracy v sobě potlačil radost a vděčnost s náhlým a mocným vynaložením všech sil. Cítil, že teď, když bude Gwendoleně nablízku a uslyší její hlas a bude moci pozorovat její tvář několik vzácných hodin, není na celém světě prozatím nic cenného, co by mohlo obohatit jeho život.

Hrabě si řekl: „Tohle zjevení může zřejmě jíst jablka. Teď uvidíme, jestli to je nějaká zvláštnost duchů. Já pro svou osobu se domnívám, že to je zvláštnost. Jablka bezpochyby jsou jediná věc, kterou duchové mohou jíst. Vždyť tomu tak bylo i u našich prvních prarodičů. Ne, to je omyl – nebo je to alespoň částečná pravda. Ti právě nesměli jíst jablka, kdežto v tomto případě je tomu naopak.“ Nový oblek mu způsobil vzrušené potěšení a vzbudil v něm pýchu. Řekl si: „Jistě jsem ho už aspoň částečně zhmotnil až do přítomnosti.“

Sellers řekl, že má radost z Tracyho práce, a šel ještě dál a požádal ho, aby mu opravil i ty staré mistry. Řekl, že by byl též rád, kdyby mu mohl namalovat jeho vlastní podobiznu, podobiznu jeho ženy a možná i jeho dcery. Umělcovo nitro zaplavil příliv štěstí. Povíдали si příjemně, Tracy maloval a Sellers zatím opatrně roz-

balil obraz, který si přinesl. Byl to nový barvotisk, jenž byl právě dán do prodeje. Byla to sladce se usmívající a samolibá podobizna muže, který zaplavoval Spojené státy reklamou, již každého zval, aby si koupil jeho specialitu, to jest boty za tři dolary, frak nebo něco podobného. Starý pán si položil barvotisk na klín a něžně se na něj díval, mlčel a rozjímal. Tracy najednou viděl, že mu kanou slzy z očí. Citlivého a soucitného mladíka to dojalo a zároveň to v něm vzbudilo trapný pocit, že se vtírá do posvátného soukromí, že je svědkem citového dojetí, jehož by si cizí člověk neměl všímat. Avšak soucit nakonec zvítězil nad jinými ohledy a přiměl ho, aby se pokusil potěšit zarmouceného starého pána vlídným slovem a projevem přátelského zájmu.

„Je mi to velice líto – je to asi přítel, kterého –“

„Ó, víc než to, mnohem víc než to – je to příbuzný, nejdražší příbuzný, kterého jsem na světě měl, ačkoliv mi nebylo nikdy dopřáno, abych se s ním setkal. Ano, to je mladý lord Berkeley, který tak hrdinně zahynul při tom strašném požá – Co je vám?“

„Ó nic, docela nic. Člověka to jen trochu poleká, když se octne takřka tváří v tvář někomu, o kom už tolik slyšel. Je si hodně podobný?“

„Ano, bezpochyby. Já jsem ho nikdy nespatriil, ale je vidět, že byl podobný svému otci,“ řekl Sellers, zdvihl barvotisk a díval se střídavě a zároveň zálibně na něj a na jiný barvotisk, který měl patrně představovat (ačkoliv velmi nezdařile) nynějšího uchvátitele hraběcího titulu.

„My všichni takhle vypadáme na začátku – celý náš rod,“ pokračoval Sellers nerušeně. „Všichni začneme jako bláhovci, kteří vypadají jako usmívající se měsíc v úplňku, a pak se proměníme v protáhlé koňské tváře, divy intelektu a charakteru. Podle těchto známek a rodových rysů objevuji zde správnou podobu a poznám,

že tato podobizna je pravá a zdařilá. Ano, všichni členové našeho rodu jsou z počátku bláhovci.“

„Zdá se, že tenhle mladík určitě vyhovuje tomuto dědičnému požadavku.“

„Ano, ano, byl to bezpochyby bláhovec. Prohlédněte si jeho obličej, tvar jeho hlavy a jeho výraz. Je to bláhovec, skrz naskrz bláhovec.“

„Děkuji,“ řekl Tracy.

„Proč děkujete?“

„Že jste mi to vysvětlil. Pokračujte, prosím.“

„Já jsem říkal, z celé jeho tváře můžete číst, že byl bláhovec. Člověk z ní může vyčíst i podrobnosti.“

„A co se z nich dá usuzovat?“

„Nu, že to byl celkem vrávora.“

„Co?“

„Vrávora. Člověk, který vždycky zaujme v něčem pevné stanovisko – myslí si, že je pevný jako Gibraltar, skálopevný a stálý až na věky – a pak za malou chvíli začne vrávorat. Už to není Gibraltar, kdepak, najednou je z něho náramně obyčejný slaboch, který se potácí na chůdách. Takový je lord Berkeley až do puntíku, můžete to vidět sám – podívejte se na tu ovci! Ale – proč se rdíte jako večerní červánky? Drahý pane, urazil jsem vás snad nějak, aniž jsem si to uvědomil?“

„Ó ne, opravdu ne, opravdu ne. Kdepak. Ale já se vždycky musím rdít, když slyším, jak někdo pomlouvá svou vlastní krev.“ Řekl si: „Je to zvláštní, jak ve svých bludných a pomatených představách uhodl pravdu. Náhodou mě popsal docela přesně. Já jsem opravdu takový slaboch, hodný opovržení. Když jsem odjížděl z Anglie, domníval jsem se, že se znám; kdežto vpravdě jsem jen vrávora a obyčejný slaboch. No – člověku slouží ke cti, když má alespoň vznešené ideály a když je schopen velkých rozhodnutí; tím se jedině mohu utěšovat.“ Pak řekl nahlas: „Myslíte, že by se téhle ovci, jak mu říkáte, mohla

zrodit v hlavě nějaká šlechetná myšlenka? Mohl by na příklad uvažovat o tom, aby se třeba vzdal hraběcího titulu a bohatství a slávy a aby dobrovolně ustoupil do řad prostých a obyčejných lidí, z nichž by se buď povznesl svou vlastní zásluhou, nebo v nichž by navždy zapadl v chudobě a zcela neznámý?“

„Zda by to bylo možné? No, podívejte se na něj – podívejte se na ten rozšklebený, samolibý obličej! Tady máte odpověď. Byl by schopen právě takového nápadu. A začal by jej též uskutečňovat.“

„A pak?“

„Pak by zakolísal.“

„A zas by toho zanechal?“

„Pokaždé.“

„A takhle to má být se všemi mými – totiž takhle by to dopadlo se všemi jeho rozhodnutími?“

„Ó zajisté, zajisté. To je právě to rossmorovské.“

„Pak měl ten tvor štěstí, že zemřel. Dejme tomu, na příklad, že bych já byl Rossmore a –“

„To není možné.“

„Proč?“

„Protože něco takového se vůbec nedá předpokládat. Kdybyste byl Rossmore, musel byste být v tomto svém věku bláhovec, ale vy nejste bláhový. A musel byste být kolísavý slaboch, kdežto každý, kdo se vyzná v lidských povahách, může vidět na první pohled, že když si jednou něco umíníte, musí se to stát. Vy byste nezakolísal ani při zemětřesení.“ Pak si řekl v duchu: „Tohle stačí, víc mu nemusím říkat, ale nevystihuje to ani zdaleka pravou skutečnost. Čím víc ho pozoruji, tím se mi zdá pozoruhodnější. Je to nejenergičtější obličej, jaký jsem kdy viděl. Je v něm téměř nadlidská pevnost, neoblomná rozhodnost, železná síla vůle. Je to zcela kromobyčejný mladík.“

Pak řekl nahlas:

„Jednou bych vás rád požádal o radu v nějaké maličkosti, pane Tracy. Víte, mám tady ostatky toho mladého lorda – pane na nebi, vy jste sebou škulbl!“

„Ó, to nic není! Prosím vás, pokračujte. Vy máte jeho ostatky?“

„Ano.“

„Jste si jist, že to jsou jeho ostatky, a nikoliv někoho jiného?“

„Ó, jsem si tím zcela jist. Totiž jsou to jen vzorky. Nejsou úplné.“

„Vzorky?“

„Ano – v koších. Jednou jistě pojedete domů, a kdyby vám to nevadilo, poprosil bych vás, abyste je vzal s sebou.“

„Kdo? Já?“

„Ano – zajisté. Nemyslím teď; ale později, až – ale poslyšte, nechtěl byste se na ně podívat?“

„Ne! Rozhodně ne! Nechci je vidět.“

„No dobrá. Já jsem si jen myslel – Ahoj, kam jdeš, miláčku?“

„Na večeři, papá, jsem pozvána.“

Tracy byl zděšený. Plukovník řekl zklamaným hlasem:

„No, to je škoda. Věřte mi, pane Tracy, já jsem nevěděl, že je pozvána na večeři.“ V Gwendolenině obličejí se začal objevovat úzkostný výraz, znamenající: Co jsem to udělala? „Tři staří lidé na jednoho mladého – to rozhodně není poměrné zastoupení.“ Gwendolenina tvář prozrazovala najednou klíčící naději a dívka řekla mrzutým tónem, který nezněl moc upřímně:

„Jestli chceš, vzkážu Thompsonovům, že –“

„Ó, ty jdeš k Thompsonovům? Tím to je vyřízeno – to je správné. My už se bez tebe nějak obejdeme, dítě, nechci ti kazit zábavu. Když ti na tom tolik záleží –“

„Ale papá, vždyť bych tam mohla jít někdy jin –“

„Ne, to nechci. Jsi takové hodné a pilné dítě, vždyť víš, že jsi můj miláček, a já tě nechci zklamat, když –“

„Ale papá, já –“

„Jen jdi, už ani slovo. My se už bez tebe obejdeme, miláčku.“

Gwendoleně bylo do pláče. Byla to pro ni velká trýzeň. Nemohla však dělat nic jiného než jít. Chtěla to právě udělat, když její otec dostal nápad, který ho nesmírně potěšil, protože umožňoval obratné a hladké vyřešení té těžké situace k spokojenosti všech zúčastněných:

„Už to mám, miláčku! Ty nepřijdeš o svou zábavu, a přitom ani my tady nepřijdeme o svou a všichni budou spokojeni. Pošli sem Bellu Thompsonovou – velká krasavice, Tracy, ohromná krasavice. Chci, abyste se s tou dívkou seznámil, budete do ní úplně zblázněný – za minutu budete do ní úplně zblázněný. Ano, pošli ji sem ihned, Gwendolen, a řekni jí – Hleďme, už je pryč!“ Obrátil se – Gwendolen už vycházela z vrátěk. Bručel: „To bych rád věděl, co se jí stalo; nevím, co dělají její ústa, ale vidím to na ní i zezadu, že mě v duchu proklíná. No,“ řekl Sellers Tracymu mrzutě, „bude mi chybět – rodičům se vždycky začne stýskat po dětech, jakmile je mají z dohledu; ale to je přirozená rodičovská láska, která jim byla moudře vštípena. Nebojte se, bude vám u nás dobře, protože slečna Thompsonová vám bude dobrou společnicí a budete jistě dokonale spokojeni; my staří se též přičiníme, jak nejlépe budeme umět. Budeme se docela dobře bavit. Aspoň budete mít příležitost, abyste se lépe seznámil s admirálem Hawkinsem. Je to vzácný člověk, pane Tracy – jeden z nejvzácnějších a nejroztomilejších lidí na světě. Uvidíte, že stojí za to, abyste mu věnoval svou pozornost. Já ho už studuji od jeho dětství a vidím, že se stále vyvíjí. Myslím opravdu, že jedna z hlavních věcí, která mi umožnila, že tak dobře ovládám tu obtížnou vědu, jako je znalost lidských povah, byl živý zájem, jaký jsem vždy měl o toho hochu. Jeho chování a způsob myšlení jsou totiž úžasně nevyzpytatelné.“

Tracy z toho všeho neslyšel ani slovo. Dobrá nálada ho opustila, byl zoufalý.

„Ano, je to podivuhodná povaha, protože je tak hluboko utajena; to je její základní rys. První, co vždycky musíte udělat, je nalézt základní rys, z něhož lidská povaha vyrůstá – a pak už není těžké ji pochopit. Pak už vás nezmatou žádné zdánlivě nesourodé zvláštnosti, které by mohly člověka mýlit. Co můžete vyčíst ze senátorova zevnějšku? Prostotu – až přehnanou a nápadnou prostotu; kdežto ve skutečnosti je to snad nejhlubší povaha, jakou můžete na světě nalézt. Je to dokonale poctivý muž – a přitom není pochyby, že to je největší mistr přetvářky, jakého svět viděl.“

„Ó, to je přímo ďábelské!“ K tomuto výrazu dohnalo Tracyho, který ho vůbec neposlouchal, bolestné pomyšlení, co by bylo mohlo být, kdyby se plány na večeři nebyly tak zkrřížily.

„Ne, to bych nechtěl říci,“ odpověděl Sellers, který teď klidně přecházel po pokoji s rukama pod šosy kabátu a zálibně naslouchal svým vlastním slovům. „Kdyby to byl jiný člověk, bylo by jistě možno prohlásit, že to je ďábelská povaha, ale nikoliv u senátora. Užil jste správného slova, úplně správného – to vám přiznám, avšak v tomto spojení není na místě. To je velký rozdíl. Ano, je to podivuhodná povaha. Myslím, že jakživ žádný státník neměl takový ohromný smysl pro humor, a přitom takovou schopnost dokonale jej utajovat. Kromě několika výjimek, snad kromě Jiřího Washingtona a Cromwella a snad Robespiera, ale další už nemohu připustit. Člověk, který není zkušeným znalcem lidských povah, mohl by strávit celý život ve společnosti soudce Hawkinse a do smrti by možná žil v mylném domnění, že má asi tolik smyslu pro humor, kolik ho lze nalézt na hřbitově.“

Roztržitý a zasněný malíř vydal hluboký a předlouhý povzdech a zašeptal: „Ó, to je škoda, to je škoda!“

„No, takhle bych to zrovna neřekl, rozhodně ne. Právě naopak, obdivuji se jeho schopnosti utajovat smysl pro humor ještě víc, je-li to možné, nežli jeho nadání pro humor, které je úžasné. A ještě něco – generál Hawkins je myslitel; odvážný, logický, hluboký myslitel, který umí dokonale všechno rozebrat – snad nejschopnější myslitel současné doby. Totiž, přirozeně, jen v otázkách jemu přiměřených, jako na příklad v oboru ledové doby, souvztažnosti sil a vývoji člověka z housenky – a v podobných věcech. Položte mu otázku, která je mu přiměřena, a buďte zticha a jen ho pozorujte, jak myslí! Zatočí se vám z toho hlava! Ó ano, musíte ho poznat, musíte ho znát skrz naskrz. Je to snad nejpozoruhodnější mozek po Aristotelovi!“

Čekali trochu s večerí na slečnu Thompsonovou; poněvadž jí však Gwendolen pozvání nevyřídila, nebylo to nic platné a zasedli ke stolu bez ní. Chudák starý Sellers zkusil všechno, co mu mohl jeho pohostinný duch vnuknout, aby se host při večerí bavil, a host se co nejpoctivěji snažil být veselý a povídavý a šťastný kvůli starému pánovi. Opravdu všichni zúčastnění dělali, co mohli, aby se všichni dobře bavili, ale zábava hned od počátku vážla. Tracy měl v prsou srdce těžké jako olovo; zdálo se mu, když se rozhlédl, jako by viděl jen jedinou věc, totiž prázdnou židli u stolu; nemohl odvrátit mysl od Gwendoleny a svého neštěstí. Byl tak roztržitý, že si nepovšiml, když ostatní u stolu se každou chvíli odmlčeli, čekající na něho, aby také něco řekl, a připustil, aby se mlčení nekonečně protáhlo; tato nemoc pak ovšem zachvátila celý rozhovor. Proto místo příjemné projížďky v lehké plachetnici po slunné vodní hladině, na kterou se všichni těšili, musili stále vylévat vodu a modlili se, aby se honem dostali ke břehu. Co se vlastně stalo? Jen Tracy by to byl mohl říci, ostatní si marně lámali hlavu.

A zatím byla u Thompsonů podobně neutěšená nálada, totiž vlastně totožná. Gwendolen se styděla za to, že neuměla přemoci

své zklamání a že připustila, aby jí zkazilo náladu a dělalo ji tak podivně a hluboce nešťastnou. Avšak skutečnost, že se styděla, nijak věci nepomáhala, naopak, zdálo se, že jen zvyšovala její utrpení. Vysvětlovala, že jí není docela dobře, a všichni viděli, že to je pravda. Proto se jí dostalo upřímných sympatií a soustrasti, to jí však též nepomohlo. V takovém případě nepomáhá nic. Nejlepší je vůbec se nepokoušet a nechat ránu hnisat. Jakmile bylo po večeři, dívka se omluvila, spěchala domů a byla nevýslovně vděčná, že se dostane z toho domu jako z vězení a že se vysvobodí z nevýslovného utrpení.

Bude už pryč? To pomyšlení jí vyvstalo v mozku a pohánělo ji, jako by jí bylo stále v patách. Vklouzla do domu, shodila plášť a běžela rovnou do jídelny. U dveří se zastavila a poslouchala. Otcův hlas – jako bez života; pak matčin – také jako bez života; pak delší ticho, pak neplodná poznámka Washingtona Hawkinse. Zase ticho; a pak hlas – nikoli Tracyův, nýbrž znovu otcův.

„Už je pryč,“ řekla si zoufale, lhostejně otevřela dveře a vstoupila.

„Dítě,“ zvolala matka, „ty jsi strašně bledá! Je ti – stalo se ti –“

„Bledá!“ zvolal Sellers. „Vždyť ta její bledost zmizela jako bleskem; nebylo to nic vážného. Už je zase červená jako růžička! Posad' se, miláčku, posad' se – bohudíky, jsi srdečně vítána! Bavila ses dobře? My jsme se tady bavili ohromně – úžasně. Proč slečna Thompsonová nepřišla? Pan Tracy není jaksi ve své kůži a v její společnosti by na to byl jistě zapomněl.“

Byla teď spokojena; z jejích šťastných očí zářilo světlo, jež prozradilo její tajemství jiné dvojici očí a objasnilo jí i jejich tajemství. V tom nekonečně malém zlomku vteřiny byla projevena dvě velká vyznání, přijata a dokonale pochopena. Všechna úzkost, nejistota a všechny obavy zmizely ze srdcí té mladé dvojice a zanechaly je naplněná hlubokým mírem.

Sellers pevně důvěřoval a věřil, že s touto novou posilou promění v poslední chvíli hrozící porážku ve vítězství, ale to byl omyl. Hovor u stolu stejně umíněně vázl jako dřív. Byl pyšný na Gwendolenu a rád se jí chlubil, dokonce i ve společnosti slečny Thompsonové. Teď se naskytla taková vhodná příležitost, ale Gwendolen ji zmařila. Velmi ho to mrzelo. Byl mrzutý, když si pomyslel, že tenhle Angličan s věčným britským sklonem vyvozovat dalekosáhlé závěry jako nebetyčná horstva z ojedinelých zrněk písku, ihned usoudí, že mladé Američanky jsou stejně němé jako ona. Obával se, že bude posuzovat celý americký národ podle tohoto jediného vzorku, kdy Gwendolen byla ve své nejhorší náladě a nic u stolu ji nemohlo povzbudit, vyburcovat a zabránit, aby neusnula. Proto se rozhodl, že v zájmu národní cti musí ty dva zase co nejdřív svést dohromady u společné večeře. Soudil, že po druhé to snad dopadne líp. Řekl si s hlubokým pocitem urážky: „Zapíše si do deníku – všichni Angličané si píší deník – napíše si do deníku, že byla podivuhodně nezajímavá – není-liž pravda? – Jakživ jsem nic podobného neviděl – a přece byla tak krásná jako Satan – zdálo se, jako by neuměla nic jiného než sbírat chlebové drobtý z ubrusu a trhat květiny na kousíčky a rozpačitě se vrtět. A potom v saloně to nebylo o nic lepší. Už toho mám dost; vzdávám se vši naděje, ať to zase zkusí jiní, jestli chtějí.“

Podal všem u stolu ruku a odešel za nějakou prací, o níž řekl, že je naléhavá. Vzájemně se zbožňující mladí lidé byli od sebe vzdáleni přes celou šířku pokoje a zdánlivě si žádný z nich neuvědomoval přítomnost toho druhého. Ta vzdálenost se teď trochu zkrátila. Brzy odešla i matka. Vzdálenost se opět zmenšila. Tracy stál před barvotiskem, znázorňujícím podobu nějakého politika ze státu Ohio. Ta podobizna byla opravena a opatřena přimalovaným kroužkovým brněním, aby představovala nějakého křižáckého

předka z rodu Rossmorů. Gwendolen seděla na pohovce nedaleko Tracyho a zdařile se tvářila, jako by byla pohřížena v prohlížení alba na fotografie, v němž žádné fotografie nebyly.

„Senátor“ tam stále otálel. Bylo mu těch mladých lidí líto; byl to pro ně jistě nudný večer. Protože měl dobré srdce, pokoušel se jim jej zpříjemnit; snažil se smazat špatný dojem, jež nutně vyvolal ten všeobecný nezdár, snažil se být povídavý, a dokonce se pokoušel být veselý. Avšak jejich odpovědi byly mdlé, nijak se mu nedařilo vzbudit nadšení. Proto si řekl, že toho zanechá a půjde – zdálo se mu, že to je nešťastný den, zvláště vyvolený pro nezdary a zasvěcený porážce.

Když však Gwendolen rychle vstala, radostně se usmála a řekla, vděčně mu žehnajíc: „Musíte už jít?“, zdálo se mu, že by to bylo kruté, kdyby je teď opustil. Proto se zase posadil.

Právě chtěl něco říci, když – když to neřekl. Něco podobného se už stalo každému z nás. Nevěděl, proč jeho rozhodnutí, že tam ještě zůstane, bylo chybné, věděl jen, že tomu tak bylo; věděl to docela určitě. Proto jim popřál dobré noci a odešel v rozpacích nevěda, co asi udělal, že to najednou způsobilo takovou změnu v ovzduší. Když za sebou zavíral dveře, ti dva ihned stáli vedle sebe, dívajíce se na dveře – dívali se a čekali, počítali vteřiny, přitom však pociťovali hlubokou vděčnost. A jakmile se dveře zavřely, padli si kolem krku, prudce se k sobě tiskli a stáli tam, srdce na srdci a rty na rtech –

„Ó, můj Bože, ona To líbá!“

Tuto poznámku nikdo neslyšel, protože Hawkins, jenž byl jejím původcem, jen si ji pomyslel a nevyslovil ji. Obrátil se, jakmile zavřel dveře, a trochu je zase pootevřel, chtěje se vrátit do pokoje a zeptat se, co to tak neblahého udělal nebo řekl, a omluvit se za to. Nevrátil se tam však; odpotácel se omráčený, zděšený, hluboce zarmoucený.

Kapitola XXI

Za pět minut už seděl ve svém pokoji, opíral se lokty o stůl, hlavu zabořenou v dlaních – pravý obraz žalu a zoufalství. Slzy mu proudily z očí a občas bylo ticho přerušeno vzlykem. Říkal si:

„Vždyť jsem ji znal už jako malé dítě, které si hrálo u mých nohou. Miluji ji jako svou vlastní a teď – ó, chudinka, chudinka, já to nesnesu! A teď se zamiluje do té zhmotněné příšery! Proč jen jsme nepředvíдали, že by se to mohlo stát? Ale copak jsme to mohli předvídat? Vždyť by to nikomu ani nenapadlo, vždyť o něčem takovém by se nikomu ani nesnilo! Nikdo by přece nemohl čekat, že se nějaká osoba zamiluje do voskové figury. A tenhleten je ještě něco horšího!“

Truchlil dál a občas zanaříkal:

„Už se stalo, ó, už se to stalo, a teď se s tím už nedá nic dělat, teď už se to neštěstí nedá odčinit. Kdybych měl odvahu, zabil bych To! Ale to by nic nepomohlo. Ona To miluje; myslí, že To je opravdový a skutečný člověk. Kdyby To ztratila, truchlila by pro To stejně jako pro skutečného člověka. A kdo to teď má oznámit rodině? Já ne – to bych radši umřel! Sellers je nejlepší lidský tvor, jakého jsem kdy poznal, a ani by mi nenapadlo – ó můj Bože, vždyť mu pukne srdce, až se to dozví! A Polly také. To je z toho, když se člověk plete do takových pekelných věcí! Nebýt toho, smažil by se ten tvor teď v pekle, kam patří. Jak je to možné, že tihle lidé necítí, jak z něho páchne síra? Někdy s ním nemohu vydržet v jedné místnosti, protože se div neudusím.“

Za chvíli spustil znovu:

„Nu, jedno je jisté. To zhmotnění se musí ihned zastavit. Jestli se má provdat za ducha, ať se aspoň provdá za nějakého slušného ducha ze středověku, jako je tenhleten – a ne za nějakého kovboje a zloděje, v kterého by se proměnil ten protoplazmický pulec, jestli Sellers neustane ve svých pokusech. Bude nás to stát pět tisíc dolarů a znamená to, že budeme muset přestat se zakládáním té akciové společnosti, ale Sellersovo štěstí má větší cenu.“

Slyšel, jak Sellers přichází, a vzpamatoval se. Sellers se posadil a řekl:

„No, musím se ti přiznat, že jsem v úzkých. Určitě To jedlo, to se nedá popřít. Vlastně To ani nejedlo, páralo se To v jídle; bylo vidět, že To nemá chuť k jídlu, ale rozhodně To do sebe soukalo potravu. A to je přece div! Ale teď přijde hlavní otázka: co To dělá s těmi ždibečky jídla, které pozře? Domnívám se, že nemáme ani tušení, co se ještě můžeme dozvědět o tomhle úžasném vynálezu. Ale časem se to ukáže – čas a věda to rozřeší – musíme čekat a nesmíme být netrpěliví.“

Nemohl však Hawkinse zaujmout; nemohl ho přimět, aby pověděl něco kloudného; nemohl ho vytrhnout z jeho sklíčenosti. Najednou však řekl něco, co upoutalo Hawkinsovu pozornost.

„Začínám ho mít rád, Hawkinsi. Ten člověk má úžasnou povahu – ohromnou povahu! Pod tím klidným a mírným zevnějškem je utajen přímo dábelcky odvážný duch, jaký kdy sídlil v lidském těle; vždyť to je druhý Clive! Ano, bezmezně se mu obdivuji pro jeho povahu, a jak víš, z obdivu se přirozeně rodí láska. Začínám ho mít nesmírně rád. Víš, nemám srdce, abych z takového skvělého člověka udělal lupiče! Neudělal bych to ani za peníze, prostě za nic na světě! Proto jsem se tě přišel zeptat, jestli jsi ochoten vzdát se té odměny a nechat tohoto chudáka –“

„– tak jak je?“

„Ano a přestat s dalším zhmotňováním.“

„Ó, tady máš na to ruku. Souhlasím z celého srdce!“

„Tohle ti nikdy nezapomenu, Hawkinsi,“ řekl starý pán hlasem, jež jen stěží ovládl. „Přinášíš mi tím velikou obět, znamená to pro tebe nesmírné sebezapření, ale nikdy ti nezapomenu tvou nezištnost, a dokud budu živ, nebudeš toho nikdy litovat, o tom tě mohu ujistit.“

Sally Sellersová si rázem živě uvědomila, že se proměnila v novou bytost, že se z ní stal daleko vyšší a cennější tvor, nežli byla ještě před chvílí; že je z ní najednou místo snílka vážné stvoření, které má teď skutečný důvod k životu na zemi, kdežto předtím nad tím často zmateně a zvědavě hloubala. Ta změna, která se s ní stala, byla tak velká a podstatná, že se jí teď zdálo, že je skutečná osoba, kdežto nedávno byla jen nicotným a bezkrevným stínem; že to, co dříve bylo jen představou, proměnilo se teď v určitý cíl. Zdálo se jí, jako by teď byla dokončeným chrámem s planoucími ohni na oltářích, k jehož klenbě stoupají zbožné hlasy věřících, kdežto dříve to byly jen suché a zmatené stavební plány, nesrozumitelné a nic nevěstící.

„Lady“ Gwendolen! Ta slova pro ni úplně pozbyla příjemného zvuku, zněla jí teď v uších jako urážka. Řekla:

„Tak – tenhle klam teď patří minulosti; nechci už, aby mě tak někdo nazýval.“

„Smím ti tedy říkat prostě Gwendolen? Dovolíš mi, abych zcela zanechal formalit a abych tě jmenoval tvým drahým jménem beze všech přídavek?“

Odstraňovala karafiát a nahrazovala jej růžovým poupětem.

„Tak – tohle je lepší. Nenávidím karafiáty – aspoň některé. Ano, ovšem, smíš mi říkat jen jménem beze všech přídavek – totiž – nu, nemyslím úplně bez přídavek, ale –“

Na víc se už nezmohla. Zmlkla – jeho mozek zápasil, aby pocho- pil; nakonec však se mu přece podařilo vytušit, jak to bylo míněno, ještě včas zabránil všeobecným rozpakům a řekl vděčně:

„Drahá Gwendolen! Smím ti tak říkat?“

„Ano – částečně. Ale – nelíbej mě, když mluvím, vždyť pak za- pomenu, co jsem chtěla říci! Smíš mi říkat jen první půlkou toho oslovení, ale ne tou druhou. Já se totiž nejmenuji Gwendolen.“

„Ty se nejmenuješ Gwendolen?“ Řekl to udiveným a překvape- ným hlasem.

Její duše se náhle naplnila zlověstnou předtuchou, zcela urči- tým podezřením a poplachem. Odstrčila jeho ruce od sebe, po- hlédla mu pátravě do očí a řekla.

„Odpověz mi podle pravdy; řekni mi na svou čest. Nechceš se se mnou oženit pro mé společenské postavení?“

Byl na takovou ránu tak málo připraven, že mu div nevyrazila duši z těla. V té otázce a v podezření, z něhož se zrodila, bylo něco tak groteskního, že se přestal divit a obdivovat, a to ho zachránilo, že se nedal do smíchu. Neztrácije drahocenný čas, podjal se úkolu, aby ji přesvědčil, že ho přivábila jen ona sama, že se zamiloval jen do ní, nikoliv do jejího šlechtického titulu a postavení; že ji miluje celým srdcem a že by ji nemohl milovat víc, i kdyby byla vévodky- ně, ani méně, i kdyby byla bez domova, beze jména a bez rodiny. Pozorovala pátravě, dychtivě a plná naděje jeho tvář, vykládajíc si podle jejího výrazu jeho slova. Když skončil, naplnilo se její srdce radostí – bláznivou radostí, ačkoliv navenek byla klidná, chladná, ba až kriticky přísná. Měla teď pro něj připravené překvapení, vypočtené, aby podrobilo to ujišťování o jeho nezištném zájmu těžké zkoušce. Promluvila; každé její slovo bylo vypočteno, aby se mu propalovalo až do duše, jako se doutnák prohořívá až k výbuš- nému jádru bomby, a přitom bedlivě číhala na účinky výbuchu.

„Poslyš – a nepochybuji o mých slovech, protože ti teď povím čistou pravdu. Howarde Tracy, já jsem právě tak hraběcí dítě jako ty!“

K její radosti – a zároveň i tajnému překvapení – nehnul ani brvou. Tentokrát byl připraven a tušil, co asi přijde. Zvolal s nadšením: „Díky nebesům!“ a chytil ji do náručí.

Její štěstí bylo nepopsatelné.

„Udělal jsi ze mne nejpyšnější dívku na světě,“ řekla, opírajíc si hlavu o jeho rameno. „Myslila jsem si, že by to bylo docela přirozené, kdybys byl oslněn mým šlechtickým titulem – možná jen podvědomě, protože jsi Angličan – a že snad klameš sám sebe, když si myslíš, že mě miluješ. Bála jsem se, že najednou zjistíš, že mě nemiluješ, až se ten klam rozptýlí. Proto jsem teď hrdá, když vidím, že se mým odhalením nic nezměnilo a že opravdu miluješ jen mne, jen mne samotnou – ó, jsem na to nevýslovně pyšná!“

„Jen tebe, miláčku! Věř mi, že jsem nikdy ani trochu nezáviděl tvému otci jeho hraběcí titul. To je čistá pravda, drahá Gwendolen!“

„Takhle mi přece nesmíš říkat! Nenávidím to nepravé jméno. Vždyť jsem ti řekla, že se tak nejmenuji. Jmenuji se Sally Sellersová – nebo Sára, jak chceš. Od této chvíle už nechci nic vědět o snech, vidinách a představách. Teď budu sama sebou – teď to budu skutečně já, poctivě já, jaká jsem od přírody; chci se očistit a osvobodit od všeho nepravého, bláhového a klamného a chci tě být hodna. Mezi námi není ani zrnko společenské nerovnosti; jsem jako ty bez význačného společenského postavení; ty jsi umělec, který zápasí o živobytí; já jsem totéž, jenže v daleko skromnějším vydání. Vyděláváme si poctivě chléb; pracujeme, abychom měli být z čeho živi. Od této chvíle spolu půjdeme ruku v ruce až do hrobu, budeme si všemožně pomáhat, budeme pro sebe žít, budeme a vždy zůstaneme spojeni v srdci a v životě, budeme žít oba jedinou nadějí a jedinou touhou, nerozluční až do smrti. A ačkoliv

naše postavení je nízké, viděno očima světa, povzneseme se co nejvýše v tom nejpodstatnějším, to jest v tom, že budeme poctivě pracovat, abychom se užívali, a že budeme bezúhonně žít. Budme vděční, že žijeme v zemi, kde toto samo postačí, aby si člověk do- byl nejvyšší úcty, a kde se nikdo nad druhého nepovyšuje z boží milosti, nýbrž pouze svou vlastní zásluhou.“

Tracy se pokusil něco k tomu říci, ale zarazila ho a vedla dál svou.

„Počkat, ještě jsem neskončila. Očistím se od posledních stop vyumělkovanosti a přetvářky, pak začnu docela nanovo na naší po- ctivé úrovni a vynasnažím se, abych ti byla rovnocennou družkou. Můj otec skutečně věří, že je hrabě. Nech mu ten jeho sen; líbí se mu a nikomu to není na škodu. Byl to už sen jeho předků. Rod Sellersů se tím zesměšnil už po několik generací a já jsem se tím také trochu pobláznila, ale nezapustilo to hluboké kořeny. Teď už mě to dokona- le a nadobro přešlo. Ještě před osmačtyřiceti hodinami jsem se tajně pyšnila tím, že jsem dcera nepravého hraběte, a myslila jsem si, že jen muž stejného společenského postavení mi může být rovnocen- ným manželem. Ale dnes – ó, jak jsem ti vděčna za tvou lásku, která vyléčila můj chorobný mozek a vrátila mi duševní zdraví! – Mohla bych přísahat, že žádný hraběcí syn na celém světě –“

„Ó – dobrá – ale – ale –“

„Co se stalo? Proč se tváříš tak zděšeně? Co je?“

„Co je? Ó, nic – nic. Chtěl jsem jen říci –“ V tom rozčilení mu však zatím nenapadlo nic, co by řekl; pak si šťastným vnučutím vymyslel něco, co v tom případě úplně stačilo, a vyjádřil to vý- mluvně a s důrazem: „Ó, jak jsi krásná! Až mě přechází zrak, když tě takhle vidím!“

Bylo to dobře vymyšleno, upřímně míněno a proneseno v pra- vou chvíli – a byl za to odměněn.

„Počkej! Kde jsem přestala? Ano, hraběcí titul mého otce je holé bláznovství. Podívej se na ty strašné obrazy na zdi. Jistě jsi předpokládal, že to jsou podobizny jeho předků, hrabat z Rossmoru. Ale nejsou. Jsou to barvotisky, které mají představovat význačné Američany – a všechny pocházejí ze současné doby. On je však pošoupl o tisíc let nazpět a opatřil je štítky. Tamhle Andrew Jackson dělá, co může, aby byl americkým hrabětem, který nedávno zemřel. A ten nejnovější poklad má představovat toho mladého anglického lorda, dědice titulu – tamhleten idiot, ozdobený smutečním krepem. Ve skutečnosti to však je nějaký švec, a nikoliv lord Berkeley.“

„Víš to jistě?“

„Nu, ovšemže to vím. Jistě takhle nevypadal.“

„Proč?“

„Protože jeho chování v posledních okamžicích jeho života, když kolem něho zuřil požár, svědčí o tom, že byl pravý muž. Svědčí o tom, že to byl skvělý, velkodušný mladík.“

Tracy byl ku podivu dojat těmito poklonami a zdálo se mu, že dívčiny rty nabývaly nové krásy, když je pronášely. Řekl tiše:

„To je škoda, že nemohl vědět, že jeho chování zanechá takový krásný dojem v duši nejdražší a nejsladší dívky v zemi.“

„Ó, já jsem se do něho málem zamilovala! Myslím na něj každý den. Pořád ho vidím v duchu.“

Tracy měl pocit, že tohle je trochu víc, než je třeba. Uvědomil si, že ho bodá žárlivost. Řekl:

„Je to docela správné, že na něj myslíš – aspoň občas – a že se mu tolik obdivuješ – ale zdá se mi, že –“

„Howarde Tracy, snad na toho mrtvého nežárlíš?“

Styděl se – a zároveň se vůbec nestyděl. Žárlil – a přitom vůbec nežárlil. V určitém smyslu byl ten mrtvý on sám; v tom případě chvála a náklonnost, jíž byla mrtvola zahrnována, patřila jemu

a mohl si ji připsat k dobru. Ale v jiném smyslu ten mrtvý nebyl on; a v tom případě bylo tou chválou a náklonností zbytečně plýtváno a byly dostatečným důvodem k žárlivosti. Jejich spor způsobil, že se trochu pohněvali. Pak se zase udobřili a byli ještě zamilovanější než dřív. Na důkaz úplného usmíření prohlásila Sally milostivě, že už nadobro vypudila vzpomínku na lorda Berkeleye ze své mysli, a dodala: „A abych se pojistila, že se kvůli němu už nikdy nebudeme hádat, naučím se nenávidět to jméno a všechny jeho nositele, ať minulé či budoucí.“

To opět způsobilo bolest a Tracy měl chuť požádat ji, aby toto své předsevzetí trošku zmírnila – jen ze zásady, že všeho moc škodí, i dobrého. Ale pak si pomyslel, že snad bude líp, když toho nechá, aby třeba nevyvolal novou hádku. Proto zavedl hovor na všeobecnější a méně choulostivé pole.

„Ty patrně zcela zavrhuješ aristokracii a veškerou šlechtu, když ses vzdala hraběcího titulu po svém otci.“

„Myslíš i tu opravdovou? Ó ne, miláčku. Zavrhla jsem jen nadobro náš nepravý šlechtický titul.“

Tato odpověď přišla právě včas a na pravém místě, aby zachránila ubohého nestálého mladíka, že nezměnil svou nestálou politickou barvu ještě jednou. Už už začínal zase kolísat, ale tato odpověď ho podepřela a zabránila, že se zase nepřiklonil zpátky k demokracii a nezřekl se aristokracie. Šel tedy domů rád, že jí dal tu šťastnou otázku. Ta dívka nebude tedy mít nic proti takové maličkosti, jako je skutečný hraběcí titul; má jen předsudky proti padělku. Ano, bude moci mít zároveň ji i svůj hraběcí titul. Ta otázka byl šťastný nápad.

Sally šla též spát šťastná a zůstala šťastná, bláznivě šťastná, téměř dvě hodiny. Ale právě když klesala do spokojeného a blaženého bezvědomí, pošeptal jí ten temný ďábel, který žije a číhá

a hlídá v lidském nitru a stále čeká na příležitost, aby svému majiteli provedl nějaký zlomyslný kousek a aby mu uškodil: „Ta otázka vypadala nevinně, ale co se vlastně za ní skrývalo? – Co ho k ní tajně pohnulo? – Proč mu vůbec napadla?“

Temný ďábel vykonal svou práci a mohl klidně odpočívat. Rána, kterou zasadil, mu ponese sama ovoce. A to se stalo.

Proč se vlastně Howard Tracy takhle ptal? Byla by mu ta otázka vůbec napadla, kdyby se s ní nechtěl oženit kvůli jejímu vznešenému postavení? Což nevypadal zřejmě uspokojeně, když řekla, že její námitky proti šlechtě mají své meze? Ó – jemu jistě záleží na tom hraběcím titulu, na tom falešném pozlátku – a nestojí o mne ubohou.

Tak přemítala v úzkostech a v pláči. Pak zase uvažovala opačně, ale to se jí nedařilo, a nakonec jí to úplně selhalo. Celou noc přemítala tak i onak, až za svítání konečně usnula. Její spánek se však podobal ohni, z něhož se probereme s vypečeným mozkiem a vysmaženými silami.

Kapitola XXII

Tracy psal otci, než ulehl na lože. Psal mu dopis a doufal, že se mu dostane lepšího údělu, než jaký potkal jeho kabelogram, neboť obsahoval zprávy, které by měly být vítané. Psal totiž otci, že zkusil žít jako rovný mezi rovnými a vydělávat si na živobytí prací; že svedl zápas, za který se jistě nemusí stydět, a dokázal, že umí pracovat, aby se uživil; že však nakonec dospěl k závěru, že nemůže samojediný změnit svět k lepšímu, a že je ochoten vzdát se dalšího zápasu, jež pro něj skončil celkem dost čestně, a že je též ochoten vrátit se domů a znovu zaujmout své postavení a spokojit se jím a být v budoucnu za ně vděčen; že je ochoten ponechat další podobné misionářské pokusy jiným mladým lidem, kterým je zapotřebí očištných a třibících přesvědčujících zkušeností, jež jediné mohou nadobro vyléčit jejich chorobnou obraznost a vrátit jim pocuchané zdraví. Pak se zmínil o svatbě s dcerou amerického nápadníka titulu, ovšem velmi opatrně a s úzkostlivou obratností. Psal o té dívce slova chvály a hodnocení, neplýtvat však jimi a nijak je nezdůrazňoval. Zdůraznil jen to, že se teď naskytla šťastná příležitost k usmíření rodů z Yorku a z Lancasteru, že bude možno naštěpovat svářící se růže na jediný peň a navždy skončit křiklavou nespravedlnost, která má už příliš dlouhé trvání. Z toho, co napsal, bylo možno usuzovat, že si všecko dobře promyslel a zvolil si tuto cestu, aby všechno slušně a správně rozřešil, protože to bylo celkem slušné a mnohem moudřejší, nežli kdyby se vzdal svého šlechtického titulu, s kterýmžto předsevzetím přijel z Anglie. Bylo možno takto usuzovat, ale nenapsal to přímo. Dokonce čím déle ten dopis četl, tím více musel sám takto usuzovat.

Když starý hrabě dostal ten dopis, pocítil při četbě první části mrzuté a uštěpačné zadostiučinění; druhá část však vyvolala několikrát chrčivé nosové zvuky, jež bylo možno vysvětlit zcela jinak. V tomto případě neplýtl inkoustem ani kabelogramy, ani dopisy, nýbrž hned sedl na loď do Ameriky, aby tu věc sám prozkoumal. Umíněně setrval ve svém rozhodnutí celou tu dlouhou dobu a nedal na sobě vůbec znát, že jeho srdce hladově touží po synovi. Doufal, že se syn nakonec vyléčí ze svého šíleného snu, a byl rozhodnut, že musí projít všemi nutnými stupni vývoje bez konejšivých telegramů a podobných hloupostí z domova. A teď konečně dosáhl vítězství – jenže hloupě zkaleného tím pitomým nápadem se ženěním. Ano, podívá se tam a sám se ujme té věci.

Prvních deset dní po odeslání dopisu byla Tracyova nálada stále proměnlivá; pořád se vzpínala až do oblak nebo zase padala k zemi tak prudce, jak jí to dovoloval zákon o zemské tíži. Byl střídavě nesmírně šťasten nebo nesmírně nešťasten, podle toho, v jaké náladě byla slečna Sally. Nemohl nikdy vědět, kdy se její nálada změní, a když se změnila, nevěděl, proč se vlastně změnila. Někdy byla do něho tak zamilována, že to byla žhavá tropická láska, a nemohla nalézt dost vřelá slova, aby ji vyjádřila. Pak najednou a zcela bez výstrahy a zřejmé příčiny se počasí změnilo a její oběť se zmítala na studeném moři mezi ledovci a cítila se tak osamělá a bez přátel, jako by se byla náhle octla na severní točně. Někdy se mu zdálo, že by člověku bylo líp, kdyby byl mrtev, než aby byl vystaven takovým zhoubným změnám podnebí.

Případ byl prostý. Sally chtěla věřit, že Tracyova náklonnost je nezištná, a proto ho ustavičně podrobovala všelijakým zkouškám, doufajíc a očekávajíc, že jí poskytnou důkaz, který potvrdí nebo posílí její víru. Chudák Tracy neměl ani tušení, že je předmětem těchto pokusů, a proto se dal snadno chytit do všech pastí, jež mu

dívka nastražila. Tyto pasti záležely ve zdánlivě nahodilých narážkách na společenské rozdíly, šlechtické tituly a výsady a podobné věci. Tracy často odpovídal na takové narážky zcela bezděčně a nedávaje pozor na to, co říká, jen když se tím rozhovor protáhl a když s ní mohl pobýt déle. Neměl vůbec tušení, že dívka pozoruje jeho tvář a naslouchá jeho slovům jako někdo, kdo pozoruje tvář soudce a naslouchá jeho slovům, která ho buď pošlou zpět domů k přátelům a na svobodu, nebo ho navždy uzavřou před sluncem a lidskou společností. Netušil, že jeho neopatrná slova jsou pečlivě vážena, a proto se často sám odsoudil k smrti, ačkoliv by byl mohl stejně snadno vyhlásit osvobozující rozsudek. Každodenně činil dívku nešťastnou a každou noc ji posílal na skřípec, kde nemohla trápením usnout. Nemohl to pochopit.

Někteří lidé by si byli dali to a ono dohromady a byli by pozorovali, že počasí se nikdy nezmění, dokud se nezačne mluvit o určité věci, a byli by viděli, že pak se vždycky změní. A byli by pozorovali dál a byli by zjistili, že o té věci začne vždycky mluvit jen jedna strana a nikdy ta druhá. Byli by z toho usoudili, že to ta osoba dělá úmyslně. Kdyby nebyli mohli žádným jednodušším nebo snazším způsobem vypátrat, s jakým úmyslem to ta osoba dělá, byli by se jí zeptali.

Ale Tracy nebyl buď dost bystrý, nebo dost podezřívavý, aby na tohle pomyslel. Všiml si jen jediné zvláštnosti: že počasí je vždycky slunné na počátku jeho návštěvy. Třeba se později zamračilo, na počátku byla vždycky jasná obloha. Neuměl si tuto zvláštní skutečnost vysvětlit, věděl pouze, že tomu tak je. Vpravdě tomu bylo tak, že když Sally neviděla Tracyho šest hodin, tolik toužila, aby ho zase spatřila, že všechny její pochybnosti a všechna její podezření byla strávena ohněm její touhy, a proto ji vždycky nalezl překvapivě zářící a veselou, jaká nebyla, když ji naposled opustil.

Za takových okolností je vznikající podobizna ve velkém nebezpečí. Sellersova podobizna, kterou Tracy maloval, dostávala se v tom proměnlivém počasí těžce kupředu a denně na ní přibývalo nesmazatelných známek střídavě světlých a temných nálad, jež prožívala. Místy to byla nejšťastnější podobizna, jakou kdy kdo viděl; místy se z ní dívala duše zatracencova, která trpěla všemožnými nemocemi, počínajíc bolením břicha a končíc vzteklinou. Sellersovi se však líbila. Řekl, že to je celý on – že ta podobizna vypocuje nálady každým pórem a že ani dvě z těch nálad nejsou stejné. Řekl, že velmi dobře vyjadřuje jeho nesmírně složitou a citlivou povahu.

Bylo to možná strašné umělecké dílo, byl to však okázalý a obřadný obraz, neboť představoval amerického hraběte v životní velikosti v rudém rouše anglických šlechticů, s třemi hermelínovými proužky označujícími hraběcí titul, hraběcí korunkou na šedivé hlavě, posazenou kapánek čtverácky a rozpustile na stranu. Když Sallino počasí bylo slunné, musil se Tracy té podobizně v duchu smát, když však bylo zataženo, děsil se jí a krev mu tuhla v žilách.

Jednou pozdě večer, když spolu milenci strávili dlouhý večer bez jediného mráčku, začal se zase v Sallině nitru ozývat dábel a rozhovor počínal být unášen k obvyklému úskalí. Tracy najednou uprostřed blaženě plynoucího rozhovoru pocítil zachvění, o němž věděl, že to není jeho zachvění, nýbrž že se něco zachvělo mimo jeho hrud', avšak bezprostředně na ní. Po tom zachvění následovalo vzlykání: Sally plakala.

„Ó miláčku, co jsem to udělal – co jsem to řekl? Už se to zase stalo! Co jsem udělal, že tě to tak ranilo?“

Vyprostila se z jeho objetí a vrhla na něho hluboce vyčítavý pohled.

„Co jsi udělal? Já ti povím, cos udělal. Bezděky jsi mi odhalil – a už po dvacáté, ačkoliv jsem tomu nemohla věřit, nechtěla věřit – že

nemiluješ mne, nýbrž ten bláhový klam, ten otcův padělaný šlechtický titul. Ó, jak jsem z toho nešťastná!“

„Co to říkáš, dítě? O něčem takovém se mi ani nesnilo!“

„Ó Howarde, Howarde! To, co jsi říkal, když ses zapomněl a nedával sis pozor na jazyk, tě prozradilo!“

„Co jsem říkal, když jsem se zapomněl a když jsem si nedával pozor na jazyk? To jsou krutá slova. Copak jsem si někdy dával pozor na jazyk? Ani jedinkrát! Nemusím si dávat pozor na jazyk, protože vím, že mluví vždycky jen pravdu.“

„Howarde, já jsem dobře poslouchala tvá slova a dobře jsem je vážila, když jsi nemyslel na jejich význam – a řekla mi víc, než sis přál, abych věděla.“

„Chceš snad říci, žeš zneužila důvěry, kterou v tebe mám, a žeš na mne nic netušícího nastražila léčky, protože sis mohla být jista, že tě nepodezřívám a že po nich nebudu pátrat? Tos přece neudělala – něco takového bys přece jistě neudělala! Něčeho takového by nebyl schopen ani nepřítel!“

Z tohoto hlediska Sally své chování zřejmě nikdy neposuzovala. Byla to skutečně zrada? Zneužila opravdu jeho důvěry? Při tom pomyšlení jí líce zrudly studem a výčitkou.

„Ó, odpusť mi,“ řekla, „já jsem nevěděla, co dělám. Tolik jsem se mučila – jistě mi odpustíš, musíš! Tolik jsem trpěla, a teď toho tak pokorně lituji! Vid', že mi odpustíš? Neodvracej se ode mne, neodmítej mě; to všechno zavinila jen má láska a ty víš, že tě miluji – miluji tě z celého srdce. Nesnesla bych to – ó můj Bože, jsem tak nešťastná, nechtěla jsem ti nikdy ublížit, a nechápu, jak jsem mohla být tak šílená, jak jsem mohla tolik křivdit a ubližovat tobě, který jsi mi na celém světě nejdražší – a – a – ó, vezmi mě zas do náručí! Nemám jiné útočiště, nemám jiný domov a jinou naději!“

Zase nastalo smíření – okamžité, dokonalé, všestranné – a s ním dokonalé štěstí. Byla by to bývala nejpříhodnější chvíle, aby se rozešli. Ale nikoliv; teď, když byl konečně odhalen původce všech bouřek, teď, když bylo zřejmé, že původcem špatného počasí byl vždycky dívčín strach, že Tracyho vábí její postavení, a nikoliv ona sama, rozhodl se, že ten zlý přízrak ihned a navždy zažehná nejlepším možným způsobem; že jí teď dokáže, že nemohl nikdy jednat z vedlejší pohnutky, z níž ho podezřívala. Řekl:

„Dovol, abych ti pošeptal do ouška malé tajemství – které jsem až dosud úzkostlivě skrýval. Tvé společenské postavení pro mne nikdy nemohlo být lákadlem, protože jsem syn a dědic anglického hraběte!“

Dívka na něj překvapeně upřela oči – na jednu, dvě, tři chvíle, možná i na víc – a pak otevřela rty.

„Ty?“ řekla a odtáhla se od něho, stále na něj upírajíc užaslé oči.

„Nu – nu – ovšemže ano. Co se stalo? Co jsem zase udělal?“

„Co jsi udělal? To, co jsi řekl, je přece dost divné. To přece musíš sám uznat.“

„Nu,“ řekl a trochu ostýchavě se zasmál, „možná, že to je dost divné; ale co na tom, jestli to je pravda?“

„Jestli to je pravda. Vidiš, už by ses chtěl z toho zase vyvléknout.“

„Ó ne, kdepak! Tohle bys neměla říkat. Mluvil jsem pravdu. Proč o tom pochybuješ?“

Její odpověď byla pohotová.

„Prostě proto, že jsi to neřekl už dřív.“

„Ó!“ Nebylo to zrovna zaupění, byl to však dost nesrozumitelný výraz skutečnosti, že chápe a uznává, že to je dost pádný důvod.

„Zdalo se, že přede mnou neskrýváš nic, co bych měla o tobě vědět, a rozhodně jsi neměl právo tajit přede mnou něco takového ani chvíli po tom – po – nu, když ses rozhodl, že se mi budeš dvořit.“

„To je pravda, to je pravda, já vím! Ale určité okolnosti – mi – mi bránily – okolnosti, které –“

Odbyla ty okolnosti mávnutím ruky.

„Nu, víš,“ řekl prosebně, „zdálo se, že ti tolik záleží na tom, abychom se spolu hrdě ubírali cestou poctivé práce a čestné chudoby, že jsem se děsil – totiž že jsem se bál – nu, vždyť víš, jak jsi mluvila.“

„Ano, já vím, jak jsem mluvila. A vím také, žeš mě ani nenechal domluvit a že ses vyptával, jak pohlížím na šlechtu, a proto jsem ti musela odpovědět tak, abych rozptýlila tvé obavy.“

Chvíli mlčel. Pak řekl zaraženě:

„Já teď nevím, jak z toho ven. Chybil jsem. Věř mi, že to je pravda, udělal jsem prostě chybu. Nemínil jsem tím nic zlého, opravdu ne. Nevěděl jsem, jak by to mohlo jednou vypadat. Jsem už takový. Zdá se, že nejsem dost prozíravý.“

Dívka byla na chvíli téměř odzbrojena. Pak zase vzplála.

„Hraběcí syn! Copak hraběcí synové se toulají po světě a spokojí se takovým ubohým zaměstnáním, aby si vydělali na živobytí?“

„Bůh ví, že ne! Vždycky jsem toho litoval.“

„Copak hraběcí synové přijedou pohřbít svůj šlechtický titul v takovéhle zemi a jdou se strážlivě a slušně ucházet o ruku dívky, která se narodila v chudobě, když se mohou opíjet a hýřit a dělat nečestné dluhy a mohou si podle libosti vybrat a koupit nejlepší dcery amerických milionářů? Ty a hraběcí syn! Podej mi nějaký důkaz!“

„Díky Bohu, to nemohu – rozhodně ti nemohu podat *takové* důkazy. Ale jsem syn a dědic hraběte. To je vše, co mohu říci. Přál bych si, abys mi věřila, ale ty mi neuvěříš. Nevím, jak bych tě o tom přesvědčil.“

Znovu začínala měknout, ale jeho poslední slova ji přiměla, aby mrzutě dupla nožkou a zvolala:

„Ó, teď už toho mám dost! Copak chceš, aby ti někdo uvěřil, že nemáš po ruce žádné důkazy, a že přece jsi tím, čím říkáš, že jsi? Prosím tě, nestrkej ruku do kapsy – já vím, že tam nic nemáš. Uděláš takovéhle prohlášení a pak se opovažuješ tvrdit, že cestuješ bez osobních dokladů. To je prostě neuvěřitelné. Copak to sám nechápeš?“

Marně si lámal hlavu, jak by se obhájl – chvíli váhal a pak řekl s námahou a s ostychem:

„Povím ti tedy pravdu, třeba se ti bude zdát bláhová – patrně by se to každému zdálo bláhové – ale je to pravda. Měl jsem ideál – říkej tomu třeba sen nebo bláznovství, jestli chceš – ale chtěl jsem se vzdát výsad a nespravedlivých výhod, jimž se těší šlechta a jež byly na lidu vynuceny násilím a podvodem, a chtěl jsem se očistit od spoluúčasti na těch zločinech proti právu a rozumu. Chtěl jsem nadále žít jako rovný mezi rovnými s chudými a ponižovanými lidmi, chtěl jsem si vlastníma rukama vydělávat chléb, který jím, a povznést se svou vlastní zásluhou, jestliže bych se vůbec povznesl.“

Mladá dívka pozorně pátrala v jeho tváři, když mluvil; a v jeho prostém chování a prohlášení bylo něco, co ji dojalo – téměř až nebezpečně dojalo. Pak se však honem vzchopila a udusila tu rozhořivající se jiskřičku. Bylo by nemoudré, kdyby teď podlehla soucitu nebo jakémukoliv citu. Nejdřív se musí ještě na všelicos zeptat. Tracy četl z jejího obličejce; a co tam viděl, pozdvihlo trochu jeho klesající naděje.

„Tohle že by udělal hraběcí syn? Vždyť by to byl muž hodný lásky! Každý by ho musel milovat! – ó, to je málo, zbožňovat!“

„Nu, já –“

„Ale takový se ještě nenarodil! Nenarodil se a nenarodí! Takové sebezapření – i kdyby to bylo úplné bláznovství, beznadějně, které by nemohlo nikomu prospět, leda v málo případech – by

bylo možno považovat za velkodušnost. Ano, to by byla opravdová velikost v tomhle chladném věku sprostých ideálů! Okamžik – počkej – nech mě domluvit. Ještě se tě musím na něco zeptat. Který hrabě je tvůj otec?“

„Z Rossmoru – a já jsem viscount Berkeley.“

Tím jen přilil olej do ohně. Dívka byla tak pohoršena, že nemohla ani promluvit.

„Jak se můžeš opovážit, jak můžeš být tak drzý! Víš, že je mrtvý, a víš přece, že to vím. Ó, oloupit živého člověka o jméno a titul pro sobeckou a dočasnou výhodu je už dost velký zločin, ale oloupit mrtvého, který je bezbranný – to je víc než zločin: to je urážka zločinu!“

„Ó, poslyš mě – jen jediné slovo – neodvracej se! Neodcházej – neopouštěj mě takhle – počkej ještě chvílku! Na mou čest –“

„Ó, tvá čest!“

„Na mou čest jsem to, co tvrdím! Dokáži ti to a pak mi uvěříš, já vím, že mi uvěříš. Přinesu ti důkaz – kabelogram –“

„Kdy?“

„Zítřa – pozítří –“

„S podpisem: Rossmore?“

„Ano, s podpisem: Rossmore.“

„A co mi to má dokázat?“

„Co ti to má dokázat? Co by to mělo dokázat?“

„Když mermomocí chceš, abych to řekla – tedy možná jen to, že máš někde někoho, kdo je s tebou spolčený.“

To byla krutá rána, pod kterou zakolísal. Řekl pokorně:

„To je pravda. To mi nenapadlo. Ó můj Bože, nevím, co mám dělat. Dělán všechno špatně. Ty jdeš? – A ani mi neřekneš ‚dobrou noc‘ – nebo ‚sbohem‘? Ó, takhle jsme se ještě nikdy nerozešli.“

„Ó, nejradši bych utekla – ale půjdu.“ Mlčení – pak řekla: „Můžeš mi ten kabelogram přinést, až přijde.“

„Opravdu? Bůh ti žehnej.“

Odešel a právě včas, neboť se jí už třásly rty; pak se zhroutila. Plakala a vzlykajíc si říkala:

„Ó, už odešel. Ztratila jsem ho, už ho víckrát neuvidím. A ani mě na rozloučenou nepolíbil, ani se nepokusil vynutit na mně políbení, a přece věděl, že to je naposled, úplně naposled. A já jsem čekala, že to udělá, a jaktěživ se mi ani nesnilo, že by se mnou mohl takhle jednat po tom všem, čím jsme si navzájem byli. Ó, ó, ó, ó, co mám dělat, co mám teď dělat? Je to takový drahý, ubohý, nešťastný, dobrosrdečný, průhledný lhář a podvodník, ale ó, já ho tolik miluji!“ Chvíli vzlykala a pak zase spustila: „Je takový milý! A mně se po něm bude tolik, tolik stýskat! Kéž by mu jen napadlo, aby ten kabelogram padělal a aby mi jej přinesl. Ale ne, to mu nikdy nenapadne, jemu nikdy nic nenapadne; je takový poctivý a prostý, že by mu to jaktěživo ani nenapadlo. Ó, co ho to posedlo, že si myslil, že by mě mohl oklamat takovým hloupým podvodem – nemá k tomu ani ty nejmenší předpoklady kromě obojakosti, to vím. Ó můj Bože, musím jít spát a nesmím už na to myslit, ó, škoda, že jsem mu neřekla, aby zase přišel, i když nedostane žádný kabelogram – teď jsem si to zavinila sama, jestli ho už víckrát neuvidím. Já asi vypadám! Jsem celá uplakaná!“

Kapitola XXIII

Nazítří ovšem kabelogram nepřišel. To byla nesmírná pohroma, neboť Tracy nemohl jít k Sally bez té vstupenky, ačkoliv stejně neměla žádnou cenu jako důkaz. Jestliže to byla nesmírná pohroma, když telegram nepřišel první den, kde nalézt slovník, který by poskytl příléhavý výraz, jenž by dostatečně vystihl neštěstí, zaviněné tím, že kabelogram nepřišel ani za deset dní? Každým dnem, kdy nepřicházel, styděl se Tracy ještě o čtyřiaadvacet hodin víc a Sally byla ještě o čtyřiaadvacet hodin přesvědčenější, že Tracy nejen nemá nikde na světě otce, nýbrž že nemá ani nikoho, kdo by s ním byl v té věci spolčen - a z toho vyplývalo, že Tracy byl dvojnásobný podvodník, bez jakékoliv pochyby.

Byly to zlé dny pro Barrowa a malířskou firmu. Všichni měli plné ruce práce, aby Tracyho nějak potěšili. Barrowův úkol byl zvláště těžký, protože byl do všeho plně zasvěcen, a proto musil šetrně rozmlouvat Tracymu jeho klamnou představu, že má otce a že mu otec pošle kabelogram. Barrow se brzy vzdal všech pokusů, aby přesvědčil Tracyho, že vůbec nemá otce, protože to na nemocného účinkovalo zhoubně a strašně ho to rozčilovalo. Pokusil se na zkoušku nechat Tracyho, aby se tedy domníval, že má otce; to mělo tak dobrý výsledek, že se velmi opatrně pustil dál a pokusil se podporovat ho v domněnce, že jeho otec je hrabě. To účinkovalo tak dobře, že se osmělil a pokusil se mu namluvit, že má dva otce, jestli chce, ale Tracy nechtěl; proto Barrow jednoho z nich škrtl a místo toho nechal Tracyho, aby si myslel, že kabelogram přijde. Barrow ovšem soudil, že se to nestane, a měl pravdu. Barrow však tu domněnku o kabelogramu denně zpracovával, jak

jen uměl, a bylo to to jediné, co Tracyho udržovalo při životě, jak Barrow usuzoval.

Byly to trpké a zlé dny i pro Sally, věnované hlavně pláči v ústraní. Tím měla ve svém pokoji stále vlhko, a proto se nastydla, a to vlhko a rýma a zármutek spojenými silami podkopaly její chuť k jídlu. Chudinka Sally byla opravdu k politování. Její stav byl dost špatný vzhledem k výše uvedeným skutečnostem; zdálo se však, že příroda a okolnosti se přičiňovaly ze všech sil, aby jej ještě zhoršily – a dařilo se jim to. Na příklad hned ráno poté, co propustila Tracyho, čtli Hawkins a Sellers v telegramech zvláštního dopisovatele tiskové agentury, že hlavolam zvaný Prasátka v jeteli se stal v posledních několika týdnech náhle velmi oblíbenou hračkou na celé pevnině od Atlantického až k Tichému oceánu, že obyvatelé všech severoamerických států nechali své práce a hrají si s ní, a že se proto v celé zemi zastavil všechen obchodní život. Že soudcové, právníci, zloději, faráři, lupiči, obchodníci, dělníci, vrahové, ženy, děti, ba i nemluvňata – každý od rána až do půlnoci je pohřížen jen v jediný vážný problém: jak dostat prasátka do ohrady a úspěšně vyřešit ten hlavolam. Že ze země zmizela všechna radost a veselost a na jejím místě se usídlila na tváři všech lidí starost a úzkost, takže obličejové všech jsou teď stažené, zasmušilé, zbrázděné stopami stáří a nepokoje a poznamenané ještě smutnějšími známkami duševní poruchy a počínajícího šílenství. Že v osmi velkoměstech pracují továrny ve dne v noci, a přece prozatím není možno uspokojit poptávku po tom hlavolamu. Hawkins se div nezbláznil radostí, Sellers však byl klidný. Takové maličkosti ho nemohly přivést z rovnováhy. Řekl:

„Takhle to na světě vždycky chodí. Někdo vynalezne nějakou věc, která by mohla způsobit úplný převrat v umění, vynést hory zlata a být požehnáním na zemi, ale kdo se o to stará a projeví

vůbec zájem? – Vynálezce je potom právě tak chudý, jako byl předtím. Ale vynalezneš nějakou bezcennou věc, jen pro svou vlastní zábavu, pak ji odhodíš a necháš ji být, a docela najednou po ní chňapne celý svět a peníze se ti jen hrnou. Hawkinsi, musíš sehnat toho Yankeeho a vyber od něho peníze – polovic patří tobě, jak víš. Já si musím připravit tu přednášku.“

Byla to přednáška o abstinenci. Sellers byl předsedou abstinentního spolku a přednášel v něm občas, nebyl však spokojen se svými přednáškami, proto se teď chystal zkusit něco nového. Po dlouhém přemýšlení dospěl k závěru, že hlavní důvod, proč se jeho přednáškám nedostává ohně nebo něčeho podobného, je ten, že jsou příliš průhledně neodborné. Bylo z nich snad příliš zřejmé, že přednášející se snaží přesvědčit posluchače o strašných účincích alkoholu, ačkoliv ve skutečnosti o těch účincích docela nic neví, leda z doslechu, protože jakživ snad ani neochutnal opojného nápoje. Hodlal se teď připravit na přednášku tak, aby mohl mluvit z vlastní trpké zkušenosti. Hawkins mu měl při tom pomáhat, měl mu nalévat přesně vypočtené dávky, pozorovat jejich účinky, zapisovat výsledky a vůbec všelijak pomáhat při té přípravě. Času bylo namálo, neboť dámy měly přijít asi v poledne – abstinentní spolek totiž svolal Dcery Siloamu – a Sellers musel být připraven, aby se postavil v čelo průvodu.

Čas prchal – Hawkins se nevracel – a Sellers už nemohl déle čekat; vrhl se tedy na láhev sám a začal si zapisovat účinky. Hawkins se konečně vrátil a jediným pohledem uhodl, co se stalo s přednášejícím. Nechal všeho a sám se postavil v čelo průvodu. Dámy velmi litovaly, když slyšely, že hrdina dne náhle onemocněl a ještě ke všemu tak vážně, ale byly rády, když se dozvěděly, že za několik dní bude zase na nohou.

Jak se ukázalo, starý pán nebyl zase na nohou ani neprojevil žádné známky života, jež by stály za řeč, celých čtyřadvacet hodin. Pak se zeptal, co je s tím průvodem, a dozvěděl se, co se stalo. Velmi toho litoval; řekl, že zanedbal svou povinnost. Několik dní zůstal v posteli a jeho žena a dcera se střídaly u jeho lože a pečovaly o všechny jeho potřeby. Často pohladil Sally po hlavě a snažil se ji potěšit:

„Neplač, mé dítě, neplač tolik; vždyť víš, že to tvůj otec udělal jen omylem a že to vůbec nemyslel zle. Víš přece, že by neudělal úmyslně nic, zač by ses musila před lidmi stydět. Víš, že se snažil jen vykonat dobro a dopustil se svého omylu jen z nevědomosti, protože neznal přesné dávky a Washington nebyl doma, aby pomohl. Neplač tolik, miláčku, vždyť mé staré srdce puká žalem, když tě tak vidím a když si pomyslím, že já jsem vinen tvým ponížením a že tys na mne byla vždycky tak milá a hodná. Už to víckrát neudělám, opravdu ne. Tak neplač, miláčku, buď tak hodná.“

Když však neměla službu u jeho lože, plakala stejně dál a matka se ji snažila potěšit řkouc:

„Neplač, miláčku, on to nemyslel zle. Tohle se často stává, když člověk dělá takové pokusy a neumí se chránit. Vidíš, já nepláču. To proto, že ho tak dobře znám. Jakživa bych se nemohla nikomu podívat do tváře, kdyby se byl dostal do toho příšerného stavu úmyslně. Ale věř, že jeho úmysl byl čistý a vznešený, a proto je i jeho skutek čistý, ačkoliv trochu unáhlený. Nás to nijak neponížilo, miláčku; udělal to z ušlechtilých pohnutek, a proto se za to nemusíme stydět. Tak, a už neplač, zlatíčko.“

Takto byl starý pán Sally několik dní užitečný, neboť jí poskytl vysvětlení jejího žalu. Byla mu vděčna za bezpečnou záminku, kterou jí dával, ale často si říkala: „Je to hanba, že dopouštím, aby v mém pláči viděl výčitku – jako by mohl vůbec udělat něco, co

bych mu mohla vyčítat! Ale nemohu se přiznat; musím ho používat dál za záminku; nenajdu na celém světě žádnou jinou a velmi ji potřebuji.“

Jakmile byl Sellers zase na nohou a dozvěděl se, že Yankee uložil pro něho a pro Hawkinse v bance spousty peněz, řekl: „A teď brzy uvidíme, kdo je nápadník hraběcího titulu a kdo je skutečný hrabě. Pojedu tam zkrátka a uvidíš, jak bude lordům v horní sněmovně horko!“ Několik příštích dní on i jeho žena měli plné ruce práce s přípravami na cestu za moře a Sally se zatím mohla v ústraní vyplakat do libosti.

Sally měla zatím příležitost ještě k něčemu jinému, totiž k tomu, aby nakonec usoudila, že za současných podmínek nelze vůbec žít a život nestojí za to. Jestliže se musí vzdát toho podvodníka a umřít, musí se bezpochyby podřídít osudu; ale nemohla by snad napřed předložit celý ten případ k posouzení nějaké nezaujaté osobě a podívat se, zda se snad přece nenalezne východisko? Uvažovala hodně o této myšlence. Když byla po prvé o samotě s Hawkinsem po odjezdu rodičů, stočil se jejich rozhovor na Tracyho a byla nucena předložit státníkovi svůj případ a požádat ho o radu. Vylila mu tedy své srdce a on naslouchal s bolestnou úzkostí. Nakonec řekla prosebně:

„Prosím vás, neříkejte mi, že to je podvodník. Předpokládám, že je, ale nezdá se vám, že možná není? Víte, vy se na to díváte chladně a nestranně, a proto se vám snad může zdát, že snad není podvodník, kdežto mně se to nemůže zdát. Nezdá se vám, že snad není? Nemohl byste – nemohlo by se vám to zdát – kvůli – kvůli mně?“

Ubohý muž byl velmi znepokojen, cítil se však povinován, aby se držel co nejvíc pravdy. Chvilí zápasil s touto malou podrobností, ale pak se vzdal zápasu a řekl, že opravdu nemůže podle svého svědomí vynést nad Tracym osvobozující rozsudek.

„Ne,“ řekl, „je to jistě podvodník.“

„Totiž – vy – vy si myslíte, že to je skoro jisté, ale ne úplně – ó, jistě ne úplně, pane Hawkinsi!“

„Je mi líto, že to musím říci – říkám to moc nerad – ale já si nic nemyslím, já vím, že je podvodník.“

„Ale, pane Hawkinsi, to přece nemůžete říci! Nikdo to nemůže vědět doopravdy, víte. Vždyť přece není dokázáno, že není to, co říká.“

Měl se odvážit a říci jí celou pravdu o tom nešťastném případě? Ano – nebo alespoň téměř celou pravdu – rozhodně by to měl udělat. Zaťal tedy zuby a pustil se do toho velmi rozhodně, zamýšlel však ušetřit té dívce jednu bolest – nechtěl, aby se dozvěděla, že Tracy je zločinec.

„Teď vám povím, jak to všechno doopravdy je; není to pro mne nic příjemného, když to musím říci, a vám to také nebude příjemné, když to budete poslouchat, ale musíme to oba vydržet. Víím o tom chlapíkovi všechno a víím, že není hraběcí syn.“

Dívce se zablýsklo v očích a řekla:

„Na tom mi nezáleží ani za mák – pokračujte!“

Tohle bylo tak zcela neočekávané, že to Hawkinsovi přetrhlo nit vyprávění; nebyl si ani zcela jist, zda dobře slyšel. Řekl:

„Myslím, že vám dobře nerozumím. Chcete snad říci, že kdyby byl jinak docela v pořádku a na místě, bylo by vám úplně lhostejné, že se vydává za hraběcího syna?“

„Úplně.“

„Byla byste s ním úplně spokojena a vůbec by vám nezáleželo na tom, že není hraběcí syn? Znamená to snad, že kdyby byl hraběcí syn, nepřidalo by mu to nic na jeho hodnotě?“

„Ani trochu, mně na tom vůbec nezáleží. Pane Hawkinsi, já jsem už v sobě překonala všechny sny o hraběcích a jiných šlechtických titulech a podobných nesmyslech, a jsem teď docela prostá a oby-

čejná dívka z lidu a stačí mi to. A víte, komu vděčím za to, že jsem se vyléčila? Jen jemu! A pokud se týče toho, jestli mu něco může přidat na hodnotě, povídám vám, že nic! On je pro mne celý svět, takový, jaký je; v něm jsou všechny hodnoty na světě – jak by mu tedy mohla ještě nějaká přibýt?“

„Je to s ní už dost zlé,“ řekl si. A pokračoval, stále v duchu: „Musím zase změnit plán; zdá se, že nemohu nalézt žádný, který by aspoň na pět minut vyhověl požadavkům, jaké na něj klade tenhle nesmírně složitý případ. Nepovím jí, že ten chlapík je zločinec, ale doufám, že se mi podaří vynalézt pro něj nějaké pojmenování a označení, vypočtené k tomu, aby ji zbavilo jejích klamných představ. Jestliže se mi to nepodaří, pak bude patrně nejspříhodnější, když jí dopomohu k jejímu osudu, chudince, a nebudu jí zbraňovat.“

Pak řekl nahlas:

„Nu, Gwendolen –“

„Já chci, abyste mi říkal Sally.“

„To jsem rád! Mně se to jméno také víc líbí. Nu, povím vám tedy pravdu o tom Snodgrassovi.“

„Snodgrassovi? Copak se tak jmenuje?“

„Ano – Snodgrass. To druhé jméno je jeho pseudonym.“

„Ale není tak ošklivé.“

„Já vím, jenže člověk nemůže za své jméno.“

„A je to opravdu jeho pravé příjmení – opravdu se nejmenuje Howard Tracy?“

Hawkins odpověděl s politováním:

„Ano; bohužel ne.“

Dívka to jméno několikrát opakovala, jako by je vážila a hodnotila: „Snodgrass! Snodgrass! Ne, tohle bych nesnesla. Jakživa bych si na to příjmení nezvykla! Budu mu radši říkat jen jeho jménem. Jaké má jméno?“

„Jeho - hm - jeho začáteční písmena jsou M. S.“

„Začáteční písmena? Mně vůbec nezáleží na jeho začátečních písmenech. Nemohu mu přece říkat jen začátečními písmeny! Co vlastně znamenají?“

„Nu, víte, jeho otec byl lékař a nu - nu - zbožňoval své povolání, byl to - nu, byl to velmi výstřední muž, a -“

„Co znamenají? Proč s tím tak otálíte?“

„Znamenají - nu, znamenají Meningitis Spinalis¹⁰. Víte, jeho otec byl lékař.“

„Jakživa jsem neslyšela takové ohavné jméno! Vždyť přece *takhle* nemůže nikdo nikomu říkat - když ho miluje. Ani nejhoršího nepřítel bych nenazvala takovým jménem. Vždyť to zní jako nadávka!“ Za chvíli dodala zděšeně: „Ale vždyť bych se potom jmenovala také tak! A dostávala bych dopisy, na kterých by to jméno stálo!“

„Ano - paní Meningitida Spinalis Snodgrassová.“

„Neopakujte to, prosím vás - přestaňte, já to nesnesu! Copak jeho otec byl šílenec?“

„Ne, nic takového není o něm známo.“

„To jsem ráda, protože to je dědičné. Co tedy myslíte, že mu bylo?“

„Nu, já vlastně nevím. V té rodině bylo hodně idiotů, a tak možná -“

„Ale ti už možná vymřeli. Jeho otec byl rozhodně idiot.“

„Nu ano - možná, že byl. Aspoň bylo podezření.“

„Podezření!“ zvolala zlostně Sally. „Copak by mohl mít někdo *podezření*, že nastane věčná tma, kdyby viděl, jak všechna souhvězdí padají z nebe? Ale to stačí, nechme už toho idiota, mne idioti vůbec nezajímají. Pověďte mi o jeho synu.“

„Nu, dobrá. Tenhle byl nejstarší syn, ale nebyl otcův miláček. Jeho bratr Zylobalzám -“

---

10 Zánět míšních blan. Pozn. překl.

„Počkejte – ne tak rychle, dejte mi čas, abych to vzala na vědomí. To je úžasně! Zyló – jak jste říkal, že se jmenuje?“

„Zylobalzám.“

„Takové jméno jsem jakživa neslyšela! Vždyť to zní jako nějaká nemoc! Je to nemoc?“

„Ne, myslím, že to není nemoc. Je to buď nějaké jméno z Písma, nebo –“

„Ne, tohle rozhodně není z Písma.“

„No, pak to je asi z anatomie. Věděl jsem, že to je buď z Písma, nebo z anatomie. Je to taková uzlina – nervové centrum – a říká se tomu zylobalzám.“

„Nu, povídejte dál. A jestli přijдете zase na nějaká podobná jména, vynechte je, prosím vás. Dělá se mi z nich špatně.“

„Nu, dobrá. Jak jsem už řekl, tenhle ten nebyl doma oblíbený, a proto byl v každém ohledu zanedbaný – nikdy nechodil do školy, vždycky se kamarádlil s nejhoršími a nejhrubšími kluky, a tak z něho přirozeně vyrostl hrubý, sprostý, nevědomý, zhýralý surovec a –“

„Z něho? To není pravda! Jak můžete být tak bezohledný a jak můžete takhle mluvit o tom ubohém cizím mladíkovi, který – který – vždyť on je pravý opak surovce! Je ohleduplný, zdvořilý, ochotný, skromný, mírný, jemný, vzdělaný – ó, to je hanba! Jak můžete o něm říkat takové věci?“

„Já vám to nevytýkám, Sally – opravdu, nevytýkám vám ani slovem, že se dáte tak oslepotvat svou náklonností – a nevidíte tyto jeho chybičky, jež jsou zřejmé všem ostatním, kteří –“

„Chybičky? Vy tomu říkáte chybičky? A co tedy je vražda a žhářství, prosím vás?“

„Na tuto otázku je těžko hned odpovědět – hodnocení takových věcí závisí vždycky na prostředí a okolnostech. Tady u nás se

těmhle věcem nepřikládá tak velký význam, ale uznávám, že je často neschvaluje.“

„My neschvaluje vraždu a žhářství?“

„Velmi často.“

„My je neschvaluje! Prosím vás, o jakých puritánech to mluvíte? Ale počkejte – jak to, že toho tolik víte o jeho rodině? Odkud máte všechny tyhle informace? Kde jste to slyšel?“

„Sally, já tohle všechno nevím jen z doslechu. To je právě to nejhorší. Já tu rodinu znám – osobně.“

To bylo nesmírné překvapení.

„Vy? Vy je skutečně znáte?“

„Znal jsem Zyla, jak jsme mu říkali, a znal jsem jeho otce, doktora Snodgrasse. Toho vašeho Snodgrasse jsem neznal, ale občas jsem ho vídal a každou chvíli jsem se o něm doslechl. Kdekdo o něm mluvil, víte, protože byl –“

„Petrně proto, že právě nebyl žhář ani vrah! Kdyby byl býval žhář nebo vrah, nebylo by to podle vás nic zvláštního. Odkud ty lidi znáte?“

„Z kraje Cherokee.“

„Nesmysl! V kraji Cherokee jistě není dost lidí, aby mohli někoho přivést do lidských řečí, ať dobrých nebo zlých. Není tam potřebný počet obyvatel. Vždyť veškeré tamější obyvatelstvo se skládá jen z několika vagonů zlodějů koní!“

Hawkins odpověděl mírně:

„A náš známý patřil mezi ty zloděje.“

Sally hořely oči a dýchala rychle a vzrušeně, přemohla však dost dobře svůj hněv a nedopustila, aby ovládl její jazyk. Státník tiše seděl a čekal, jak se věci vyvinou. Byl spokojen se svým dílem. Byla to pěkná ukáзка diplomatické obratnosti, jakou se mohl pochlubit. Pomyslel si: Tak a teď ať si dívka vybere. Soudil, že tomu

přízraku dá košem; vlastně o tom vůbec nepochyboval. Ale nechal ji, ať se rozhodne sama, a byl ochoten její volbu schválit a dál se už do toho neplést.

Sally to zatím všechno uvážila a rozhodla se. K majorovu zklamání to dopadlo v jeho neprospěch. Sally řekla:

„Nemá jiného přítele než mne a já ho neopustím. Neprovdám se za něj, jestliže není mravně bezúhonný. Ale dokáže-li, že je, vezmu si ho – a pak se uvidí. Mně se zdá dokonalý, hodný a milý. Nikdy jsem u něho nepozorovala nic, co by vypadalo jinak – až na to, ovšem, že o sobě říká, že je hraběcí syn. Možná, že to dělá jen z marnivosti, a pak to vlastně není nic zlého, když se to vezme kolem a kolem. Nevěřím, že je takový, jak jste ho vylíčil. Ale musím ho vidět. Chci, abyste ho vyhledal a abyste ho poslal ke mně. Poprosím ho úpěnlivě, aby mi řekl pravdu, celou pravdu, a aby se nebál.“

„Dobrá. Když jste se takhle rozhodla, udělám to. Ale Sally, víte, že je chudý a –“

„Ó, na tom mi vůbec nezáleží, to je docela jedno. Přivedete mi ho?“

„Ano. Kdy?“

„Ó, to je škoda, že se už stmívá, budete to muset odložit až na zítřek. Ale ráno ho jistě vyhledáte, že? Slibte mi to!“

„Přivedu ho, jakmile se rozbřesne.“

„Ó, teď jste to zase vy – a ještě milejší než dřív!“

„Nic lepšího bych si nemohl přát. Sbohem, miláčku.“

Sally chvíli o samotě uvažovala a pak vážně řekla: „Miluji ho, ať se jmenuje jak chce!“ A v srdci se jí ulehčilo.

Kapitola XXIV

Hawkins šel rovnou na telegrafní úřad a ulehčil svému svědomí. Řekl si: „Ona se té galvanizované mrtvoly nevzdá, to je zřejmé. Nedá se od něho odtrhnout ani párem divokých koní. Udělal jsem, co jsem mohl; teď ať to zase zkusí Sellers.“ Poslal tedy do New Yorku tuto depeši:

Vrať se. Objednej zvláštní vlak. Provdá se za toho zhmotněnce.

Mezitím přišla do hradu Rossmore zpráva, že hrabě Rossmore právě přijel z Anglie a že mu bude potěšením, když bude moci večer přijít na návštěvu. Sally si řekla: „To je škoda, že se nezastavil v New Yorku; ale na tom nezáleží; může se tam zítra vrátit, aby se setkal s tatínkem. Přijel sem patrně proto, aby tatínka zabil nebo aby si vykoupil jeho nárok na hraběcí titul. To by mě bylo ještě nedávno vzrušilo, ale teď mám na tom jen jediný zájem a má to pro mne jen jedinou cenu. Teď mohu říci Spi – Spinovi – Spinálovi – tohle jméno se mi jakživo nebude líbit, ať s ním dělám, co chci! Teď mu mohu říci, až zítra přijde: ‚Přestaň se už pokoušet hrát si na hraběcího syna, sic ti řeknu, s kým jsem včera večer mluvila, a přivedu tě do rozpaků.‘“

Tracy však nemohl vědět, že má být na zítřek pozván, jinak by byl možná počkal. Byl však tak nešťastný, že už nemohl čekat, neboť jeho poslední naděje – totiž dopis – selhala. Rozhodně by měl dnes přijít, ale nepřišel. Copak se ho otec nadobro zřekl? Vypadalo to tak. Otcí se to sice nepodobalo, ale rozhodně to tak vypadalo. Otec byl dost tvrdý oříšek, jistě, ale ještě nikdy se takhle k synovi

nezachoval – to nesmiřitelné mlčení však vypadalo zlověstně. Ale Tracy mohl přece jít na hrad a – co pak? Nevěděl; marně si lámal hlavu – nemohl si vymyslet nic, co musí udělat nebo říci – ať to tedy dopadne, jak chce. Když jen ještě jedinkrát uvidí Sally, bude spokojen, ať se stane, co se stane; nezáleželo mu na tom.

Ani nevěděl, jak a kdy se dostal na hrad. Věděl jen jedno a záleželo mu jen na jednom – že je se Sally o samotě. Byla milá, byla laskavá, měla zvlhlé oči a jakousi touhu v obličeji a v chování, kterou nemohla zcela skrýt – ale byla zdrženlivá. Hovořili spolu. V rozhovoru řekla:

„Je mi tu smutno – když tatínek s maminkou odjeli. Pokouším se číst, ale žádná kniha mě nezajímá. Zkouším číst noviny, ale jsou v nich samé nesmysly! Člověk vezme noviny a začne číst něco, co myslí, že bude zajímavé, ale jsou to jen samé výklady, jak někdo – no, na příklad doktor Snodgrass –“

Tracy sebou ani nehnul, necukl ani brvou. Sally žasla – ten se umí ovládat! Trochu ji to přivedlo z rovnováhy; odmlčela se na tak dlouho, že Tracy najednou k ní zdvihl utrápené oči a řekl:

„Ano?“

„Ó, myslila jsem, že neposloucháš. Ano, jsou to jen samé výklady o tom doktoru Snodgrassovi, až to člověka omrzí, a pak o jeho mladším synovi – o jeho miláčkovi – Zylobalzámu Snodgrassovi –“

Žádná známka života od Tracyho, jemuž zase klesla hlava. To byla už nadpřirozená sebevláda! Sally na něj upřela oči a začala znovu, rozhodnuta vytrhnout ho za každou cenu z jeho klidu, jen kdyby věděla, jak použít toho dynamitu, který je utajen v určitých slovech, když se ta slova správně nabijí neočekávaným významem.

„A pak zase přijdou sáhodlouhé výklady o jeho nejstarším synovi – který nebyl doma oblíbený – a jak byl zanedbáván, jaké měl chudák smutné dětství, jak ani nechodil do školy a jak z něho vyrostl hrubý

a sprostý nevědomec, který se kamarádil s nejhorší spodinou, a jaký z něho nakonec je hrubý, sprostý, zhýralý surovec –“

Tracymu klesala hlava níž a níž! Sally vstala, postoupila tiše a slavnostně o dva kroky blíž a stála před Tracym – který zvolna zdvihl hlavu a jeho mírné oči se setkaly s jejíma planoucíma – a pak skončila s hlubokým důrazem:

„- jménem Meningitis Spinalis Snodgrass!“

Tracy projevoval jen známky vzrůstající únavy. Dívka byla pohoršena jeho ledovou lhostejností a ocelovou tvrdostí; zvolala:

„Poslyš, co jsi vlastně zač?“

„Já? Proč?“

„Copak nemáš vůbec cit? Copak tyhle věci se v tobě nedotknou ani ubohého zbytku lepších citů?“

„N-ne,“ řekl udiveně, „zdá se, že ne. Proč by se mne měly dotknout?“

„Ó, jak se jen můžeš tvářit tak nevinně a hloupě a dobrosrdečně a lhostejně a mírně a tak dále, když slyšíš tyhle věci? Podívej se mi do očí – přímo do očí! Tak, a teď mi odpověz bez rozmýšlení! Copak doktor Snodgrass není tvůj otec a Zylobalzám tvůj bratr,“ (v té chvíli chtěl právě Hawkins vstoupit do pokoje, ale rozmyslil si to, když slyšel ta slova, protože najednou dostal chuť na procházku městem, a tak se rychle vytratil), „a copak se nejmenuješ Meningitis Spinalis, a copak tvůj otec není lékař a idiot, copak ve vaší rodině nebyli idioti v kolika generacích, copak všechny své děti nepojmenoval po různých jedech a morech a abnormálních anatomických výstřednostech lidského těla? Odpověz mi, ať tak či onak – ano, či ne, rychle! Jak tady tak můžeš sedět, jako bys neuměl pět počítat, a dívat se lhostejně, že se div nezblázním z té nejistoty?“

„Ó, kéž bych mohl – já – já bych byl tak rád, kdybych mohl něco udělat, cokoliv, co by tvé duši dalo zase mír a co by tě udělalo šťast-

nou! Ale já nevím co – já nevím jak. Jakživ jsem o těchhle hrozných lidech neslyšel.“

„Cože? Opakuj to!“

„Já jsem jakživ – jakživ až dodnes o nich neslyšel.“

„Ó, vypadáš tak poctivě, když to říkáš! Jistě to je pravda – jistě bys nemohl takhle vypadat, jistě bys takhle nevypadal, kdyby to nebylo pravda – řekni, mohl bys?“

„Nemohl. Je to pravda. Ó, skonči už tohle naše utrpení – vrať mi zase svou lásku a důvěru!“

„Počkej – ještě něco. Řekni, že jsi lhal jen z pouhé marnivosti a že toho lituješ; že vůbec nečekáš, že si někdy posadíš na hlavu hraběcí korunku.“

„Opravdu, už jsem se z toho vyléčil – právě dnes – a už na to nečekám!“

„Ó, teď jsi zase můj! Mám tě zase zpátky ve vsí kráse a slávě tvé neposkvrněné chudoby a čestné prostoty a nikdo mi tě už nevyrvé, leda smrt! A jestli –“

„Hrabě z Rossmoru z Anglie, slečno Sally!“

„Můj otec!“ Mladík pustil dívku a svěsil hlavu.

Starý pán stál ve dveřích a prohlížel si dvojici – dívku nesmírně zálibně pravým okem a mladíka s velmi smíšeným výrazem levým okem. To je jistě těžké a jen zřídka se to komu podaří. Pak se mu na tváři rozložil laskavý výraz a řekl synovi:

„Nemyslíš, že bys mě mohl také obejmout?“

Mladý muž to hbitě učinil.

„Ty tedy jsi přece hraběcí syn,“ řekla vyčítavě Sally.

„Ano, já –“

„Já tě tedy nechci!“

„Ó, ale vždyť víš –“

„Ne, nechci tě. Zase jsi mě oklamal.“

„Má pravdu. Jdi a nech nás o samotě. Chci si s ní promluvit.“

Berkeley musil jít. Nešel však daleko. Zůstal v domě. O půlnoci porada mezi starým pánem a mladou dívkou stále ještě trvala, avšak chýlila se ke konci a starý pán řekl:

„Přijel jsem sem takovou dálku, abych se na vás podíval, má milá, a přiznám se vám, že jsem měl v úmyslu překazit vaši svatbu, kdybyste byli oba pošetilí. Ale poněvadž je jen jeden z vás pošetilý, můžete si ho vzít, jestli ho chcete.“

„Já opravdu chci. Smím vás políbit?“

„Smíte. Děkuji, a napříště vám to dovolím vždycky, když budete hodná.“

Hawkins se zatím už dávno vrátil a odplížil se nahoru do laboratoře. Upadl však do velkých rozpaků, když tam našel svůj nedávný vynález, Snodgrasse. Dozvěděl se poslední novinku: že přijel Rossmore z Anglie a „já jsem jeho syn, viscount Berkeley; už nejsem Howard Tracy“.

Hawkins se zděsil. Řekl:

„Pane na nebi, ale to jste tedy mrtvý!“

„Mrtvý?“

„Ano – vždyť máme váš popel!“

„Čert vem ten popel, už toho mám dost! Dám jej otci!“

Státník si pomalu a bolestně uvědomoval skutečnost, že toto je opravdu mladík z masa a krve, a nikoliv nějaký vzkříšený polozhmožněnec, za jakého ho se Sellersem tak dlouho pokládali. Pak řekl s citem:

„Jsem tak rád! Ani nevíte, jak jsem rád kvůli chudince Sally. My jsme vás pokládali za uprchlého zhmožněného zloděje, který vyloupil banku v Tahlequahu. Tohle bude pro Sellerse krutá rána!“ Pak celou tu věc vysvětlil Berkeleyovi, který řekl:

„Nu, americký nápadník se musí nějak vynasnažit, aby tu ránu snesl, ať je jakkoliv krutá. Ale nepochybuji, že to zklamání jistě přežije.“

„Kdo - plukovník? Ten se z toho jistě zase dostane v té chvíli, jak jen vynalezne nový zázrak, který by vás nahradil. Už se vlastně o to pokouší. Ale poslyšte - co myslíte, že se stalo s tím mužem, kterého jste celý ten čas představoval?“

„Já nevím. Zachránil jsem jen jeho šaty - víc jsem nemohl udělat. Obávám se, že přišel o život.“

„No, jistě jste v těch šatech našel dvacet nebo třicet tisíc dolarů v bankovkách nebo v depozitních listinách.“

„Ne, našel jsem jen pět set a nějaké drobné. Ty drobné jsem si vypůjčil a pět set jsem uložil v bance.“

„A co s nimi teď uděláme?“

„Vrátíme je majiteli.“

„To se snadno řekne, ale těžko provede. Ale zatím toho nechme, Sellers nám jistě poradí. Ano, abych nezapomněl. Musím teď honem jet za Sellersem, abych mu vysvětlil, kdo nejste a kdo jste, nebo se sem přiznám jako smršť, aby zabránil své dceři v sňatku s přízrakem. Ale - což jestli sem váš otec přijel proto, aby tu svatbu zmařil?“

„Nu, vždyť je dole a seznamuje se se Sally. Nic se nebojte.“

Hawkins tedy odjel, aby Sellersovy připravil.

V příštích týdnech prožíval hrad Rossmore slavné chvíle až dlouho do noci. Povahy obou hrabat tvořily takové protiklady, že se ihned sbratřili. Sellers říkal členům své rodiny, že Rossmore je nejneobyčejnější muž, s jakým se kdy setkal - muž stvořený přímo z kondenzovaného mléka lidské laskavosti, který přitom umí dokonale skrývat tu skutečnost před každým, kromě nejzkušenějšího znalce lidských povah; muž, jehož celá bytost je sama

přívětivost, trpělivost a lidskost. Ale přitom je v něm utajena tak hluboká zchytralost a tak báječná schopnost hrát dvojí úlohu, že mnohý, i velmi bystrý člověk by s ním mohl žít celá staletí a jakživ by netušil, že se v něm skrývají tyto vlastnosti.

Nakonec se slavila na hradě tichá svatba místo obřadné svatby na britském velvyslanectví, za účasti milice, dobrovolných hasičů a členů abstinentních spolků v pochodňovém průvodu, jak zprvu navrhoval jeden z hrabat. Svatby se též zúčastnili oba společníci malířské firmy a Barrow. Na oběd byla pozvána i Kočička, jenže klempíř byl nemocen a Kočička ho ošetřovala – neboť byli spolu zasnoubeni.

Sellersovi měli jet se svými novými příbuznými na krátkou návštěvu do Anglie, jenže když už měli nastoupit do vlaku, plukovník chyběl. Hawkins, který je měl doprovodit až do New Yorku, řekl, že jim to vysvětlí po cestě. Vysvětlení bylo obsaženo v dopise, který plukovník svěřil Hawkinsovi. Sliboval v něm, že přijede za paní Sellersovou do Anglie později, a pak pokračoval:

Musím se ti svěřit, můj milý Hawkinsi, že se zatím ve mně zrodila ohromná myšlenka; nesmím ztrácet ani chvíli, ani abych se rozloučil se svými drahými. Nejvyšší povinnost musí být pravému muži vždycky přednější než jeho menší povinnosti a musí jí dostat okamžitě a s veškerou energií, ať tím jakkoliv trpí jeho náklonnosti a jeho pohodlí. A nejprvnější takovou povinností je to, čím je muž povinován své cti – ta musí zůstat neposkvrněná. Má čest je ohrožena. Když jsem si byl jist, že seženu potřebný kapitál, poslal jsem ruskému carovi – možná předčasně – nabídku, že od něho koupím Sibiř. Nabídl jsem mu značnou částku. Později však jsem se začal obávat, že způsob, jakým jsem si chtěl opatřit

ty peníze – totiž zhmotňování v neomezeném měřítku – je prozatím dost nejistý a nespolehlivý. Car možná přijme mou nabídku – a co pak? Kdyby se to mělo stát teď, octl bych se v trapných rozpacích – nebyl bych schopen dostat svým finančním závazkům. Nemohl bych koupit Sibiř. Lidé by se to dozvěděli a můj úvěr by tím utrpěl.

V poslední době jsem skutečně prožíval temné chvíle, ale teď mi zase vysvitlo slunce; vím, co mám dělat; budu moci dostat svým závazkům, a dokonce doufám, že nebudu ani musít žádat o prodloužení platební lhůty. Tahle má skvělá nová myšlenka – nejúžasnější, jakou jsem kdy pojal – mě jistě spasí. Odjíždím právě do San Franciska, abych ji vyzkoušel tamějším slavným dalekohledem. Jako všechny mé význačnější objevy a vynálezy je založena na tvrdých zákonech praktické vědy; všechny ostatní základy jsou nezdravé, a proto nespolehlivé.

Pojal jsem zkrátka úžasnou myšlenku, že zreorganizuji všechna podnebí na zeměkouli podle přání příslušného obyvatelstva. To znamená, že budu dodávat podnebí na objednávku, buď za hotové, nebo za cenné papíry. Stará podnebí budu ovšem přijímat na protiúčet, když budou v takovém stavu, že budou schopna levných oprav, a když je budu moci pronajmout chudým a odlehlým obcím, které nemají na to, aby si zakoupily prvotřídní podnebí, a jimž to nestojí za to, aby si kupovaly drahá podnebí jen pro parádu. Mé studie mě přesvědčily, že regulace podnebí a libovolné plození nových kříženců podnebí ze starých druhů jsou zcela proveditelné. Jsem dokonce přesvědčen, že takové pokusy už tady byly, že se děly v předhistorických dobách v zapomenutých civilizacích, jež ani nejsou zaznamenány v dějinách. Nalézám totiž všude

zbytky dokladů umělého manipulování s počasím v dávno zašlých dobách. Na příklad ledová doba. Vznikla snad jen náhodou? Nikoliv; dělalo se to na výdělek. Mám pro to tisíc důkazů a jednou je odhalím.

Svěřím se ti se svou myšlenkou jen v hrubých obrysech. Chci využít slunečních skvrn – chci je zvládnout, rozumíš, a použít úžasných energií, jež poskytují, k blahodárným účelům při reorganizaci našich podnebí. Prozatím jen tropí neplech a škody tím, že vyvolávají smršť a jiné druhy elektrických bouří; ale jakmile budou pod lidskou a inteligentní kontrolou, tohle všechno přestane a stanou se lidstvu požehnáním.

Mám už svůj plán zcela hotový. Doufám a očekávám, že se mi podaří úplně a dokonale zvládnout sluneční skvrny; znám už též do všech podrobností metodu, jíž využiji skvrn i obchodně. Ale nechci se pouštět do podrobností, dokud si to všechno nedám patentovat. Doufám a očekávám, že budu moci prodávat práva na podnebí i menším krajům za rozumné částky a že budu moci dodávat nejlepší obchodní druhy podnebí velkým říším za jedinečné sazby. Zároveň budou moci dodat na zvláštní objednávku i přepychové druhy počasí pro korunovace, bitvy a k jiným velkým a zvláštním příležitostem. V tom podniku jsou miliardy, a přitom není třeba drahých zařízení. Začnu svůj podnik uskutečňovat v několika dnech – nejdéle v několika týdnech. Tak si opatřím dost velký kapitál, abych mohl za Sibiř hotově zaplatit ihned při dodání, a tak zachráním svou čest i svůj úvěr.

Byl bych rád, kdyby sis opatřil potřebnou výzbroj a kdybys odjel na sever, jakmile dostaneš můj telegram, ať to bude ve dne či v noci. Byl bych rád, kdyby ses mohl ujmout

celého území, jež se prostírá od severní točny na obě strany až hodně daleko na jih, a kdybys koupil Grónsko a Island za nejpriznivější cenu, dokud jsou ještě levné. Mám v úmyslu přesunout tam některý obratník a přestěhovat ledové pásmo až někam k rovníku. Napřesrok už hodím na trh celý polární kruh pro letní pobyt a využiji přebytků starého podnebí, jichž nebude možno zužitkovat na rovníku, ke snížení teploty ve střediscích zimních sportů. Ale myslím, že už jsem napsal dost, abych ti naznačil přímo zázračnou podstatu svého plánu, který je zcela proveditelný a nesmírně užitečný a výnosný. Přijedu za vámi šťastlivci do Anglie, jakmile vyprodám některá svá hlavní podnebí a jakmile si vyřídím své obchodní záležitosti s ruským carem.

Zatím čekejte, až vám dám znamení. Ode dneška za týden budeme už hodně daleko od sebe, neboť já budu na březích Tichého oceánu a vy budete na širém Atlantickém oceánu a budete se blížit k Anglii. Ten den, budu-li živ a bude-li můj skvělý vynález vyzkoušen a potvrzen, pošlu vám pozdrav a můj posel vám jej doručí, ať jste kdekoliv na širé a pusté hladině moře. Neboť vězte, že přeženu přes sluneční kotouč ohromnou skvrnu jako vinoucí se kouř; poznáte, že to je mé láskyplné znamení, a budete číst: „Mulberry Sellers nám posílá vesmírem hubičku.“

Mark Twain

Americký nápadník

Překlad Jarmila Fastrová

Ilustrace na obálce Daniel Carter Beard

Korektura Regina Králová

Technická redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 19. 6. 2026

ISBN 978-80-274-5068-8 (epub)

ISBN 978-80-274-5069-5 (pdf)

ISBN 978-80-274-5070-1 (prc)

KNIHOVNA? KNIHOVNA!

Využijte **prostor**
pro studium, setkání,
kulturu i relax.

Stahujte **e-knihy zdarma**
z e-knihovna.cz, prohlížejte
digitalizované tituly na
digitalizovane.cz.

Sledujte **videocasty**
a přednášky na
youtube.com/@knihovnaPraha.

Půjčte si obraz v Artotéce,
audioknihy, CD, film
nebo deskovou hru.

Tvořte se dřevem, papírem,
barvami, kůží i látkami.
Otevřený ateliér DOK16,
Atelier Jezerka a Kreativní
centrUM v Ústřední knihovně.

Navštivte přednášky,
koncerty, autorská čtení,
filmové projekce, akce
pro děti. Sledujte
mlp.cz/akce.

Vyzkoušejte svět
virtuální reality.
Více na mlp.cz/vr.